

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Martin Bobek

Negativita v televizním zpravodajství

Diplomová práce

Praha 2014

Autor práce: **Martin Bobek**

Vedoucí práce: **Mgr. Tereza Hronová**

Rok obhajoby: 2014

Bibliografický záznam

BOBEK, Martin. *Negativita v televizním zpravodajství*. Praha, 2014. 107 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Tereza Hronová.

Abstrakt

V diplomové práci nazvané *Negativita v televizním zpravodajství* jsme se zabývali strukturou televizního zpravodajství z pohledu dichotomie pozitivní vs. negativní zprávy v hlavních zpravodajských relacích České televize a televize Nova a dále jsme kategorii negativních zpráv podrobili hlubšímu zkoumání. Text začíná pojednáním o vztahu mediálních obsahů a vnější reality, kde jsme se opírali o poznatky ze sociálně-konstruktivistické teorie. Dále jsme se zabývali mechanismy a vlivy, které se projektují do podoby mediálních obsahů a poté se naše pozornost obrátila na to, jakými vlastnostmi by měly události disponovat, aby zaujaly pozornost žurnalistů. V návaznosti na vysvětlení konceptu zpravodajských hodnot jsme vysvětlili procesy bulvarizace a komercializace médií. Další část této práce je orientována na teoretické vymezení pojmu negativita v médiích. V tomto kontextu jsme stručně popsali výskyt negativních témat ve zpravodajství napříč dějinami, věnovali se mediálnímu násilí a jeho účinkům na publikum a dále definovali negativitu a na základě teoretického přehledu vymezili typologii negativních témat ve zpravodajství. Analýzou jsme vyšetřili podíl negativních zpráv ve zpravodajství komerční a veřejnoprávní televize. Zjistili jsme jaká témata v kategorii negativních zpráv převažují a dále je podrobili zkoumání, zda a jakými dramatizačními prostředky obě média podporují negativní vyznění zprávy a průběžně jsme mezi sebou obě zpravodajské relace porovnávali.

Abstract

In master thesis called *Negativity in Television News* we dealt with the structure of television news from good news vs. bad news angle of view and in context both public service and commercial based media. We focused on two main TV news programs *Události* (Czech television) and *Televizní noviny* (TV Nova). Bad news category was analysed in depth then. The text starts with a chapter about relationship between media contents and reality so we were describing social constructivism theory in media context. Then we dealt with mechanisms and influences, which affect form of media outputs; we focused on concept of news values and processes of tabloidization and commercialization. Next chapter was dedicated to definition of negativity in news. In this context we described presence of bad news in coverage during the history; we dealt with media violence and its effects on audience; we defined media negativity and set up the typology of bad news. The analysis showed us percentage of bad news in two main news programs of Czech television and TV Nova. We found out, which negative topics were predominating and they were analysed in depth then. In this part of analysis we were researching through what particular factors of negativity the negative impression of news is being increased.

Klíčová slova

negativita, negativní zpravodajství, zpravodajské hodnoty, televizní zpravodajství, bulvarizace, komercializace

Keywords

negativity, bad news, news values, television news, tabloidization, commercialization

Rozsah práce: 165 402 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 2.1.2014

Martin Bobek

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucí své diplomové práce Mgr. Tereze Hronové za pomoc a cenné rady.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno Razítko podatelny:
diploantky/diploanta:

Bobek Martin

Imatrikulační ročník

diploantky/diploanta:

2010

E-mail

diploantky/diploanta:

MBobek@seznam.cz

Studijní obor/forma studia:

Mediální studia/prezenční

Předpokládaný název práce v češtině:

Negativita v Televizních novinách (TV Nova) a v Událostech (ČT)

Předpokládaný název práce v angličtině:

Negativity in news programme Televizní noviny (TV Nova) and news programme Události (ČT)

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: *ZS 2012/2013*)

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2012/2013

Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků):

Konflikt a negativita jsou jedněmi ze základních kritérií, zpravodajských hodnot, na základě kterých se žurnalisté a další gatekeeperi rozhodují o tom, zda událost přemění ve zprávu. Mezi stěžejní zpravodajské hodnoty zařadil „konflikt“ už Walter Lippmann ve své práci *Public Opinion* z roku 1922. Při revizi zpravodajských hodnot, na příkladu analýzy struktury norského zahraničního zpravodajství, autoři Johan Galtung a Marie Rugeové zařadili „negativitu“ mezi nejčastější faktory ovlivňující selekci témat. Na základě četných analýz tedy lze uvést, že čím je zpráva konfliktnější/negativnější, tím má větší šanci objevit se na stránkách novin nebo v rozhlasovém a televizním zpravodajství. Za negativní v této souvislosti považujeme takové zprávy, jejichž primárními nebo vedlejšími tématy jsou například smrt, nehody, válečné konflikty, kriminalita, násilí, lidské utrpení apod. Negativní zpravodajství poté chápeme jako jeden z důsledků zvyšující se bulvarizace médií, tudíž se v naší práci zaměříme i na teorie s bulvarizací související.

Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků):

Cílem této diplomové práce bude ve sledovaném období analyzovat strukturu zpravodajské relace Televizní noviny (TV Nova) a Událostí (ČT) s důrazem na porovnání poměru zpráv negativních vůči zprávám bezpříznakovým či pozitivním. Dále si klademe za cíl vytvořit typologii témat, která v rámci Televizních novin a Událostí nejčastěji nesou prvky negativity. Zaměříme se na to, kdo je nejčastěji nositelem negativních sdělení, jaké osobnosti/odborníci/autority v takových příspěvcích vystupují. Mezi naše další předměty zájmu bude patřit analýza toho, jací konkrétní reportéři Televizních novin a Událostí nejčastěji zpracovávají negativní témata. V neposlední řadě je naším cílem na základě analýzy zjistit, z jakého regionu přicházejí negativní zprávy nejčastěji a následně tato data porovnat s oficiálními statistickými údaji.

Aby bylo vůbec možné analýzu uskutečnit, bude nutné si „negativitu“ podrobně definovat. Předpokládáme, že definici je nutné vypracovat na několika úrovních, tedy na úrovni tématu zprávy, na úrovni jednotlivých prvků, které zprávu negativní dělají a dále může být negativita dána buď obrazovou nebo textovou složkou. Mezi cíle této diplomové práce tak patří i vytvoření definice negativity.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

I. Úvod

- charakteristika zkoumaného problému a zdůvodnění výběru tématu
- stanovení cílů práce a načrtnutí struktury textu

II. Teoretická část

- přehled zdrojů, se kterými budeme v textu pracovat
- televizní zpravodajství jako dominantní zdroj informací
- obecný historický přehled využívání konceptu negativity od vzniku periodického tisku
- přehled autorů a teorií zabývajících se problematikou zpravodajských hodnot
- přehled autorů a teorií vztahujících se k problematice bulvarizace médií

III. Výzkumná část

- podkladový materiál – vymezení analyzovaných titulů a zkoumaného období
- metodologie – charakteristika metody výzkumu a stanovení výzkumných otázek
- analýza dat a její interpretace

IV. Závěr

- shrnutí výzkumu

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Komparační obsahová analýza vybraných období v letech 2012 a 2013 v hlavních zpravodajských relacích TV Nova a České televize.

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Hlavní výzkumnou metodou bude kvantitativní obsahová analýza, pomocí které budeme v pořadu Televizní noviny a Události vyhledávat taková témata, která si dopředu definujeme jako negativní. Poté budeme vyhledávat a sčítat určené proměnné jako například téma, reportér, nositel zprávy, region atd. a na konci výsledky analýzy zhodnotíme, případně porovnáme s jinými daty (viz Cíle práce). Součástí diplomové práce bude i kvalitativní analýza vybraných příspěvků, které na základě kvantitativního výzkumu shledáme jako nejvíce negativně zabarvené. V souvislosti se zprávami, které na základě analýzy určíme jako negativní, využijeme i frekvenční analýzu nejčastěji používaných slov, která se v takových příspěvcích vyskytují.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

MCNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 184 s. ISBN 80-7178-840-6.

- Kniha je rozdělena na dvě části. V první části se autor zabývá definicí žurnalistiky a popisem oblastí, které se žurnalistikou úzce souvisejí. Pro účely naší diplomové práce bude však stěžejní druhá část knihy nazvaná „Faktory ovlivňující žurnalistickou produkci“, ve které se autor dotýká oblasti selekce témat a tedy i problematiky zpravodajských hodnot.

POSTMAN, Neil. *Ubavit se k smrti: veřejná komunikace ve věku zábavy*. 2., opr. vyd. Praha: Mladá fronta, 2010, 204 s. ISBN 978-80-204-2206-4.

- Kniha amerického autora, která se zaměřuje na problematiku trivializace sdělení

produkováných dnešními médii a především potom televizí. V Postmanově textu nalezneme velké množství příkladů toho, jakým způsobem bulvarizace ovlivnila podobu mediální produkce.

POTTER, James W. *The 11 Myths of media violence*. London: Sage Publications, 2003, xviii, 259 s. ISBN 0-7619-2735-2.

- Text vztahující se zejména k problematice zobrazování násilí v médiích. Autor se zamýšlí nad tím, proč nebylo mediální násilí v minulosti regulováno, ale naopak posilováno. Dále uvádí jedenáct tzv. mýtů, kterými je téma zobrazování násilí v médiích opředen.

SIGNORIELLI, Nancy. *Violence in the media: a reference handbook*. Santa Barbara, Calif.: ABC-CLIO, c2005, xiii, 263 p. ISBN 1851096043.

- Text opět zaměřený na problematiku mediálního násilí. Pozornost je zde soustředěna především na televizní médium. Autorka se dotýká i problematiky vlivu mediálního násilí na dětské diváky. Pro účely této diplomové práce bude stěžejní především část, ve které autorka předkládá historickou synopsi zobrazování násilí v médiích.

TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006, 191 s. ISBN 80-7367-096-8.

- Kniha obracející pozornost k sociologii zpravodajství. Nás budou zajímat zejména pasáže zabývající se procesem přeměny události ve zprávu a dále se náš zájem bude soustředit na faktory tyto procesy ovlivňující. Autor se ve svém textu také zabývá například zpravodajskými hodnotami, gatekeepingem apod.

VÁGNER, Ivan. *Televizní zprávy - psychický nátlak?*. 1. vyd. Praha: Argo, 1997, 149 s. ISBN 80-7203-160-0.

- Autor se v této publikaci zabývá technikami, které používají mediální pracovníci při přípravě televizního zpravodajství. V analýze, ve které byl sledován jeden týden vysílání tří celoplošných televizních stanic, se sleduje kvalitu jednotlivých příspěvků a to, do jaké míry je v nich zrcelena realita.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

KRUČINSKÁ, Tereza. *Tabloidizace českého televizního zpravodajství mezi lety 1998 - 2008*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2010. 105 listů. Vedoucí práce Jan Jiráček.

PARÁČKOVÁ, Markéta. *Newsroom TV Nova na přelomu druhé dekády 21. století*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2011. 48 listů. Vedoucí práce Alice Tejkalová.

PLHOŇ, Tomáš. *Komparace zpravodajství České televize a televize Nova o kauze Kuřim*. Praha, 2009. 50 listů. Vedoucí práce Milan Šmíd.

SVOBODOVÁ, Ivana. *Pronikání inscenačních prvků do hlavních zpravodajských pořadů ČT, TV Nova a Prima TV*. Praha, 2007. 50 listů. Vedoucí práce Martin Lokšík.

ŠIMONÍK, David. *Násilí zobrazované v televizi: deformuje společnost?*. Praha, 2001. 42 listů, příl.

ŠTĚRBOVÁ, Lucie. *Zpravodajství TV Nova optikou kodexu ČT, se zaměřením na zobrazování násilí, drastických záběrů a obětí v reportážních příspěvcích*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2011. Vedoucí práce Milan Šmíd.

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

.....

**Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga
pedagožky/pedagoga**

Datum / Podpis

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

Obsah

ÚVOD	3
1. MEDIÁLNÍ KONSTRUKCE REALITY	5
1.1 SOCIÁLNÍ KONSTRUKTIVISMUS	5
1.1.1 <i>Každodennost, sociální interakce, jazyk</i>	6
1.1.2 <i>Externalizace, objektivace, internalizace</i>	6
1.1.3 <i>Mediální konstruktivismus</i>	7
1.2 MECHANISMY MEDIÁLNÍHO KONSTRUOVÁNÍ	9
1.2.1 <i>Objektivita</i>	10
1.2.2 <i>Hierarchický model vlivů</i>	10
1.2.3 <i>Gatekeeping</i>	12
1.3 PŘEDOBRAZY MEDIÁLNÍHO KONSTRUOVÁNÍ	13
1.3.1 <i>Zpravodajské hodnoty</i>	14
1.4 BULVARIZACE	18
2. NEGATIVITA	20
2.1 MOTIV NEGATIVITY NAPŘÍČ DĚJINAMI ŽURNALISTIKY	21
2.2 NÁSILÍ V MÉDIÍCH A ÚČINKY NA PUBLIKUM	24
2.2.1 <i>Vliv médií</i>	25
2.2.2 <i>Typologie mediálního násilí</i>	26
2.2.3 <i>Teoretické koncepty účinků mediálního násilí</i>	27
2.2.4 <i>Příklady agresivního jednání v kontextu s mediálním násilím</i>	31
2.3 TEORETICKÝ PŘEHLED	32
2.4 DEFINICE NEGATIVITY	38
2.4.1 <i>Kategorizace negativity</i>	39
3. METODOLOGIE	43
3.1 CÍL PRÁCE	43
3.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	44
3.3 VÝBĚROVÝ SOUBOR	45
3.4 METODA	46
3.5 HYPOTÉZY	47
3.5.1 <i>Pracovní hypotézy</i>	47
4. ANALYTICKÁ ČÁST	53
4.1 PILOTNÍ VÝZKUM	53
4.2 HLAVNÍ VÝZKUM	54
4.2.1 <i>Podíl negativních zpráv</i>	55
4.2.2 <i>Struktura negativního zpravodajství</i>	56
4.2.3 <i>Hudební dramtizace</i>	58
4.2.4 <i>Expresivita v jazyku moderátora/redaktora</i>	59
4.2.5 <i>Expresivita aktérů</i>	62
4.2.6 <i>Nekompetentní vyjádření</i>	64
4.2.7 <i>Zvukové efekty</i>	65
4.2.8 <i>Úvodní titulky</i>	66
4.2.9 <i>Expresivita obrazu</i>	68
4.2.10 <i>Explicitní vyobrazení negativity</i>	68
4.2.11 <i>Implicitní vyobrazení negativity</i>	70
4.2.12 <i>Reálná vs. fiktivní negativita</i>	71
4.2.13 <i>Dějově nesouvisející záběry</i>	72
4.2.14 <i>Konflikt</i>	74
4.2.15 <i>Pesimismus</i>	75
4.2.16 <i>Shrnutí výzkumu</i>	77
ZÁVĚR	81
SUMMARY	83

POUŽITÁ LITERATURA	84
SEZNAM PŘÍLOH	91
PŘÍLOHY	93

Úvod

„Letecký záběr obce zasažené povodní. Záchranář společně se zachráněnou obětí visící na laně z vrtulníku. Kolona automobilů a v dálce před nimi stoupající hustý černý dým. Následují záběry ze skládky pneumatik zachvácené rozsáhlým požárem. Policista běžící proti rozbouřenému davu. Násilný střet demonstrantů s těžkooděnci. Bagr ve vánici odklízí napadaný sníh. V dáli rukama mává postava člověka vedle po střechu zasypaného vozidla. Záběr z průmyslové kamery, která zachycuje autonehodu na dálnici D1, zrovna když jedno z vozidel vytlačuje druhé ze silnice a to se ve vysoké rychlosti neovladatelně řítí do přilehlého lesa a zastavuje se až mezi stromy. Představitelé České strany sociálně demokratické stojící na pódiu jsou při svém vystoupení pod palbou vajec. Záběry ze silvestrovských oslav. Náměstí je plné kouře a nepředvídatelně vybuchující pyrotechniky. Zmatkem kličkují siluety lidí.“

Jedná se o fragmenty vystříhané z televizních reportáží, které použila v nedávné době jedna z českých televizních stanic v upoutávce na svoji hlavní zpravodajskou relaci. Televizní spot dále sestával z dramatického hudebního doprovodu a mluveného komentáře ve znění: „Zaměřujeme se na okamžiky, které ovlivňují vaše životy. To nejdůležitější vám přinášíme každý den.“¹ Ač dějově nesouvisející, jednotlivé scény v rámci výše vylíčené upoutávky mají jedno společné: dramatický charakter, chcete-li odkazují k událostem dramatického charakteru. Takové události jsou dále explicitně označovány za „to nejdůležitější“, čili je na ně, potažmo na jejich dramatický aspekt, v procesu mediální produkce evidentně kladen zásadní důraz, dokonce takový, že výhradně prostřednictvím motivů dramatičnosti a negativity daná mediální organizace láká diváky na své zprávy. V této diplomové práci budeme zpravodajství, jež se týká informací o událostech či jevech, které jsou obecně pokládány za nešťastné, politováníhodné, smutné či jednoduše za špatné, označovat jako zpravodajství negativní, pokusíme se ho vysvětlit v souvislosti s fungováním mediálních organizací, podrobně ho definujeme a v analytické části tohoto textu ověříme nejenom jeho přítomnost, ale také jeho povahu v prostředí české televizní žurnalistiky a to jak v kontextu komerčního média tak v kontextu média veřejnoprávního, tedy podrobíme analýze hlavní zpravodajské relace televize Nova a České televize.

¹ Televizní noviny - upoutávka. In: *YouTube* [online]. [cit. 2013-10-31]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=cwtXVn4P18g>

Naši rozpravu začneme poněkud obecněji tématem mediálního konstruování reality. V této souvislosti nám jako východisko poslouží sociálně konstruktivistická teorie, již si posléze pokusíme zasadit do užšího mediálního kontextu. V návaznosti na toto téma přistoupíme ke konkrétnějším vlivům působícím na žurnalistickou produkci. Bude nás zajímat, jak dochází k přeměně mimomediálního předobrazu v obraz mediální, tedy jaké mechanismy vstupují do procesu mediální produkce a jaké faktory působí na přeměnu události ve zprávu. Tím bude dán rozdíl mezi realitou sekundárně konstruovanou činností médií a primárně konstruovanou realitou skutečného světa. A právě realita skutečného světa bude předmětem našeho výkladu v další části tohoto textu, jinými slovy budeme zodpovídat otázku: „Jak by měla událost vypadat, aby vzbudila pozornost mediálních pracovníků a zvýšila se tak její šance, že se stane zprávou?“ V odpovědi na tuto problematiku se postupně přesuneme od témat jako je například gatekeeping ke konceptu zpravodajských hodnot. Jednou ze stěžejních a mnoha autory často zmiňovaných zpravodajských hodnot, tedy vlastností, které by událost měla mít, aby pronikla do zpravodajství, je právě negativita. Tu si nejdříve představíme ve stručném historickém exkurzu, abychom ukázali, že je tento motiv obsahem mediální produkce od nepaměti. Následovat bude přehled literatury, ve které se badatelé různou měrou tématu negativního zpravodajství dotýkali. To nám dopomůže především k vytvoření přesné a jasné definice negativity, jež je rozhodující pro chystanou kvantitativní analýzu. V té bude prvním krokem zjištění poměru zpráv negativních vůči zprávám pozitivním a ostatním. Naším záměrem je dále zformulovat typologii negativních témat. Také tuto klasifikaci ve svém výzkumu prakticky využijeme. Zajímá nás totiž tematická struktura negativního zpravodajství a následně budeme v této souvislosti hledat případné rozdíly mezi veřejnoprávní zpravodajskou produkcí a produkcí komerční televize. O negativitu se ale nebudeme zajímat jenom na úrovni tématu události, chcete-li v kontextu její povahy, ale také v rovině toho, jakým způsobem je taková zpráva v médiích prezentována. Přesněji nám půjde o to, zda v postprodukci nedochází k jistému posilování některých aspektů zprávy, které ve výsledku zvyšují její negativní charakter. Ve vybraných reportážích tak budeme sledovat určité prvky, které podle nás jednoznačně zvyšují dramatické vyznění sdělení a závěrem samozřejmě opět dojde k porovnání způsobu mediální (post)produkce mezi veřejnoprávní a komerční televizí. Dále se na teoretické úrovni hodláme mj. zabývat také negativitou jakožto důsledkem bulvarizace a komercializace médií a dále možnými účinky negativního zpravodajství na publikum.

1. Mediální konstrukce reality

Ústřední myšlenkou teorie sociálního konstruktivismu je tvrzení, že si lidé sami konstruují svůj sociální svět, ale vzápětí zapomínají, že se jedná o jejich vlastní konstrukt, ke kterému již přistupují jako k objektivní realitě. Jedním z největších „konstruktérů“ reality, která nás obklopuje, jsou nepochybně média. Ta jsou sice obecně považována za pouhé zprostředkovatele zpráv, když procesem mediace zajišťují výměnu informací mezi lidmi, na druhou stranu ale zároveň „mediací zprostředkovávají některým příslušníkům společnosti i představu o tom, jaký je v této společnosti systém hodnot a jaké zde platí rozložení sil“ (Bobek, 2010, s. 18). Tím už se od zprostředkovatelské funkce médií blížíme spíše k jejich schopnosti konstruovat. V této kapitole si tedy představíme teoretické pozadí vytváření sociální konstrukce skutečnosti a posléze si vysvětlíme, jak se na tomto procesu média konkrétně podílejí.

1.1 Sociální konstruktivismus

Sociálně konstruktivistická teorie nabývá na významu v šedesátých letech 20. století, kdy autoři Peter Berger a Thomas Luckmann publikují, v oblasti právě se etablojící vědní disciplíny označované jako sociologie vědění², zásadní knihu nazvanou *The Social Construction of Reality*.

Asi nejzásadnější myšlenku jejich teoretického pojednání shrnují často citované věty: „Společnost je lidský produkt. Společnost je objektivní realita. Člověk je společenský produkt.“ (Berger, Luckmann, 1999, s. 64). Podle Kabeleho lze tomuto tvrzení po vzoru Marxe rozumět dialekticky: „člověk a sociální prostředí interagují navzájem tak, že produkt zpětně působí na producenta“ (Kabele, 1996, s. 321). V podstatě se jedná o dialektický vztah mezi subjektem a objektem, kterému na úrovni sociologie můžeme rozumět jako vztahu mezi člověkem a společností. Celý proces konstrukce reality podle Bergera a Luckmanna (1999) probíhá na pozadí třech procesů, prostřednictvím kterých dochází také k opakovanému legitimizování konstruované reality. Jedná se o procesy *externalizace*, *objektivace* a *internalizace*. Jejich význam

² Berger a Luckmann o sociologii vědění hovoří jako o subdisciplíně „zabývající se vztahem mezi lidským myšlením a sociálním prostředím, v jehož rámci se toto myšlení utváří“ (Berger, Luckmann, 1999, s. 12). Více například v Hubíkovi (1999).

spočívá v tom, že člověk svojí činností a pohnutkami neustále *externalizuje* sám sebe a své subjektivní definice, které se v průběhu času *objektivují* a „opět internalizují jednotlivci a sociálními útvary“ (Kabele, 1998, 159).

1.1.1 Každodennost, sociální interakce, jazyk

Jinými slovy každodenní realita zde není chápána jako cosi objektivního, ale spíše jako výsledek lidské činnosti a projevů a nadále je těmito činnostmi a projevy jako objektivní udržována. K tomu dochází především prostřednictvím sociální interakce, která je možná hlavně díky existenci jazykového znakového systému. *Každodennost, sociální interakce a jazyk* se tak pro Bergera a Luckmanna (1999) dostávají do popředí zájmu. *Každodennost* autoři popisují jako realitu par excellence mající výsadní postavení, připouštějí však existenci i dalších realit (fikční světy v umělecké tvorbě, sny apod.), ale pouze realita každodenního života je sdílena všemi členy společnosti a lidské smysly jsou v ní vystavovány nejvyššímu napětí. Nakonec i zkušenosti nabyté v rámci jiných vyhraněných oblastí významů (Berger a Luckmann (1999) uvádějí konkrétně divadlo, náboženské povznesení či zmiňované sny), můžeme s ostatními sdílet pouze v *každodennosti*, kde je možné jim prostřednictvím *jazyka* přiřadit všeobecně srozumitelné významy. V situaci „tváří v tvář“ potom vzniká nejvyšší možné množství projevů lidské subjektivity, partneři v komunikaci se pro sebe navzájem stávají nanejvýš reálnými, a tak Berger s Luckmannem (1999) poukazují na fakt, že sociální konstruování je především výsledkem *sociální interakce*. Nejrozšířenějším komunikačním systémem je, jak už bylo řečeno, *jazyk*, který má schopnost mimo realitu každodennosti odkazovat i k jiným realitám. Přirozeně bude takové sdělení do jisté míry zkreslené, ale díky znalosti jazykového systému mu budou ostatní jedinci schopni porozumět. Tolik tedy ke konstitučním prvkům sociálního konstruování a nyní se zaměříme podrobněji na to, jak k tomuto konstruování dochází.

1.1.2 Externalizace, objektivace, internalizace

Realita, ve které se pohybujeme a která nás obklopuje, je tedy námi vytvářena a posléze si ji zpětně osvojujeme. Tento jev vysvětlují Berger s Luckmannem (1999)

procesy *externalizace*, *objektivace* a *internalizace*. V souvislosti s prvním procesem hovoří autoři o tom, že je „lidská existence neustále provázána externalizací. Člověk nepřetržitě projektuje své vlastní významy do reality (externalizuje sám sebe), čímž se podílí na konstrukci sociálního řádu, ve kterém se cítí v bezpečí“ (Berger, Luckmann, 1999, s. 37). V procesu *objektivace*, který následuje, se tyto subjektivní produkty lidské povahy postupně začínají jevit objektivními. Tento proces nastává v rámci předávání externalizované lidské činnosti novým generacím, které se na externalizované realitě nepodílely, do jisté míry je pro ně neproniknutelná, a tak se jim jeví jako objektivní (Poláková, 2006, s. 7). Člověk si tedy není vědom své tvůrčí činnosti a v procesu *internalizace* se v ní snaží zorientovat a osvojit si chápání svého vlastního produktu. K *internalizaci* dochází v rámci socializace jedince. Důležitou roli zde sehrává opět jazyk, prostřednictvím kterého člověk vidí v objektivované realitě logiku. Berger s Luckmannem (1999) dále hovoří o tom, že v průběhu legitimizace sociálního řádu člověk tuto logiku považuje za součást sociálně dostupné zásoby vědění a jako takovou ji považuje za danou (Berger, Luckmann, 1999, s. 67). Jak dále píše Kabele (1998), smyslem toho, proč má tedy každá lidská bytost tendenci konstruovat sociální realitu je fakt, že každý člověk má v sobě zakódovanou potřebu života v určitém sociálním řádu, kterému rozumí, různým věcem přiřazuje různé významy a překonává tím takzvanou neurčitost dění.

1.1.3 Mediální konstruktivismus

Jedním z nejvýznamnějších producentů významů jsou masová média, tím pádem zásadně přispívají k utváření každým člověkem biologicky vyžadovaného sociálního řádu. Berger s Luckmannem (1999) uvedli, že konstrukce sociální reality vychází do vysoké míry ze sociální interakce. V souvislosti s médii jde ale spíše o jednostrannou tvůrčí činnost, kdy má recipient velmi omezené možnosti reakce na mediální sdělení. Mediální pracovníci tak často pouze předpokládají postoje svého publika. Tím se ve vztahu médií a publika mění Berger-Luckmannovské pojetí institucionalizace, pro kterou jsou základními předpoklady reciproční typizace a habituace.³ V kontextu

³ Reciproční typizace spojuje skupinu lidí na základě toho, že jsou mezi sebou schopni odhadnout své jednání na základě typizace situací, akcí a rolí. Vzory chování a jednání se budují už v rámci procesu habituace, kde je dáno už i to, kdy přesně se mají tyto

nových médií už však můžeme hovořit o tom, že má jedinec mnohem větší možnost interagovat, než v případě médií klasických, v některých případech se zástupci publika dokonce přímo podílejí na tvorbě mediálních obsahů. V případě televizního média, které je předmětem zájmu naší práce, však identifikujeme spíše zmíněný jednostranný proces konstrukce významů, což nás může posunout až k tvrzení, že „svět je konstruován médii“. To je médiím umožněno prostřednictvím dvou procesů, totiž pomocí *narativizace* a *institucionalizace*. „Narativizace do konstruovaného obrazu vnáší mohutnost vyprávění a umožňuje zakoušení světa prostřednictvím lineárně se rozvíjejících příběhů“ (Poláková, 2006, s. 8). Institucionalizace je potom v tomto kontextu vysvětlována jako určitý řád, s jehož pomocí média zprostředkovávají informace. Jde vlastně o zaběhnuté redakční rutiny, které se využívají již ve fázi selekce informací a rozhodování o tom, jaká událost by se měla stát zprávou. Dále v této souvislosti můžeme hovořit také o různých vlivech a mechanismech, které se ve svém důsledku promítají i do konečné podoby mediálních výstupů. Zejména jimi může být dáno například to, jaké aspekty události jsou zvýznamňovány, kolik je dané události věnováno prostoru nebo jaké umístění je zprávě v rámci zpravodajství přiřazeno. To se již plynule přesouváme k další části našeho výkladu, ve které se těmito vlivy na novinářskou produkci hodláme podrobněji zabývat. Téma sociálního konstruktivismu uzavřeme možná poněkud doslovnou aplikací této problematiky na žurnalistickou produkci. V podstatě tedy můžeme hovořit o tom, že žurnalisté vysvětlují (externalizují) své představy v mediálních obsazích, které podléhají vysoce standardizovanému procesu mediální produkce řídicí se určitými pravidly, díky nimž je prostředí médií chápáno a udržováno jako stabilní, tudíž zde externalizované představy novinářů snadněji získávají objektivní charakter. Tím je podporována konstrukce mediální reality, jejíž konzumace příjemcům napomáhá k překonávání již zmiňované neurčitosti dění.

vzory použít. Tyto procesy vedou ke standardizaci lidského jednání a tím také ke zvýšení jeho efektivity. Pokud je možné v dané situaci využít vzory vzniklé habituací, mohou se podle Bergera a Luckmanna (1999) stát součástí reciproční typizace (Kabele, 1996, s. 324).

1.2 Mechanismy mediálního konstruování

V této podkapitole se budeme věnovat mechanismům, které zasahují do mediální produkce a tím i do konečné podoby mediálních obsahů. Tyto techniky jsou často součástí novinářských rutin a žurnalisté je většinou používají nevědomě nebo v důsledku snahy dodržet určitá pravidla daná mediální organizací. Budeme se tak zabývat tím, na pozadí jakých principů dochází k mediálnímu konstruování, čili co provází proces přeměny mediálního předobrazu (událost) v obraz mediálně konstruovaný (zpráva). Mediálně konstruovaným obrazem (mediální realitou) potom budeme rozumět takové aspekty vnějšího světa, které jsou zobrazovány pracovníky médií v mediálních obsazích.

Už jsme uvedli, že mechanismy, které hodláme v této kapitole prezentovat, často nebývají mediálními pracovníky využívány vědomě, ale jde spíše o doprovodný jev související s podstatou fungování mediálních organizací a s jejich provozními pravidly. Tyto instituce mají své zájmy a cíle, jimiž jsou dány podmínky, za kterých vznikají mediální obsahy. Reifová (2004) mezi nejvýznamnější podmínky, které ovlivňují zaznamenání událostí a jejich následnou přeměnu ve zprávy, řadí: 1) ekonomické zájmy; 2) vnitřní mediální rutiny; 3) časový harmonogram práce (periodicita) a 4) cíle mediální organizace. V podstatě potom identifikujeme dva základní cíle, kterými se mediální organizace řídí a kterým je zároveň přizpůsoben provoz v dané instituci. Ta tak může nést rysy obchodní společnosti, kde je naplňován podnikatelský záměr, jehož hlavním smyslem je generování zisku, čemuž se chod celé organizace absolutně přizpůsobuje. Naproti tomu známe mediální organizace snažící se realizovat veřejný zájem, kde vytváření zisku není prioritou a taková instituce má za úkol především naplňovat normativně stanovenou veřejnou roli médií (Reifová, 2004, s. 174). Cíle a způsoby fungování mediálních organizací se samozřejmě promítají i do podoby finálních mediálních výstupů včetně zpravodajství. Různé požadavky managementu nutí novináře soustředit svoji pozornost na různá témata, protože některá jednoduše lákají divácký zájem více než jiná, a tak v prostředí, kde je čtenost, poslechovost či sledovanost stěžejním kritériem, tedy v prostředí komerčních médií, můžeme očekávat převis právě kupříkladu negativních témat, která jsou pro širší publikum tolik lákavá. To už se ale dostáváme k pojmům jako komercializace či bulvarizace.

1.2.1 Objektivita

V průběhu přetváření události ve zprávu tedy dochází k jistému zkreslení, tedy je možné zaznamenat rozdíl mezi primárně konstruovanou realitou vnějšího světa a realitou konstruovanou sekundárně činností médií. Ještě než si prostřednictvím *hierarchického modelu vlivů* na obsah mediálních sdělení a *gatekeepingu* vyložíme podrobněji problematiku zkreslování, považujeme za vhodné doplnit výklad několika poznámkami ke konceptu objektivity. Jelikož se stále prohybujeme v rovině konstruktivistického uvažování, kde média nedisponují schopností zobrazovat vnější realitu mimeticky, tedy doslova nejsou schopna realitu zrcadlit, ale naproti tomu realitu (spolu)vytvářejí, nemůžeme v tomto kontextu o objektivitě hovořit, jako o všeobecně pravdivém zobrazení skutečnosti. Reifová k tomu přesněji dodává, že objektivita je možná pouze jako „dočasná, provizorní, kontextová a intersubjektivní shoda mezi mediální verzí skutečnosti a verzí jejích svědků a zdrojů, které o ní poskytly informace“ (Reifová, 2004, s. 109). Obecněji je potom objektivita spíše jakýmsi abstraktním cílem či ideálem v profesním životě novinářů, kterému přizpůsobují pracovní postupy při sběru, zpracování a distribuci informací. Společenský imperativ požadavku na objektivitu sdělení je tak vlastně jakýmsi pokusem o redukci odchylek mezi událostí a zprávou. Existují konkrétní objektivizační postupy související s dodržováním zásad informační kvality, které ale nejsou pokaždé v plné míře mediálními pracovníky využívány nebo využívány jsou, ale špatně, například takovým způsobem, že je jejich prostřednictvím naopak podporována zkreslená interpretace vidění světa (viz Jílek, 2005). Jak si ale uvedeme v následující části této práce a do jisté míry si to můžeme odvodit z již odprezentované teorie, i kdyby objektivizační postupy byly novináři využívány správně, na proces mediální produkce přesto působí celá řada dalších vlivů, které jednoduše neumožňují objektivní znázornění skutečnosti.

1.2.2 Hierarchický model vlivů

Vraťme se nyní nazpátek k problematice nutného vzniku zkreslení mediálních obrazů vůči jejich mimomediálním předlohám. Prvním krokem, který determinuje rozdíl mezi realitou extramediální a realitou mediální je již samotný proces selekce témat. V tom dochází ke zdatelné redukci množiny událostí, z nichž pouze některé tímto sítím projdou a jsou dále přetransformovány v mediální sdělení. V procesech selekce a

transformace působí na výsledný obsah mediálních sdělení několik faktorů, které jsou shrnuty pod tzv. *hierarchický model vlivů*, jež ve své konečné podobě uvedli Pamela Shoemaker a David Reese (1996). Tento koncept vychází z předpokladu, že je mediální sdělení vytvářeno v prostředí mediální organizace, která se řídí určitými pravidly, jež se do procesu produkce a jeho výsledků promítají. Dále *hierarchický model* bere v potaz také aspekty z prostředí vně mediální instituci. Jinými slovy pak můžeme hovořit o tom, že mediální produkci ovlivňují jednak vlivy organizační a jednak vlivy ideologické, čemuž odpovídá i tvrzení, že novinář musí pracovat „pod tlakem komunikačních rutin v rámci organizace, která má své priority a je současně kontinuálně ovlivňována tlaky zvenčí“ (Shoemaker, cit. podle Trampoty, 2006, s. 43). *Hierarchický model* však zahrnuje dohromady pět rovin vlivů, které se v podstatě rovnají faktorům mediální konstrukce reality. *Rovina individuální* zahrnuje osobnostní a psychologické vlastnosti novinářů, na jejichž základě novinář rozhoduje, co lze považovat za zprávu a co nikoli. Na této úrovni tak do hry vstupuje například sociální příslušnost novináře, jeho pohlaví, národnost, vzdělání, postoje či víra. Touto problematikou se podrobněji zabýval David Manning White, který v roce 1950 přišel s konceptem *gatekeepingu*, jemuž se budeme podrobněji věnovat v následující kapitole. Druhou rovinu v *hierarchickém modelu* představuje *rovina mediálních rutin*. Rutiny žurnalistům zjednodušují zpracovávání velkého množství informací v časovém tlaku, který je typický pro chod každé redakce. Jde v podstatě o „ustálené, opakované, a často neuvědomované vzorce profesního jednání novinářů“ (Reifová, 2004, s. 75). Trampota (2006) k tomu dodává, že podoba mediálních rutin pramení ze tří základních tlaků směřujících od publika, mediální organizace a od zdrojů. Novinář se tak snaží zodpovídat otázky: „Co je přijatelné pro publikum?; Co je médium schopno zpracovat? a Jaký informační materiál má k dispozici?“ (Trampota, 2006, s. 44). Další rovinou vlivů na mediální obsahy je *rovina organizační*. Do této roviny řadíme tlaky vycházející od příslušné mediální organizace, tedy dané její organizační povahou a dále tlaky determinované technologickou podstatou média. Trampota (2006) i Reifová (2004) mezi tyto tlaky řadí nejčastěji požadavky na dodržování jisté mediální, chcete-li redakční politiky a plnění záměrů vlastníka, vydavatele či managementu média. Předposlední je *rovina extramediální*, kam Jiráček s Köpplovou (2003) zasazují tlaky směřující od zájmových skupin, komunikačních agentur (PR agentur), inzerentů nebo například od vlády a zákonodárců. Za problematické potom Jiráček s Köpplovou (2003) označují tlaky od inzerentů, které v komerčních médiích můžou, v souvislosti s nutností generovat zisk, vést až

k autocenzuře. Pátou a poslední rovinou hierarchického modelu vlivů je *rovina ideologická*. Jde v podstatě o nejvyšší extramediální dimenzi faktorů působících na mediální produkci. V ideologii je shromážděn aktuální dominantní systém hodnot dané společnosti, které odpovídají většinovému veřejnému mínění. Jde vlastně o míru provázanosti mediální organizace s mocenskými strukturami, kterým tak u veřejnosti může pomáhat k vytváření lhostejnosti vůči statusu quo či souhlasu interpretace společnosti takovým způsobem, který je právě pro tyto dominantní vrstvy výhodný (Reifová, 2004, s. 75).

1.2.3 Gatekeeping

Problematika *gatekeepingu* se s předchozím výkladem významně prolíná. Zejména první individuální rovinu *hierarchického modelu vlivů* na obsah mediálních sdělení si můžeme dát do přímého kontextu s původním pojetím tohoto konceptu. Pojem *gatekeeper* do mediálních studií zavedl již zmíněný David Manning White v roce 1950 v souvislosti s prvním empirickým výzkumem na toto téma, když ho zajímala kritéria, k nimž editoři regionálních amerických listů přihlíželi při výběru událostí do zpráv. Ukázalo se, že výběr byl řízen převážně spontánně a selekce témat probíhala na základě subjektivních závěrů vycházejících z dlouhodobé zkušenosti novinářů. White zároveň upozornil, že redaktor či editor je pouze jedním z mnoha *gatekeeperů* (v podstatě tím posledním) v celém procesu selekce a podobná rozhodnutí, která dělá při výběru novinář, museli již před ním udělat například agenturní pracovníci (White, 1950, s. 384). Model několikanásobného *gatekeepingu* posléze rozpracoval John T. McNelly (1959), který hovořil o tom, že „průchod bránou“ nehlídá pouze jeden *gatekeeper*, ale množství mediálních pracovníků napříč mediální organizací. McNelly za *gatekeepery* označil dokonce samotné příjemce zpráv, kteří se na *gatekeepingu* podílejí tím, že sami rozhodují o tom, kterým zprávám na stránkách tisku nebo ve vysílaných relacích budou věnovat pozornost. Pamela Shoemaker (1991) později zasadila problematiku *gatekeepingu* nejen do fáze selekce témat, ale také do procesu transformace události ve zprávu. Podobně na tento koncept nahlíží i Berkowitz (1997), když hovoří o tom, že novináři nevybírají pouze téma události, ale také informace, aktéry, místa a rozhodují se, které do příběhu zakomponují, nebo které nechají opomenuty (in Trampota, 2006, s.

25).⁴ A tak od původního pojetí tohoto konceptu, kdy se výzkumy soustředily především na osobnost konkrétního komunikátora a jeho subjektivně řízená rozhodnutí, byla problematika dále rozšířena na různé faktory v rámci celé mediální organizace i mimo ni. Když ostatně Trampota (2006) definuje vlivy na rozhodování gatekeepera, zahrnuje už do svého výčtu *de facto* vše, co jsme si již popsali v předcházejícím výkladu o *hierarchickém modelu vlivů*. Na tom může být ilustrováno, do jaké míry se celý koncept *gatekeepingu* rozšířil a zproblematizoval od jeho původního pojetí, které se soustředilo výhradně na individualitu žurnalisty.

Tím jsme si vyložili, v jakých podmínkách dochází ke konstruování mediálních obsahů a co má na výsledná žurnalistická sdělení nejzásadnější vliv, čímž jsme vlastně definovali podmínky, za kterých vzniká rozdíl mezi sekundárně konstruovanou realitou mediální a primární realitou skutečného světa. Jak píše Trampota (2006), událost je pro novináře vlastně jenom určitou inspirací k vytvoření zprávy, na jejíž výsledné znění působí celá řada dobově, sociálně a institucionálně podmíněných požadavků. V následující části textu bychom ale rádi obrátili pozornost k tomu, co se odehrává mimo média a tedy k tomu, co je předobrazem jejich konstruování. Budeme se tak ptát, jestli jsou určité požadavky kladeny také na samotné události, jakožto předobrazy zpravodajské produkce.

1.3 Předobrazy mediálního konstruování

Zpravodajství je obecně považováno za nástroj, jehož prostřednictvím jsou mezi lidmi šířeny důležité, užitečné či alespoň zajímavé informace. Trampota (2006) poznamenává, že dokonce představuje jednu z důležitých společenských komunikačních funkcí, když lidem pomáhá zorientovat se v dění ve světě, napomáhá jim rozhodovat se o svém počínání v životě nebo například v roli voličů. Tím, že zpravodajství vypovídá výhradně o realitě, která nás obklopuje a vytváří dojem, že z ní vybírá důležité a významné aspekty, je všeobecně vnímáno jako věrohodné a relevantní. Ale je tomu opravdu tak? Vybírají mediální pracovníci z okolního dění prostě to podstatné, nebo je proces výběru událostí do zpráv komplikovanější a na extramediální

⁴ Podobně například Donohue et al. (1989), kteří přicházejí s požadavkem rozšíření konceptu *gatekeepingu* na všechny aspekty kódování mediálního sdělení.

realitu jsou mimo faktorů důležitosti kladeny i další požadavky, které zvyšují šanci, že daná událost překročí práh novinářské pozornosti? Že je problematika selekce složitější, jsme si už vyložili v předešlé části textu. Například Berkowitz se v této souvislosti staví značně skepticky k představě, že události čekají jako jasně ohraničené celky, nadané důležitostí jakožto svou vlastností, někde mimo média a dobří novináři vědí, kde je hledat (in Trampota, 2006, s. 25). Tím, jak by měla extramediální realita vypadat, jinými slovy, jaké vlastnosti by měla událost mít, aby se stala pro novináře zaznamenáníhodnou, se zabývá koncept *zpravodajských hodnot*.

1.3.1 Zpravodajské hodnoty

Aby se badatelé dobrali odpovědi na otázku týkající se vlastností mimomediálního dění, které bývá médiu nejčastěji reflektováno, museli zaměřit svoji pozornost na konečnou fázi, lépe řečeno na samotný výsledek procesu mediace, tedy na finální mediální výstupy. Výzkumy zabývající se *zpravodajskými hodnotami* se tak od teorie představené v předchozím výkladu liší především ve své metodice, ve které se nesoustředí na selekci událostí a jejich následnou transformaci ve zprávy, ale až na konečné zpravodajské obsahy.

S ohledem na hlavní téma této diplomové práce, kterým je jedna ze *zpravodajských hodnot*, tedy *negativita*, se na prostoru této kapitoly nehodláme zabývat podrobným teoretickým přehledem vývoje uvažování o zpravodajských hodnotách. Takový přehled bude v podstatě, jakožto vedlejší produkt, ve stručnosti vygenerován v kapitole věnované právě *negativitě*, jejíž součástí je i přehledová stať a pokládáme tak za neúčelné prezentovat stejnou teorii dvakrát. V této kapitole bychom se rádi věnovali spíše konkrétním zpravodajským hodnotám a blíže si je charakterizovali. K tomu nám poslouží dva empirické výzkumy na toto téma, tedy práce Mari Ruge a Johanna Galtunga (1965) a studie Westerstahla a Johanssona (1994). První dva autoři jako první identifikovali a vymezili dvanáct *zpravodajských hodnot*, které patří dodnes k nejcitovanějším. Práci dalších dvou badatelů označuje Trampota (2006) za metodicky ukázněnější a autoři si v ní vystačili pouze s pěti hodnotami. Obrátme pozornost nejdříve k prvnímu výzkumu a ke konkrétním zpravodajským hodnotám, které v něm byly vymezeny. Jak jsme již řekli, norští autoři identifikovali dvanáct zpravodajských

hodnot, které mohou být seřazeny do tří kategorií: 1) organizační (práh pozornosti, jednoznačnost, význam); 2) žánrové (frekvence, souznění, kontinuita, překvapení, variace) a 3) sociokulturní (vztah k elitní osobě, vztah k elitnímu státu, personalizace, negativita).

Frekvence (někdy též výskyt) vypovídá o časovém intervalu, který událost potřebuje k tomu, aby se rozvinula. Galtung a Ruge pak přímo hovoří o tom, že čím víc průběh události v čase odpovídá periodicitě média, tím je větší šance, že bude taková událost zaznamenána. Obecně se pak soudí, že události s kratším časovým intervalem jsou denním zpravodajstvím zaznamenány spíše, než ty dlouhodobě se vyvíjející. Druhou hodnotou je *práh pozornosti*, což autoři vysvětlují tím, že existuje určitá hranice, kterou musí událost překročit, aby se ji média rozhodla zaznamenat (například čím krvavější zločin se stane, tím spíš se dostane do zpravodajství a bude v něm zabírat více prostoru). Třetí hodnotou je *jednoznačnost* (jasnost) události. Takové dění, které je jednoduše vysvětlitelné má mnohem větší šanci dostat se do zpráv, než události vnitřně rozpolcené a nejasné. Čtvrtou hodnotou je *význam*, ve smyslu takovém, že událost by měla být jistým způsobem pro své příjemce smysluplná a blízká. Galtung a Ruge (1965) to vysvětlují kulturní blízkostí mezi tématy, kterým média věnují pozornost a prostředím, ve kterém se pohybují jejich čtenáři, diváci či posluchači. *Souznění* je pátou hodnotou, pod kterou si můžeme představit jisté naplňování očekávání příjemců mediálních sdělení ze strany médií. Příjemci mají určitá očekávání ohledně toho, co by se mělo dít, mají určitou představu o tom, jak svět funguje, což jim usnadňuje percepci ve chvíli, kdy jim média takové informace předkládají. Šestá zpravodajská hodnota je potom jakousi korekcí dvou předcházejících. Zpravodajské hodnoty význam a souznění podstatným způsobem zužují množství kandidátů na zprávy, ale přesto i z těch, co zbývají mimo tuto množinu, se dobrou zprávou mohou stát takové, které nesou prvek *překvapení* a neočekávanosti. Sedmou zpravodajskou hodnotou je *kontinuita*. Když se událost stane zprávou je za zprávu považována určitou dobu a to i přesto, že se dále například nevyvíjí dostatečně zajímavě na to, aby tento nový vývoj překročil práh pozornosti. Nicméně z toho, co bylo zpočátku neočekávané a překvapující se nyní stává cosi známého a příjemcům blízkého. Další zpravodajskou hodnotou je *variace*, která bývá vysvětlována tak, že pokud se například zpravodajství delší dobu věnuje určitému domácímu tématu, má tendenci věnovat se podobnému i v zahraničí, což se jeví jako variace na původní téma. Dalšími dvěma zpravodajskými hodnotami jsou vztah

k elitním národům a vztah k elitním osobám. Galtung a Ruge (1965) tyto hodnoty vysvětlují jednoduše tím, že činnost elit má dalekosáhlejší důsledky než činnost ostatních, proto jim média věnují patřičnou pozornost. Předposlední hodnotou je *personalizace*. Ta je vysvětlována tak, že události, které mají konkrétního původce a zřejmé aktéry jsou jednodušeji popsitelné a vnímatelné než abstraktní děje. Poslední zpravodajskou hodnotou je *negativita*, které je věnována vlastní kapitola v této diplomové práci, proto si ji na tomto místě nebude podrobněji vysvětlovat.⁵

Trampota (2006) dále dodává, že na každé úrovni výběru se uplatňuje princip selekce, tedy čím více zpravodajských hodnot událost zahrnuje, tím spíše se stane předmětem zpráv, a princip deformace, což znamená, že aspekty těch zpravodajských hodnot, kvůli kterým zpráva vznikla, jsou v ní nadále posilovány. Jirák vedle toho píše, že o zaznamenání hodnosti rozhoduje jak míra jedné zpravodajské hodnoty (například míra negativity), tak součet jednotlivých zpravodajských hodnot. O sčítání pak pojednává teorie aditivní a v případě, že zpravodajské hodnoty jedna druhou zastupují, mluvíme o teorii komplementarity (in Reifová, 2004, s. 77).

Výzkum Galtunga a Ruge se přes svoji v mediálních studiích přetrvávající popularitu setkal se značnou kritikou a jsou mu vytýkány různé nedostatky. Metodickým omezením je fakt, že výzkum byl proveden pouze v tištěných médiích, pouze v rubrice zahraničního zpravodajství a soustředil se jenom na zprávy orientované na konžskou, kyperskou a kubánskou krizi. Jak dále uvádí Trampota (2006), dalším omezením severské studie je skutečnost, že je do jisté míry systémocentrická, to znamená, že vznikla v kontextu demokratické (západní) společnosti a v případě, že se pokusíme dosažené výsledky aplikovat na společnost totalitní, ukážou se některé jako nefunkční (konkrétně právě negativita).

Metodicky průkaznějším výzkumem byla potom studie zahraničního zpravodajství Westerstahla a Johanssona (1994), kteří podnikli výzkum napříč

⁵ Charakteristiku zpravodajských hodnot jsme čerpali z práce *The Structure of Foreign News* Galtunga a Ruge (1965). Nejde samozřejmě o jediný soubor zpravodajských hodnot. Například Jirák mezi nejčastější hodnoty řadí: výskyt, blízkost, jasnost, jednoduchost, smysluplnost, novost, průběžnost, možnost dalšího vývoje, vztah k elitním národům, osobám či celebritám, personalizaci, negativitu, souznění, překvapení, předvídatelnost a variaci (in Reifová, 2004, s. 77-78).

mediálními typy za použití pěti zpravodajských hodnot. Za základní tři považují důležitost, blízkost a dramatičnost. *Důležitost* vztahují k národním charakteristikám, které jsou v jejich výzkumu reprezentovány poměrně přesnými údaji týkajícími se velikostí populace, hrubého národního produktu a výdajů na zbrojení. *Blízkost* je potom dána třemi dimenzemi: geografickou, obchodní a kulturní. *Dramatičnost* je vztahována k povaze události, ne k národům či státům. Vztahuje se jak na povahu události tak na způsob, jakým je taková událost médiu prezentována. *Přístup* je potom reprezentován spíše technickými možnostmi médií náležitě zaznamenat danou událost. Poslední zpravodajskou hodnotou je pro autory švédského výzkumu *ideologie*, kterou pojímají jako ideologii národního zájmu. (Westerstahl, Johansson, 1994, s. 73-76)

Rozhodnutí o tom, jaká událost pronikne do zpravodajství se netýká pouze povahy této události, ale také musí být brán zřetel na povahu daného média. Rozdíl je například patrný u televizního zpravodajství, které je limitován požadavkem disponovat obrazovým materiálem k určitému tématu. Jeremy Tunstall (1971), jako další aspekt ovlivňující selekci v prostředí televizního zpravodajství, vidí přítomnost novináře v místě události. Některé zahraniční oblasti tak mohou být právě z tohoto důvodu reflektovány častěji, než ta místa, na kterých se odehrávají události, jež mohou působit dojmem vyšší důležitosti. Dalším specifikem televizního zpravodajství je skutečnost, že je s ohledem na svůj formát nucen být mnohem stručnější, než zprávy na stránkách tisku. (in Trampota, 2006, s. 27-28). Aspektem, který například dále ovlivňuje výběr události, je i politika daného média. S přihlédnutím k podkapitole týkající se mediálních organizací už víme, že k odlišným zpravodajským hodnotám se budou pravděpodobně přiklánět média bulvárního charakteru a k jiným média veřejnoprávní, smyslem jejichž existence není prioritně tvorba zisku, ale plnění veřejné služby. Bulvární média pak obecně tíhnou k zobrazování negativních témat, zprávy bývají personifikované a často se dotýkají elitních osob často i ze showbusinessu. Jelikož je právě negativní zpravodajství předmětem této diplomové práce, rozhodli jsme se v následující kapitole krátce pojednat o problematice bulvarizace a komercializace médií, důsledkem jejichž existence je mj. právě rostoucí podíl negativních témat na stránkách tisku, či v rozhlasových a televizních zpravodajských relacích.

1.4 Bulvarizace

Proces *bulvarizace* médií je v mediálních studiích poměrně podrobně popsáným jevem a již se jím zabývalo množství autorů. Jedná se o smazávání hranic mezi seriózními médii a médii bulvárními, konkrétněji jde o přibližování povahy produkce médií seriózních k povaze produkce médií bulvárních. Za seriózní média potom považujeme taková, která dbají na ideál vyváženého, věcného a objektivního zpravodajství, jakkoli je termín objektivita v prostředí médií komplikovaný, soustřeďují se na pravdu a závažné domácí i světové otázky, které zpracovávají do hloubky, investigativně a analyticky (viz například Cífka, 2008). Pro popis bulváru si vypůjčíme slova Osvaldové a Halady, kteří ho charakterizují jako „obecně jakékoli neseriózní médium, které přináší neověřené informace, specializuje se pouze na senzace a podává je jednoduchou a zábavnou formou, která nenutí k přemýšlení, ale pouhé konzumaci [...]. Bulvár také často směšuje realitu s iluzemi a preferuje skandály a neštěstí, které prezentuje jako nejdůležitější zprávy“ (Osvaldová, Halada, 2007, s. 35).

Dennis McQuail (2009) potom samotný termín bulvarizace popisuje jako směřování seriózního tisku k senzačnějším, jednodušším a neodpovědným obsahům. Frank Esser (1999) o bulvarizaci hovoří ve smyslu úpadku tzv. *hard news*⁶ ve prospěch nárůstu *infotainmentu* (viz dále) ve zpravodajství. Podobně se se k této problematice staví Colin Sparks a John Tulloch (2000), když píší, že tisk věnuje stále více prostoru tzv. *soft news* a větší část prostoru tak vyhrazuje společenským tématům. Výsledkem je fakt, že přednost dostávají senzační témata, témata z showbyznysu a různé skandály na úkor tématům seriózním (Barnett, 1998, s. 2). Volek ve své studii zaměřené na komercializaci české mediální scény definuje bulvarizaci ve třech bodech: 1) nárůst méně podstatných informací v mediálních obsazích; 2) populární a bulvární aspekty druhořadé důležitosti jsou vědomě či nevědomě umisťovány do popředí a zpravodajské obsahy sem čím dál, tím více odchylují od svých reálných předobrazů; a 3) proces bulvarizace má za následek menší pokrytí mezinárodních událostí, malá pozornost je věnovaná politice a ekonomii, zato více pozornosti je věnováno hlubokým lidským příběhům, zábavě, sportu, skandálům a soukromí osobností (Volek, 2009, s. 42).

⁶ Jde o pojem, se kterým přišla Tuchmanová (1978), když rozdělila zpravodajská témata do několika kategorií: *hard news* (horké novinky), *soft news* (doplňující informace), *spot news* (bezprostřední zprávy), *developing news* (vyvíjející se zprávy) a *continuing news* (průběžné zprávy). (cit. podle Trampoty, 2006).

Bulvarizace bývá často dávana do souvislosti s procesem *komercializace* médií, když je označována za jeho důsledek. Jde o situaci, kdy je mediální organizace vlastněna soukromým subjektem a proti sobě je tak postaven princip generování zisku a princip plnění veřejné služby. Právě v důsledku snahy produkovat takové mediální obsahy, které budou dostupné a přizpůsobené co nejširšímu publiku při co nejnižších nákladech, můžeme hovořit o značném zjednodušení zpravodajství, kladení důrazu na personifikaci a negativní témata, jakými jsou například zločin či nehody a na podávání informací zábavnou a nenáročnou formou. Tuto úvahu potvrzuje i McQuail, když píše, že má komercializovaný obsah sklon „orientovat se více na obveselení a pobavení, je povrchnější, neklade na příjemce žádné nároky, je konformní, spíše nepůvodní a standardizovaný“ (McQuail, 2009, s. 137). Jde v podstatě o honbu za příjemci, jejichž nárůst má ekvivalentní dopad na zájem inzerentů (viz Esser, 1999, s. 291). Komercializaci je tak přičítán vliv na proměnu současných mediálních obsahů. Ty se postupně homogenizují a mediální pracovníci se jimi snaží oslovit zejména majoritní skupinu adresátů s tím, že jsou přehlíženy minority, které pro média nejsou ekonomicky zajímavým reklamním trhem. Homogenizované obsahy pak nejčastěji pojednávají o všeobecně přijatelných tématech, ubývá analýz a komentářů, které by mohly působit „závadně“, v tom smyslu, že by například mohly stát proti určité skupině příjemců v opozici nebo na ně dokonce působit urážlivě. Jinými slovy, preferovány jsou obsahy akceptovatelné a zábavné pro co nejširší vrstvy obyvatel. Na podobě mediálních obsahů se mj. odráží i to, jak nákladné je zpravodajské pokrytí určité události, tedy volí se taková témata, která pro mediální organizaci znamenají co nejmenší finanční zátěž (Dokulilová, 2011, s. 27). Jak jsme již uvedli, v bulvárním zpravodajství také často dochází k využívání *infotainmentu*⁷. Jde o způsob podávání informací zábavnou formou, jinými slovy o „využívání prvků zábavy ve zpravodajství, např. nejrůznějších aranžovaných či hereckých projevů v televizním zpravodajství (subjektivní kamera, pohyb reportéra, činnost ilustrující téma zprávy, animace apod.)“ (Jiráková in Reifová, 2004, s. 88). Infotainment tedy bývá dáván do souvislosti s těmi médii, která si nekladou za primární cíl poskytovat relevantní, úplné a seriózní informace o aktuálním dění a naopak, pokud je zábavná forma informování využívána například v médiích veřejné služby nebo v seriózních titulech, je to považováno za nedostatek (tamtéž).

⁷ Spojení anglických slov *information* (informace) a *entertainment* (zábava).

2. Negativita

Ve druhé kapitole této diplomové práce konečně obracíme pozornost přímo k pojmu *negativita*, ke kterému se bude upínat i naše plánovaná kvantitativní analýza. Negativitu jsme si již zasadili do širšího kontextu mediálních studií, když jsme ji identifikovali jako jednu ze zpravodajských hodnot a dále jsme uvedli, že po tématech, ve kterých je negativita významným aspektem události častěji sahají média bulvárního charakteru.

Co je ale na negativních tématech tolik atraktivního, že k nim média tak ráda upínají svoji pozornost a publikum to oceňuje zvýšeným zájmem? Na tuto otázku můžeme hledat odpověď například v již zmiňovaném výzkumu Johana Galtunga a Marii Ruge z roku 1965. Ti uvedli, že negativní témata ve zpravodajství dobře splňují kritérium frekvence (viz kapitola 1.3). To, co je v životě lidí označováno za pozitivní, velmi často přichází v podobě určité satisfakce až v návaznosti na dlouhodobě vynaloženou práci, naopak negativní zážitky nám do života zasahují rychle a znenadání. Autoři přicházejí s příkladem, ve kterém porovnávají množství času nutného k socializaci jedince a množství času nutného k tomu, aby takový jedinec zemřel například během nějaké nehody. Stejně tak vedle sebe staví čas nutný k postavení domu a okamžik, za který je možné tento dům zničit. Negativní událost má jednoduše schopnost rychle se od začátku do konce vyvinout, což u jevů s pozitivním příznakem nebývá pravidlem. Dále Galtung a Ruge (1965) přicházejí s tvrzením, že se společnost obecně lépe shodne na tom, co je negativní, než na tom, co je pozitivní. V určitém smyslu negativní zpravodajství také souzní s představami lidí o současném světě, z čehož můžeme usuzovat, že média pouze naplňují přesvědčení svých příjemců o tom, že svět je nebezpečným místem. Galtung a Ruge dále uvádějí, že negativní události jsou pro příjemce mnohem překvapivější než události pozitivní v tom smyslu, že takové události jsou chápány jako vzácné a nepředvídatelné. To odpovídá představě o společnosti, ve které je pokrok, jakožto známka něčeho pozitivního, běžnou a triviální záležitostí, o které není potřeba informovat, protože se považuje za samozřejmost a neznamena pro publikum nic nového (Galtung, Ruge, 1965, s. 69-70).

Tolik k tomu, proč média po negativních tématech tak ráda sahají. V této kapitole se budeme dále věnovat stručnému historickému přehledu, ve kterém se zaměříme na

výskyt motivu negativity napříč dějinami žurnalistiky. Poté se přesuneme k tématu, jenž bývá v souvislosti s negativními mediálními obsahy často zmiňováno a podrobováno výzkumům, tedy k účinkům násilí v médiích na publikum. Jelikož se pojem negativita ve zpravodajství může jevit jako značně kluzké téma, následovat bude teoretický přehled, ve němž si odprezentujeme texty autorů, kteří se ve svých výzkumech, ať už hlavně nebo alespoň okrajově, zabývali definováním tohoto pojmu. To nám dopomůže k formulování definice vlastní a dále k vytvoření typologie negativních zpráv, které hodláme prakticky využít v zamýšlené kvantitativní analýze televizního zpravodajství.

2.1 Motiv negativity napříč dějinami žurnalistiky

Smyslem této kapitoly je přinést určitý historický přehled výskytu motivu negativity v mediálních obsazích napříč vývojem médií od předchůdců tisku na počátku 16. století, přes první případy tisku periodického až k dnešním masmédiím. Přitom zdůrazňujeme ilustrativní povahu následující části textu, který má pouze reprezentovat skutečnost, že referování o negativních a dramatických událostech není v médiích prvkem novým, vzniknuvším pouze v důsledku současných komercializačních a bulvarizačních procesů, ale je naopak pevnou součástí novinařiny v podstatě od počátku její existence. Vzhledem k demonstrativnímu charakteru tohoto přehledu si v této souvislosti rozhodně neklademe žádné požadavky na kompletnost.

Už bezprostřední předchůdci novin, o kterých nás dějiny žurnalistiky učí jako o tzv. *newe zeitung*, jednorázových výtiscích, jež se v Evropě objevily na počátku 16. století, své čtenáře informovali především o válečných taženích, přírodních a nebeských úkazech, neštěstích, požárech, povodních a popravách (Köpplová, Köppl, 1989, s. 11). V *newe zeitung* se o dramatických událostech neinformovalo příliš věcně a požadavek na pravdivost ustupoval dramatickému a barvitému způsobu prezentování dané události. Na začátku 17. století potom vznikají první noviny s pravidelnou periodicitou. Jedněmi z nich je antverpský titul Abrahama Verhoevena *Nieuwe Tydinghen*, který obdržel privilegium vydávat „[...] nové zprávy o válečných taženích, dobytí měst a vítězství regentů“ (tamtéž, s. 26). Způsob prezentování informací v tisku 17. století se značně zprofesionalizoval a například informace týkající se zemětřesení už nebyvaly prezentovány jako „dílo boží“, tedy přestaly mít charakter pohádek časově a prostorově

zakotvených do reálného světa, ale postupně se začalo přistupovat k věcnějšímu a nezaajatějšímu informování. Dále převažují témata týkající se válečných střetnutí a konfliktů (třicetiletá válka, pirátská přepadení atd.). V dalších letech se obsahy novin stávaly více a více rozmanitějšími a i když prvek senzace, často spojovaný s dramatickými událostmi, stále sehrával důležitou roli při selekci témat, na stránky novin se začaly dostávat i témata politická, hospodářská, vědecká či kulturní. V 18. století poutaly zájem publika války o španělské dědictví, války na severu Evropy a boje za americkou nezávislosti. Prominentní část obsahu novin tvořily povětšinou zahraniční informace o bitvách, obléhání nebo alespoň o menších vojenských střetnutích a šarvátkách. Články s válečnou tematikou nešetřily podrobnostmi z krvavého průběhu konfliktů a s oblibou informovaly o množství ztrát především pokud se jednalo o ztráty na straně nepřítel. Britský tisk, který v 18. století začínal udávat směr vývoje žurnalistiky ve zbytku Evropy, se často uchýloval, v případě, že neexistovaly lepší témata, k referování o „vlkodlacích, příšerách a nejrůznějších potvorách, které byly doplněny patřičnými ilustracemi“ (tamtéž, s. 100). Z domácích témat potom vydavatelé novin nejčastěji informovali o násilnostech, sexuální kriminalitě nebo skandálech, krádežích a nehodách. S nástupem tzv. *penny press* v první polovině 19. století, tedy levného tisku dotovaného příjmy z inzerce určeného nejširším vrstvám, se senzační zpravodajství, týkající se často zločinu, soudních procesů, sexu a jiných skandálů, začalo stávat základem ekonomického úspěchu masového tisku. Například newyorský deník *The Sun* Benjamin Daye často sahal k tématům, která tehdejší čtenáři už dobře znali z masově produkovaných šestákových krváků nebo z červené knihovny, které Day v podstatě vykrádal a na stránkách svých novin je proměňoval ve zprávy (tamtéž, s. 284). Ostatně zajímavý je i Dayův názor na to, jak by mělo vypadat zpravodajství, když uvedl, že „zprávy, mají-li dostát svému jménu a být zajímavé pro publikum, musí obecně vzato zpravovat o válkách a bojích, hrdelních zločinech a krvi, o zraněních a kacířích, o rozbitých hlavách, zlomených srdcích a zlomených kostech, o neštěstích způsobených požárem či potopou, o zničeném majetku, uloupeném majetku, odpíraných právech, poškozené pověsti, zhořklých citech a o útlaku působeném národy, obcemi i jedinci“ (cit. podle Hoyera in Trampota, 2006, s. 25). Na podobném principu jako Benjamin Day založil svůj úspěch v roce 1835 James Gordon Bennett, který ve svém *The New York Herald* cílil sice už na o něco vzdělanější publikum a ne na úplně nejspodnější vrstvy společnosti, nicméně „namísto napůl humorných historek ze soudní síně [typických pro *The Sun*] nastoupily reportáže o skutečném zločinu, psané

s otevřeností, která šokovala i tehdejší usedlejší publikum“ (tamtéž, s. 287). Obsah jeho titulu tak odrážel jednu z Bennettových zásad, tudíž že „spor zvyšuje zajímavost zprávy“ (cit. podle Köpplová, Köppl, 1989, s. 287). Žurnalistiku typickou pro *penny press* můžeme považovat za přímého předchůdce bulvárního tisku, jak ho známe dnes a jehož vznik datujeme do poslední třetiny 19. století. Na americkém kontinentu si ho můžeme dát do souvislosti s osobami Josepha Pulitzera a Williama Randolpha Hearsta a ve Velké Británii s osobou Alfreda Harmsworthe neboli pozdějšího lorda Northcliffa. Jak uvádí Prokop, Pulitzerův deník *The New York World* mimo další senzace často prezentoval příběhy o tragických láskách a o kriminalitě (Prokop, 2005, s. 216). Tematickou strukturu zpravodajství Pulitzerova titulu značně charakterizují i graficky agresivní titulky: „Žadonila o slitování“; „Hrůzný matčin zločin“; „Křest krví“; „Hrdinka nebo zločinec?“, „Tajemství řeky“ nebo „Teror na Wall Streetu“ (tamtéž, s. 216). Pulitzerovi reportéři si sice stále zajímali o senzační témata a různé skandály z prostředí politiky, policie či veřejných služeb, nicméně už k těmto záležitostem přistupovali mnohem investigativněji a často dané senzace sami odhalovali, což můžeme označit za veřejně prospěšnou činnost. Vedle bulvární žurnalistiky tak byla uplatňována také žurnalistika „politicky agresivní“ (tamtéž, s. 217). William Randolph Hearst s titulem *New York Journal* byl roku 1895 Pulitzerovi rovnocennou konkurencí. Ve svých novinách uplatňoval podobný způsob žurnalistiky jako Pulitzer a dokonce zašel ještě dál, když zahájil způsob tzv. „akční žurnalistiky“. Například v souvislosti se zločinem už si jeho novináři nevystačili s pouhými informacemi o případech, které jim postoupilo policejní velitelství, ale měli za úkol zločin sami odhalovat. Hearst zavedl systém odměn za informace vedoucí k odhalení vražd a „vytvořil ve svých novinách celé čety novinářů, kteří sami prováděli pátrání a osvětlovali příčiny vražd: Novináři aktivně vyhledávali zločince a dělili se o své zkušenosti se čtenáři. Zapojovali se také aktivně do řešení soudních případů“ (tamtéž, s. 219). Čtenářsky nejvděčnější potom byla témata spojená s válkami. Když například v roce 1898 vrcholily boje o osvobození Kuby ze španělského područenství a USA kubánskou nezávislost aktivně podporovaly, dosahoval denní náklad obou konkurenčních newyorských listů zdaleka nejvyšších hodnot. Během 20. století se tematická skladba negativního zpravodajství zásadním způsobem neměnila. Zůstávaly informace týkající se ozbrojených konfliktů, zločinu a přírodních katastrof tak, jak tomu bylo doposud.

Změnu povahy zpravodajství obecně, nejenom v kontextu negativity, můžeme zaznamenat s nástupem elektronických médií. Sugestivní sílu výrazových prostředků těchto médií lze ilustrovat na příkladu z roku 1938, kdy rozhlasová hra *Válka světů* režiséra Orsona Wellese na motivy knihy H. G. Wellse, způsobila svojí realističností u posluchačů takovou paniku, že si řada lidí doopravdy myslela, že v New Jersey právě probíhá invaze Mart'anů.⁸ S nástupem televize ve druhé polovině 20. století se ke zvuku přidaly i obrazové výrazové prostředky a v negativním zpravodajství se tak mohly začít objevovat dnes dobře známé záběry požárů, dopravních nehod a vojenských násilných střetnutí. O dopadu takové mediální produkce na příjemce, tedy mediálními účinky negativních obsahů na publikum, se budeme zabývat v následující podkapitole tohoto textu.

2.2 Násilí v médiích a účinky na publikum

V souvislosti s tématem negativních mediálních obsahů a jejich účinků na publikum rozšíříme pole našeho zájmu ze zpravodajství na mediální produkci obecně. Tato oblast bývá často podrobována zájmu odborníků ale i angažované veřejnosti zejména v kontextu násilí zobrazovaného ve filmové, televizní a hudební produkci a dále například v produkci počítačových her.⁹ Empirické studie na toto téma se začaly poprvé objevovat už ve dvacátých letech 20. století, kdy se pod záštitou amerického Paynova fondu uskutečnil výzkum zabývající se vlivem násilných scén ve filmu na dětské diváky. Téma mediálního násilí získalo značně na síle v sedmdesátých letech minulého století s celoplošným rozšířením televize. „Televizní vysílání se stalo dostupné všem a objevily se otázky, zda zvýšená kriminalita, zjevné agresivní chování, úpadek dobrých mravů, hostilní mezilidská komunikace, válečné konflikty, projevy rasismu a xenofobie nesouvisejí s televizním vysíláním, ve kterém se objevují scény násilí (Černoušek in Reifová, 2004, s. 161).

⁸ Dostupné například z: <http://www.mercurytheatre.info>

⁹ George Comstock (2008) uvádí, že výzkumy na tomto poli jsou předmětem zájmu především psychologie, komunikačních studií a sociologie.

2.2.1 Vliv médií

Za nejrizikovější skupinu příjemců bývají označováni dětští diváci a mládež (Jirák in Reifová, 2004, s. 260). To může být dáno nedostatkem životních zkušeností, nerozvinutým kritickým myšlením a s tím spojenou důvěrou v mediální obsahy, jakožto obrazy reálného světa. Jak jsme již uvedli v úvodních kapitolách této práce, média jsou jedním z nejzásadnějších producentů významů, díky kterým jedinec dokáže rozumět světu kolem sebe a vnímat v něm určitý řád. K osvojování si sociálního řádu a sociálních a kulturních norem dochází v procesu socializace jedince, dá se tedy usuzovat, že média mohou ovlivňovat chování svých příjemců tím, jak jim neustále poskytují vzory určitého sociálního jednání a mladým lidem ukazují, jak se lze „efektivně vyrovnat s problémy jejich věku, jako jsou genderové role, řešení konfliktů, navázání kontaktu s opačným pohlavím, sexuální očekávání a stres“ (Strasburger, 2004, cit. podle Pišiová, 2013, s. 4). Média tak mohou mít vliv i na agresivní chování svých recipientů. Například na závěr svých výzkumů o mediálních účincích dochází Feshbach k přesvědčení, že násilné mediální obsahy mohou stát za zvýšeným agresivním chováním diváků (podle Kunczik, 1995, s. 221). K tomu ale Černoušek dodává, že vnímání násilí je multidimenzionální proces, do kterého vstupuje (mimo média) celá řada dalších faktorů ovlivňujících příjemcovu chování. Nápodoba násilí „je vždy záležitost výrazně individuální a souvisí na jedné straně s charakterově-motivační strukturou jedince a na straně druhé s vnějším podnětovým polem, které vyvolává nebo tlumí násilné projevy a do něhož se za jistých okolností může zařadit i násilí v médiích“ (in Reifová, 2004, s. 162). Už v sedmdesátých letech 20. století shrnul empirické výzkumy na toto téma George Comstock, podle kterého je tendence k nápodobě násilí pravděpodobnější, pokud: 1) je předloha jasně čitelná; 2) je bezesporu nesocializovaná, tj. vzor se chová „nelidsky“; 3) nehrozí trest; 4) divák spojuje scénu s vlastním životním zážitkem; 5) divák potřebuje rychle imponovat; 6) je násilí málo fiktivní; 7) je násilí spojeno s estetickým uspokojením; 8) je násilí spojováno s předváděnou erotickou satisfakcí; 9) je divák mimomediálně predisponován k násilnému chování; 10) je divák dlouhodobě frustrován ve svém osobním životě; 11) jsou verbální útoky spojeny s tělesným násilím; a 12) nejsou násilné scény včleněny do kontextu vyprávění (podle Černoušek in Reifová, 2004, s. 162).

2.2.2 Typologie mediálního násilí

Ještě před tím, než se budeme zabývat typologií mediálního násilí představíme si několik definic tohoto pojmu, se kterými operují teoretici a autoři výzkumů v této oblasti. Autoři americké *Národní studie o televizním násilí* (v textu budeme používat zkratku NTVS¹⁰) z roku 1998 si pro potřeby svého rozsáhlého výzkumu televizní násilí definovali jako „jakékoli přímé vyobrazení hrozby použití fyzické síly nebo skutečné využití této síly se záměrem fyzicky uškodit zobrazovaným bytostem nebo skupině bytostí. Televizní násilí také zahrnuje vyobrazení důsledků škodlivého jednání vůči jedné bytosti nebo skupině bytostí“ (NTVS, 1998, s. 18). Murdza násilí v médiích definuje jako „explicitní vizuální znázornění aktu agrese (nejčastěji fyzického útoku, napadení nebo útočného chování) jedné lidské bytosti vůči druhé“ (in Urban et al., 2011, s. 187). Vedle fyzického násilí odborné studie zmiňují i násilí psychické a oba typy potom ve svých definicích propojují a o mediálním násilí se mluví jako o narušení fyzického a psychického klidu člověka a to jak ve fázi záměru tak ve fázi ublížení (Potter, Warren, 1998, s. 44). Na následujících řádcích přistoupíme k představení typologie mediálního násilí.

Černoušek uvádí, že v audiovizuálních pořadech se násilné scény posuzují ve dvou rovinách. Rozlišuje se tedy *reálné* a *fiktivní* násilí a *explicitní* a *implicitní* násilí. Reálné násilí můžeme najít ve zpravodajských pořadech často přinášejících obrazový materiál k různým válečným konfliktům, demonstracím a teroristickým akcím a dále bývá reálné násilí obsaženo ve sportovních přenosech. Fiktivní násilí potom bývá součástí vyprávěných příběhů. Explicitním násilím je myšleno takové, se kterým se setkáváme například v akčních filmech, jež přímo zobrazují souboje kladných a záporných hrdinů, přestřelky, výbuchy, katastrofy a automobilové havárie. Implicitní násilí je potom poněkud problematický pojem. Tento typ bývá přisuzován pouze naznačenému násilnému jednání, ale to lze diagnostikovat například i u politických diskuzí, čili jeho výskyt může být zaznamenán v podstatě v každé politické diskuzi či výměně názorů (in Reifová, 2004, s. 160-161). Jinou typologii najdeme u Murdzy, který vyčleňuje *samoúčelné konzumní násilí* (takové násilí, které je vytržené z kontextu; bývá často obsahem hororů a akčních či kriminálních filmů), *reálné násilí* (objevuje se ve zpravodajství; jedná se o záběry z válek, teroristických útoků či nehod), *abstraktní*

¹⁰ *National Television Violence Study*

násilí (objevuje se často v mysteriózních filmech s okultní tematikou, které podněcují ke strachu z nadpřirozena), *destruktivní násilí* (je demonstrováno jako bezdůvodné ničení všeho, co se protagonistům připlete do cesty) a *měkké násilí* (je méně brutální a vyskytuje se zejména v dětských pořadech, kreslených filmech a pohádkách) (in Urban et al., 2011, s. 188).

2.2.3 Teoretické koncepty účinků mediálního násilí

Otázky týkající se účinků médií na publikum si v minulosti kladla celá řada badatelů. Žádný z výzkumů však nepřinesl jednoznačnou odpověď a především v oblasti mediálního násilí a jeho účinků se celá tato problematika jeví přinejmenším značně komplikovaně a výsledky analýz se často rozcházejí. V této kapitole si tak představíme nejprve Gerbnerův výzkum, který do našeho tématu v minulosti vnesl zásadní zjištění, totiž že existuje rozdíl ve vnímání reality mezi diváky, kteří jsou vlivu médií vystaveni více a slabšími diváky; dále uvedeme teoretická východiska americké *Národní studie o televizním násilí*, která v rámci své rozsáhlé rešerše dosavadní literatury významným způsobem shrnuje problematiku účinků televizního násilí a nakonec se zaměříme na konkrétní teorie, jež si pro přehlednost rozčleníme na takové, které mediálnímu násilí přisuzují pozitivní účinky a takové, které účinky násilí v médiích vyhodnocují negativně.

Z důvodů zvýšené kriminality ve společnosti byla na konci šedesátých let 20. století americkým prezidentem Lyndonem Johnsonem ustavena *Národní komise pro zkoumání příčin a prevence násilí*. Tím byl také zahájen projekt *Zpráva ministra zahraničí*, v jehož rámci započal George Gerbner s dvacetiletým výzkumem, jehož smyslem bylo analyzovat množství a typy násilí na televizní obrazovce. Na základě výsledků tohoto šetření dospěl Gerbnerův tým k formulování *teorie kultivace*. Podle té televize od dětských let kultivuje predispozice a preference svých diváků, čímž se z ní v podstatě stává centralizovaný zdroj socializace a každodenních informací, které ve stejné podobě (často v zábavné formě) proudí ke značně heterogennímu publiku. Neustále se opakující vzory symbolů a obrazů produkovaných v rámci masové televizní produkce zapříčiňují vznik tzv. *mainstreamu*, jenž můžeme vysvětlit jako celospolečensky uznávané symbolické prostředí, jež je charakteristické unifikací hodnot

a názorů (Gerbner et al., 1986, s. 18). Podle kultivační analýzy existují rozdíly ve vnímání vnější reality mezi slabými a silnými televizními diváky a to i v rámci totožných demografických skupin¹¹. Tyto rozdíly potom Gerbner et al. označují jako tzv. *kultivační diferencíál*. Na základě toho bylo zjištěno, že u silných televizních konzumentů je stírán rozdíl mezi symbolickou televizní realitou a realitou objektivní. To se například odráží ve skutečnosti, že u těchto diváků existuje mnohem větší strach z viktimizace, než u diváků slabých. Dále bylo mj. zjištěno, že silní diváci považují svět kolem sebe za nebezpečný, vykazují menší důvěru ke svému okolí a často cynicky míní, že lidé se ve svých životech starají jenom sami o sebe (Gerbner et al., 1986, s. 27-29).

Ještě než se autoři *Národní studie o televizním násilí* (1998) pustili do rozsáhlé analýzy, jejímž smyslem bylo povzbudit jak mediální organizace tak diváky k zodpovědnější produkci mediálních obsahů, resp. k její zodpovědnější konzumaci, na základě předchozí rešerše mnohých studií na toto téma, si stanovili čtyři výchozí teoretické pilíře, které považovali za primární background své práce. Nejprve přicházejí s lakonickým tvrzením, že sledování televizního násilí má na diváky negativní účinky, přičemž se odkazují na předešlé četné výzkumy, které tuto myšlenku potvrzují¹². Druhé východisko v NTVS (1998) vychází z předpokladu, že sledování televizního násilí může mít na příjemce tři typy účinků: 1) učí ho agresivnímu chování; 2) otupuje jeho vnímání násilí a 3) zvyšuje jeho strach z toho, že se stane obětí násilí. Tyto účinky se nevztahují pouze k dětským divákům, ale i k dospělým. Třetím teoretickým východiskem je tvrzení, že ne každým typem televizního násilí je příjemce ohrožen stejně a je tak bez rozdílu vystaven třem předchozím účinkům, jinými slovy existují určité způsoby zobrazování televizního násilí, z nichž každý příjemce ohrožuje jinou měrou. Dále si tedy uvedeme typy televizního násilí tak, jak je autoři NTVS (1998) rešerší identifikovali v odborné literatuře. Tuto typologii můžeme brát jako rozšíření předchozí kapitoly zaměřené na obecnou klasifikaci násilí. Televizní násilí tedy bývá vyobrazováno v různých kontextech, které mu přiřazují různé významy, jež buď zvyšují, nebo snižují riziko, že bude příjemce zasažen jedním ze tří zmiňovaných

¹¹ Gerbner ve svém výzkumu rozlišuje mezi muži a ženami, věkovými skupinami, rasami, dosaženým vzděláním, příjmovými skupinami, politickým přesvědčením atd. (Gerbner et al., 1986, s. 27).

¹² Výzkumy následujících institucí: *American Psychological Association, American Medical Association, National Academy of Sciences, National Institute of Mental Health, a U.S. Surgeon General.*

účinků. Těchto různých kontextů NTVS (1998) identifikuje celkem devět: 1) *sympatický pachatel násilí* – šance učení se násilnému chování roste s tím, jak je zobrazován pachatel násilí; od kladných hrdinů se tedy tomuto chování učíme raději než od záporných postav; 2) *sympatická oběť* – vliv na strach z toho, že se publikum stane obětí násilí roste s tím, jak je oběť v rámci děje vyobrazena; předpokládá se, že publikum mnohem více souzní s kladnými hrdiny než se zápornými a pokud se kladná postava stane obětí násilí, je tím posilován příjemcův strach; 3) *opodstatněnost násilí* – pokud je násilí v rámci děje obhajitelné například tím, že bylo páčáno v sebeobraně či na obranu někoho jiného, vzrůstá šance učení se násilnému chování, naopak, pokud je násilí nezasloužené, riziko nápodoby se snižuje; 4) *zbraň* – pokud je ke spáchání násilí využita konvenční zbraň jako například pistole či nůž, riziko nápodoby se zvyšuje, naopak s využitím neobvyklých zbraní jako je například kuchyňská pánev se riziko nápodoby snižuje; 5) *délka a způsob zobrazení násilí* – násilné scény mohou být zachyceny mnoha způsoby, scéna může být pouze naznačena nebo trvat jenom několik málo vteřin až několik minut, násilí může být zachycené z dálky nebo v detailech, obecně platí, že čím je násilné chování zobrazováno déle a detailněji tím roste riziko zasažení všemi třemi zmiňovanými účinky; 6) *realističnost znázornění* – scény reálně vyhlížejícího brutálního chování zvyšují riziko nápodoby a strach z viktimizace; zároveň autoři upozorňují, že to neznamená, že animované a fantasy filmy by byly neškodné, jak výzkumy ukazují, dětští diváci mladší sedmi let totiž nedokáží jasně rozlišovat mezi fantazií a realitou; 7) *odměny a tresty* – násilí, které je nějakým způsobem odměněno nebo například není vůbec potrestáno, zvyšuje riziko nápodoby, naopak náležitě potrestané násilí toto riziko snižuje, s ohledem na tento kontext je ovlivněn i strach z viktimizace, totiž když zůstane násilí nepotrestáno, podporuje to divákův pesimistický pohled na svět; 8) *bolest a utrpení* – pokud jsou náležitě vyobrazeny důsledky spojené s vykonáním násilí, tedy bolest a utrpení, snižuje to riziko budoucího agresivního chování; 9) *humor* – pokud kontext, v jehož rámci je násilí páčáno vyznívá humorně, zvyšuje se tím riziko nápodoby a dále otupení vůči násilnému jednání. Obdobné členění, jako jsme uvedli výše, můžeme hledat i u Pottera et al. (1995), kteří navrhli klasifikaci skládající se z *intence*, *motivace* nositele násilí, *ocenění* násilí, *následků* agresivního jednání, *humorného* kontextu a *realističnosti* vyobrazení (Potter et al., 1995, s. 496). Autoři NTVS (1998) dále přicházejí se čtvrtým teoretickým východiskem, jež vychází z rešerše dosavadní odborné literatury, ve kterém hovoří o tom, že ne všichni diváci jsou násilnými obsahy ovlivněni stejně. Jak jsme již

zmínili, například děti do sedmého roku života nejsou schopny natolik jednoznačně rozlišit fantazii od reality tak, jak jsou toho schopni starší diváci. Mladší diváci mají také obecně zhoršenou schopnost udržení dlouhodobé pozornosti, proto, pokud přijde potrestání za násilí v rámci děje s určitým zpožděním, nemusí si dětský divák tyto dva dějové prvky spojit nebo potrestání vůbec zaregistrovat.

Závěrem této podkapitoly představíme a velmi stručně shrneme několik teorií, které násilí v médiích přisuzují na jedné straně pozitivní (teorie katarze, inhibice a neúčinnosti) a na druhé straně negativní účinky na publikum (teorie nabuzení, utlumení, učení, racionalizace a znečitlivění).¹³ Teorie *katarze* v rámci mediálních studií předpokládá, že příjemce během sledování mediálního násilí imaginárně uvolňuje agresivní impulsy. Například Feshbach s Gunterem provedli v sedmdesátých letech 20. století výzkum, který dokazoval, že chlapci, kteří šest týdnů sledovali nenásilné televizní pořady vykazovali po uplynutí této doby větší agresivitu než ti, kteří měli násilné obsahy povolené. V posledních letech se ale od těchto myšlenek odklání i sám Feshbach, který uvedl, že podmínky, za kterých může ke katarzi dojít nejsou běžné a že podmínky podporující agresivitu jsou mnohem častější (podle Kunczik, 1995, s. 221). Teorie *inhibice* potom předpokládá, že sledováním brutálního násilí a s ním spojeného utrpení dochází k vytváření strachu z podobného jednání a tím je takové chování zároveň potlačováno. Teorie *neúčinnosti* vychází z názoru, že sledování mediálního násilí nezanechává na divákově chování a jednání žádné následky a nemá na ně žádný vliv. „Názor, že masmediálně distribuované násilí není pro genezi skutečného násilí významné, je zastáván mj. s odůvodněním, že doposud žádná studie nepřinesla jednoznačný důkaz nárůstu násilí indukovaného médii. Tito autoři argumentují, že nálezy z laboratorních studií jsou silně přeinterpretovány a některé problémy jsou v rámci výzkumu často ignorovány“ (Kunczik, 1995: 223). Dále budeme pojednávat o teoriích, které násilí v médiích přisuzují negativní vliv na diváky. Zastánci teorie *nabuzení* tvrdí, že sledování násilných scén krátkodobě vede u jedince k tzv. excitaci, při níž jedinec odhazuje zábrany, situaci prožívá mnohem intenzivnějším způsobem a projevuje záměr jednat (viz např. Zillman, 1991, s. 116-117). Zillman (1991) k tomu dále uvádí, že tuto teorii lze aplikovat i na mediální násilí, jehož sledování v divácích krátkodobě povzbuzuje motivaci jednat obdobně, jako to před krátkou dobou zhlédli

¹³ Výčet teorií jsme si vypůjčili z akademické práce Pišiové (2013, s. 10-18).

v televizi. Podle teorie *utlumení* je jedincovo násilné chování podporováno skutečností, že v kontextu násilí v televizi často nedochází k zobrazování trestu za podobné jednání, což v jedinci vzbuzuje pocit, že takové chování není doprovázeno žádnými následky. Jedná se v podstatě o shodné téma, o kterém jsme již pojednávali v souvislosti s odměnami a tresty, jakožto kontextuálními prvky televizního násilí, jak je identifikovali autoři NTVS (1998). Na základě výzkumů vyvozujících teorii *učení* bylo zjištěno, že chování člověka může být do značné míry formováno tím, jak pozoruje a imituje ostatní (viz např. Bandura et al., 1961). Předposlední teorií, kterou si představíme je teorie *racionalizace*, jež pojednává o tom, že si jedinec svoje vlastní agresivní chování obhajuje identifikací například s filmovým hrdinou. V našem výčtu poslední teorií přisuzující násilným mediálním obsahům negativní účinky je teorie *zncitlivění*. Podle té dochází při opakovaném vystavování násilných obsahů k zncitlivění vůči takovému typu jednání, což nakonec může vést až k násilnému přemýšlení a jednání, jež jedinec přestává považovat za závadné.

2.2.4 Příklady agresivního jednání v kontextu s mediálním násilím

Na následujících řádcích si představíme několik případů, ve kterých byla motivace zločinců po spáchání trestného činu explicitně dávana do souvislosti se současnou mediální produkcí. Těch můžeme v poměrně nedávné historii nalézt celou řadu. Cílem této podkapitoly je spíše ilustrovat, jak významně téma násilných mediálních obsahů a jejich vlivu na publikum rezonuje ve společenském a mediálním diskurzu zejména v návaznosti na brutální vražedné jednání mladistvých útočníků. Jako první příklad můžeme jmenovat útok dvou teenagerů na coloradské střední škole Columbine z roku 1999. Podle forezního psychiatra Jeralda J. Blocka (2007) se na motivaci obou útočníků projevil rodičovský zákaz hraní akčních počítačových her, které v životech obou útočníků sehrávaly významnou roli. Block (2007) uvádí, že oba mladíci začali útok plánovat ve chvíli, kdy ztratili přístup k videohram, prostřednictvím kterých do té doby ventilovali svoji zuřivost, již si následně přenesli do reálného života.¹⁴ V roce 2002 se podobný školní útok odehrál v německém Erfurtu, kde vyloučený student

¹⁴ Objevily se také spekulace, že za útoky z Columbine mohla stát záliba v hudbě kontroverzního zpěváka *Marilyna Mansona* nebo německé rockové skupiny *Rammstein*, ale ty byly časem vyvráceny s tím, že ani jeden z útočníků nebyl jejich fanouškem.

postřílel šestnáct lidí. Celý případ začal být okamžitě dáván do souvislosti s počítačovými hrami a akčními filmy a někteří občanskoprávní aktivisté dokonce požadovali po *Organizaci spojených národů* kompletní zákaz násilné mediální produkce s tím, že erfurtské útoky stejně jako útoky z Columbine nejsou pouze ojedinělými či mimořádnými případy, ale naopak manifestují fenomén *nového násilí*, který se šíří světovou společností jako epidemie právě v důsledku negativní mediální produkce.¹⁵ Poměrně explicitní souvislost mezi podobným vražedným jednáním a mediální produkcí přinesl případ z roku 2012, kdy bylo v kině na denverském předměstí Aurora během předpremiéry akčního filmu *Temný rytíř povstal* pozabíjeno dvanáct lidí a útočník se během masakru označoval za jednoho ze smyšlených filmových, chcete-li komiksových, záporných hrdinů.

Tolik tedy k tématu negativních mediálních účinků a v následující části naší diplomové práce již zaměříme svoji pozornost k definici a tematické klasifikaci pojmu negativita.

2.3 Teoretický přehled

Aby bylo možné přesně a jasně stanovit definici toho, co to vlastně jsou *negativní zprávy* (bad news), což chápeme jako stěžejní pro chystanou kvantitativní analýzu televizního zpravodajství, hodláme se na prostoru této podkapitoly zaměřit na odborné texty, v nichž se jejich autoři, ať už hlavně nebo mimochodem, pokoušeli pro účely svého bádání negativitu přímo vymezit nebo alespoň okrajově popsat. Vedle základní definice negativity budeme v některých rešeršovaných textech pátrat také po tom, zda a jakým způsobem badatelé negativní zprávy člení do tematických podkategorií. Daná zjištění budou prvním krokem k vytvoření plánované typologie negativních zpráv, kterou hodláme dále využít i v analytické části této diplomové práce. Úvodem ještě považujeme za důležité upozornit, že následující teoretický přehled předkládáme bez jakýchkoli nároků na úplnost.

¹⁵ Takto se k erfurtskému incidentu postavila zakladatelka německé politické strany *Bürgerrechtsbewegung Solidarität* [Hnutí občanských práv a solidarity] sdružující lidskoprávní aktivisty. Viz například zde: http://www.larouchepub.com/eiw/public/2007/eirv34n17-20070427/16-17_717_helga.pdf

„Události, jejichž následky měly, mají nebo mohou mít citelně nepříjemné či tragické důsledky“ (Jirák in Reifová, 2004, s. 77-78), tak negativitu charakterizuje Jan Jirák ve *Slovníku mediální komunikace* v rámci pojednání o zpravodajských hodnotách. A právě s přihlédnutím k faktu, že mnozí teoretici a badatelé v minulosti stanovili negativitu, jako jednu ze základních zpravodajských hodnot, je nasnadě zahájit náš přehled pracemi, které jsou na tuto problematiku zaměřeny. I když se přímo či nepřímo téma negativity ve zpravodajství objevovalo již v dřívějších teoretických textech zabývajících se výzkumem zpravodajství¹⁶, jako zpravodajskou hodnotu ho v polovině šedesátých let 20. století v empirickém výzkumu poprvé identifikovali Johan Galtung a Mari Ruge (1965). Prostřednictvím analýzy tištěného zahraničního zpravodajství se dobrali k dvanácti zpravodajským hodnotám a v kontextu negativity poté hovořili o tom, že „čím je událost negativnější ve svých důsledcích, tím má větší šanci stát se zprávou“ (Galtung, Ruge, 1965, s. 68). Ve svém výzkumu potom za *negativní zprávy* považovali takové, které vypovídaly o něčem, co v sobě neslo motiv zničení, narušení nebo nenávratného poškození (tamtéž, s. 77). Autoři zároveň upozornili, že analýza byla prováděna v kontextu euroantlantického teritoria, a tak s sebou samozřejmě předkládané definice a zjištění nesou symptomy odpovídající místní, chcete-li západní ideologii. To v podstatě potvrdil i Trampota (2006), když norský výzkum označil za systémocentrický a upozornil na fakt, že některé předkládané hodnoty (včetně negativity) se ve snaze o jejich aplikování na totalitní společnost ukazují jako nefunkční. (Trampota, 2006, s. 27). Podobně se ke zpravodajským hodnotám postavil John Fiske (1987) ve své knize *Television Culture*, když negativní události vysvětlil jako něco, co nějakým způsobem vybočuje ze sociální normy. Dále dodal, že sociální normy se v různých společnostech liší, a tak má zpravodajství jinou podobu a stejně tak vnímání toho, co je negativní, je odlišné v západních zemích naproti například zemím tehdejšího východního bloku (Fiske, 1987, s. 284-285). Na výzkum norských autorů v oblasti zpravodajských hodnot později navázal Winfried Schulz (1982), který sice

¹⁶ Zpravodajské hodnoty „důležitost“ a „blízkost“ popsal již v roce 1695 německý autor Kaspar Stieler ve své publikaci *Zeitungs Lust und Nutz*, ve které si je vědom také faktu, že speciální pozornost mediálních pracovníků získávají dramatické a negativní události (in Westerstahl, Johansson, 1994, s. 72). Dále například v roce 1922 vymezil v knize *Public Opinion* [Veřejné mínění] filozof a bývalý novinář Walter Lippmann „konflikt“ jako jednu z pěti základních zpravodajských hodnot, díky kterým má událost předpoklad stát se zprávou.

negativitu jako jednu z hodnot explicitně nezmínil, ale ve stejném významu ji můžeme nalézt v jeho zpravodajských hodnotách „agresi“ a „kontroverzi“ (in Wahl-Jorgensen, Hanitzsch, 2009, s. 165). „Špatné zprávy jsou dobré zprávy“ (in Marris, Thornham, 1996, s. 409), tak začali svůj rozbor negativity, jakožto jednoho z faktorů ovlivňujících selekci událostí, Peter Golding a Philip Elliott, kteří se v roce 1979 zaměřili přímo na analýzu televizního zpravodajství. Autoři uvedli, že novináři se zajímají především o různá „narušení“ v rámci běžného každodenního toku událostí, která dále prezentují takovým způsobem, jenž má na straně diváků vyvolávat dojem vychýlení se ze zaběhnutého sociálního řádu. Smysl zpravodajské hodnoty negativita potom podle nich spočívá v tom, že média vedle definování a neustálého legitimizování společenského statusu quo, mají za úkol také referovat o hrozbách, které obecně přijímaný sociální řád či zmiňovaný status quo ohrožují (tamtéž, 1996, s. 409). Roku 1994 badatelé Jürgen Westerstahl a Folke Johansson podnikli výzkum napříč různými mediálními typy, ve kterém za klíčové pro výběr událostí označili pět zpravodajských hodnot, mezi nimiž figurovala také „dramatičnost“. Tento faktor ovlivňující selekci stručně popsali jako negativní zprávy, které referují o událostech dramatického charakteru. Dramatičnost dále vztáhli jak k povaze události tak ke způsobu, jakým je událost ve zpravodajství prezentována (Westerstahl, Johansson, 1994, s. 74). V roce 2001 Deirdre O'Neill a Tony Harcup přišli s revizí původních dvanácti zpravodajských hodnot Johana Galtunga a Mari Rugeové. Na základě analýzy dvanácti set zpravodajských textů publikovaných v britském tisku navrhuje soubor nových zpravodajských hodnot, mezi nimiž vymezují i „bad news“ [negativní zprávy]. Ty charakterizovali jako zprávy se zejména negativním vyzněním obsahující například konflikt a tragédii (Wahl-Jorgensen, Hanitzsch, 2009, s. 168). Dále ještě například Burton a Jiráček (2003) ve svém teoretickém *Úvodu do studia médií* v souvislosti s negativním zpravodajstvím hovořili o tom, že „v každé době a každé společnosti existuje povědomí o tom, co lze chápat jako špatné, nežádoucí, zavrženíhodné, nebo jako nešťastné, politováníhodné, smutné“ (Burton, Jiráček, 2003, s. 253), čímž negativitu ve zpravodajství v podstatě vystihli.

Textem mimo proud analýz zaměřených výhradně na výzkum zpravodajských hodnot přispěl Jack B. Haskins (1982), který se ve stati *The Trouble with Bad News* poněkud obšírněji zabýval problematikou negativních zpráv a mj. si explicitně položil otázku: „Co to jsou negativní zprávy?“ V rámci pokusu o odpověď Haskins nejprve uvedl obecnější definici, když negativní zpravodajství vymezil jako „nové informace o

událostech, jevech atd., které jsou obecně pokládány za nepříjemné a škodlivé“ (Haskins, 1982, s. 5). S odkazem na předchozí empirické výzkumy v této oblasti dále Haskins předložil několik podkategorií negativních zpráv. Jejich množství ale nepovažuje za konečné a uvádí, že s dalšími empirickými šetřeními se jejich počet určitě rozroste. Haskins tedy hovoří o: 1) Život ohrožujících incidentech; 2) Mezinárodních válkách a roztržkách a 3) Problémech národních ekonomik a korupci. (tamtéž, s. 5). Poměr pozitivních a negativních zpráv byl předmětem zájmu analýzy tištěných médií, kterou představili na počátku osmdesátých let Barbara W. Hartung a Gerald Stone (1980). Pro účely své analýzy si nejdříve vytvořili definici pozitivních zpráv a z ní poté odvodili to, co si představují pod zprávami negativními. Za dobrou zprávu tedy pokládají takovou, se kterou „je čtenář daného média spokojený, potěší ho, že se daná událost vůbec stala, či ho potěší její důsledky. Vyznění takové zprávy je pozitivní nebo optimistické“ (Hartung, Stone, 1980, s. 21). Za negativní zprávu pokládají v podstatě takovou, která je opakem předchozího. Abychom se vrátili k možné kategorizaci negativity, téměř 30 let před Jackem B. Haskinsem přišel Walter Gieber (1955) s analýzou tisku v americké Indianě. Cílem jeho šetření bylo podobně jako u Hartung a Stonea zjistit poměr negativních zpráv vůči ostatním během jednoho únorového týdne roku 1953. V rámci výzkumu si poté negativní zprávy rozčlenil do čtyř hlavních kategorií: 1) Mezinárodní napětí: vojenské, politické a ekonomické konflikty mezi zeměmi; 2) Napětí ve společnosti: konflikty mezi politickými, ekonomickými a společenskými skupinami; 3) Zločin a morální pochybení a 4) Nehody a neštěstí (Gieber, 1955, s. 311-312).

I v českém prostředí se objevilo několik textů, ve kterých autoři pracovali s definicí a následnou kategorizací zpravodajské hodnoty negativita. Zuzana Paulusová (2009) se ve své bakalářské práci zabývala komparací zpravodajských relací Televizní noviny a Události z pohledu vybraných obsahových a formálních prvků. Ve své analýze si vystačila se stručnou definicí negativity Jana Jiráka (2004), kterou jsme představili na začátku této kapitoly. Paulusová (2009) se ale ve svém výzkumu neomezuje pouze na dichotomii negativní vs. pozitivní zprávy, ale negativní zprávy si dále rozčleňuje do kategorií, které mezi sebou porovnává jak v čase tak mezi oběma analyzovanými relacemi. „Nešťastné a smutné události“, „katastrofy“ a „události porušující status quo“ představují autorčinu kategorizaci negativních zpráv. První kategorii potom vysvětluje jako „události, které vyprávějí o nehodách různého druhu“ (Paulusová, 2009, s. 96),

kam řadí např. autonehody, výskyt nemocí, postřelení blízké osoby apod. „Katastrofy“ chápe jako negativní události, které zasáhly velký počet lidí. Do této kategorie řadí „ekologické katastrofy, přírodní katastrofy způsobené výkyvy počasí nebo katastrofy, které způsobil člověk jako např. výbuch plynu nebo požáry“ (tamtéž, s. 96). Do třetí kategorie autorka zařadila příspěvky informující o „loupežích, krádežích, přepadeních, vraždách, vandalství apod.“ (tamtéž, s. 96). Dalším příspěvkem do této problematiky je diplomová práce Kateřiny Kořínkové Sobotkové (2009) zaměřená na obsahové proměny televizního zpravodajství v průběhu posledních třech dekad. Autorka inspirovaná dřívějšími tuzemskými výzkumy člení negativní události jednoduše na „spíše negativní“ a „jednoznačně negativní“. Spíše negativní jsou pro ní takové zprávy, ve kterých se objevuje motiv hrozby či vyvstávajícího problému. Jednoznačně negativní jsou potom takové zprávy, které obsahují témata kriminality, násilí, nemocí, válek a politických krizí (Kořínková, 2009, s. 30).

Jak jsme již zmínili v první části této kapitoly, Westerstahl a Johansson (1994) ve své práci negativitu vztáhli nejenom k povaze události, chcete-li k tématu, ale také k tomu, jakým způsobem je událost v médiích prezentována. Pokud tomu zatím v tomto přehledu bylo tak, že v do této chvíle představené literatuře autoři na negativitu nahlíželi spíše z perspektivy zmiňované povahy (tématu), na následujících řádcích bychom se tak chtěli zaměřit právě na onu druhou dimenzi negativity, kterou do zpráv vnášejí především mediální pracovníci tím, jak se sděleními pracují ve smyslu jaké informace a aspekty události zobrazují, případně které posilují a které oslabují.

Lengauer et al. (2012) ve své stati zaměřené na politické zpravodajství nahlížejí na negativitu mj. z perspektivy „rámcování“¹⁷. Jejich práce má sloužit jako úvod k následnému výzkumu, a tak přicházejí s poměrně podrobnou operacionalizací celé problematiky zahrnující i kategorizaci negativity. Tu v rámci zprávy jakožto kódovací jednotky rozčleňují na „frame-related“ [míra negativního rámcování na úrovni narativu/děje] a „actor-related“ [míra negativity ve vztahu k zobrazovaným osobám, skupinám, institucím apod.]. K první kategorii dále uvádějí, že zpravodajské rámce

¹⁷ „Rámcovat znamená vybírat určité aspekty vnímané reality a zvýšit jejich významnost ve sdělovaném textu tak, že se prosazuje určitá definice problému, kauzální vysvětlení, morální hodnocení či také doporučení řešení popisované záležitosti“ (Entman in McCombs, 2009, s. 133).

nejdou spojeny s žádným konkrétním typem události nebo se zobrazovanou osobou (proto rozdělení na frame-related a actor-related) a je možné je identifikovat v různých žurnalistických obsazích nezávisle na tématu (Lengauer et al., 2012, s. 183). Tím se toto pojetí stává přínosným i pro náš výzkum, ve kterém se nehodláme omezovat pouze na politické zpravodajství. Na úrovni děje potom Lengauer et al. (2012) rozlišují čtyři dimenze negativity, které si představíme na následujících řádcích. První dimenzí je „Míra negativního vyznění“, v rámci které by si měl analytik klást otázky jako: „Jaké je celkové vyznění zprávy?“ nebo „Vyznívá zpráva primárně pozitivně, negativně, či neutrálně?“ Za indikátory negativity v této souvislosti označují případy, kdy je zpráva rámována jako: politický neúspěch, fiasko, neštěstí, krize, frustrace, kolaps, propadák, atd. Druhou dimenzi označují „Mírou pesimismu v odhadu vývoje situace“, v jejíž souvislosti by si měl badatel pokládat otázku: „Vyznívá zpráva primárně optimisticky, pesimisticky, vyrovnaně nebo bezpříznakově v tom, jakým způsobem je prezentován možný vývoj situace?“ Tato dimenze negativity je indikována vyobrazováním pesimistických scénářů, beznadějných perspektiv, kritického vývoje či neblahých očekávání. Třetí dimenzí je podle Lengauera et al. (2012) „Míra konfliktu“, na kterou se analytik může ptát otázkou: „Vyznívá zpráva primárně konfliktně, konsenzuálně, nebo jsou obě varianty ve vyváženém poměru, případně se ve zprávě konflikt ani konsenzus neobjevují?“ Konflikt je potom ve zprávě rámován jako rozepře, nesouhlas, nesoulad, konfrontace, střet názorů apod. Čtvrtou dimenzi negativity na dějové úrovni zprávy autoři popisují jako „Míru neschopnosti ve smyslu vytváření chyb“, pro kterou navrhuji výzkumnou otázku: „Je ve zprávě referováno spíše o správném počínání, o neschopnosti, je poměr těchto elementů vyrovnaný, nebo žádný z nich není obsažen?“ Na negativitu v rámci této dimenze ve zpravodajských obsazích poté ukazují indikátory jako: zobrazování jednosměrné a jednostranné kritiky, útoků, obvinění z neschopnosti, z nemorálního chování, ze špatného počínání a z nekompetence. Pátá dimenze negativity ve zpravodajství se týká přímo zobrazovaných osob a jak jsme uvedli dříve Lengauer et al. (2012) ji postavili stranou od dějově zaměřeného rámcování. Na „Míru negativity ve vztahu k prezentovaným aktérům“ se tedy ptáme výzkumnou otázkou „Působí mediovaná osoba (skupina osob, instituce) negativně, pozitivně, vyváženě, či bezpříznakově?“ V případě negativity si má potom analytik všimnout následujících atributů, pomocí kterých je zobrazovaná osoba ve zpravodajství vylíčena, např.: osobní selhání, fiasko, neštěstí, krize, frustrace, zanedbání, porážka, dezorientace, rezignace apod. (Lengauer et al., 2012, s. 195-197).

Jsme přesvědčeni, že i když byla výše zmíněná teoretická esej vytvořena spíše v kontextu politické žurnalistiky, rozhodně nám načrtnutá operacionalizace může v našem výzkumu dopomoci k co nejpřesnější definici negativity, která bude rozhodovat o úspěšnosti naší kvantitativní analýzy.

2.4 Definice negativity

Na základech vystavených z předcházejícího teoretického přehledu se nyní pokusíme o vlastní definici negativity a o její následnou kategorizaci, jež v praktické části této diplomové práce využijeme v kvantitativní analýze hlavních zpravodajských relací České televize a televize Nova. Negativitu si vymežíme na dvou úrovních. Nejprve nám půjde o obecnější definici týkající se povahy události neboli tématu. V rámci druhé úrovně si poté budeme všimnout toho, jakým způsobem mediální pracovníci dané téma prezentují, chcete-li, zda určitými postprodukčními technikami nedochází k posilování negativních aspektů události. Tuto druhou úroveň si jinými slovy můžeme označit jako „míru negativity“.

Za negativní zpravodajství tedy budeme považovat takové, v rámci kterého je referováno o těch událostech a jevech, jejichž povaha či důsledky jsou nebo mohou být vnímány, nejenom zúčastněnými osobami ale také obecně celou společností, negativně, tragicky či citelně nepříjemně. Takové zprávy v sobě nesou motiv narušení a ohrožení zaběhnutého sociálního řádu a pocitu bezpečí. Obecně tak lze říci, že se jedná o zprávy, které naplňují toho času celospolečensky uznávané povědomí o tom, co je špatné, nežádoucí, zavrženíhodné nebo tragické, smutné a politováníhodné. Za dominantní indikátory negativity v žurnalistické produkci můžeme označit následující: neúspěch, fiasko, neštěstí, krize, frustrace, kolaps, propadák, konflikt apod. Negativita zprávy je dána také tím, jakým způsobem je mediálními pracovníky zpracována a prezentována. Abychom stanovili povahu negativity, budeme ve vybraných mediálních příspěvcích, které na základě předešlého vyhodnotíme jako negativní, sledovat následující indikátory: *zvukovou dramaturgií* (hudební doprovod; expresivní, hodnotící, subjektivně zabarvené výrazy reportéra, moderátora, či jednoho z aktérů (policista, soudce, oběť apod.); nekompetentní vyjádření (ankety mezi sousedy nebo s dalšími osobami nijak

nesouvisejícími s dějem); zvukové efekty a *obrazovou dramaturgií* (uvozující titulky; expresivita obrazu (rychlý střih, zpomalené záběry apod.); explicitní záběry dramatických událostí/jevů, jejich obětí a škod; nepřímé zobrazování dramatických událostí například formou ilustračních záběrů nebo rekonstrukce; dějově nesouvisející záběry dramatických situací). Dále si v této souvislosti budeme klást otázky typu: „Vyznívá zpráva konfliktně?“ a „Vyznívá zpráva v odhadu následného vývoje situace pesimisticky?“.

2.4.1 Kategorizace negativity

Jak jsme uvedli dříve, negativní zprávy si na základě výboru z teorie rozčleníme do tematických kategorií. Přes svoje stáří se nám jako nejkompexnější v našem teoretickém přehledu jeví kategorizace Waltera Giebera (1955), na které jsme se rozhodli stavět. Gieberovo členění jsme se pokusili rozpracovat ještě více dopodrobna a doplnili jsme jej o témata, která aktuálně považujeme za odpovídající zdejšímu mediálnímu diskurzu. Následující kategorizace upravíme dle pilotního výzkumu tak, aby typologie negativních zpráv a definice negativity jako taková v kontextu současných českých médií byla co nejkompexnější. Dále pokládáme za důležité upozornit, že není možné chápat nadcházející kategorizaci stylem „jedna zpráva rovná se jedna kategorie“. Kategorie se překrývají, každý mediální výstup může nést motivy několika negativních témat současně a podle toho může v rámci jedné reportáže dojít k zakódování do dvou i více kategorií.

Za první obecnější soubor kategorií negativity ve zpravodajství jsme si tedy stanovili „Mezinárodní napětí“. To dále dělíme na „vojenské konflikty“, „politické konflikty“ a „ekonomické problémy“. Vzhledem k povaze místního mediálního diskurzu můžeme předpokládat, že v rámci „vojenských konfliktů“ se budou často objevovat témata spojená s válkou proti terorismu, krizí na Blízkém východě či na Korejském poloostrově. V souvislosti s „politickými konflikty“ budeme kódovat například různé diplomatické střety nebo takové mezinárodní spory, které zatím nepřerostly v ozbrojenou konfrontaci. Typickým tématem může být v této souvislosti například kritika zaznívající ze západního světa proti iránskému jadernému programu. Pro kategorii „ekonomických problémů“ potom považujeme za nejpříznačnější téma

globální ekonomické krize. Obecně budeme do souboru kategorií „Mezinárodní napětí“ řadit takové konflikty, spory a problémy, které se týkají dvou a více států či národů, potažmo problémy globálního charakteru. Přestože předpokládáme, že se v případě tohoto souboru budou objevovat spíše zprávy ze zahraniční rubriky, rozhodli jsme se v celé soustavě navržené kategorizace, tedy i v následující klasifikaci, nevytvářet kategorie zvlášť pro zahraniční rubriku zpravodajství a pro rubriku domácí. Je to z toho důvodu, že v plánované kvantitativní analýze bude odděleně kódována i zeměpisná příslušnost medializované události či jevu, tudíž v závěrečném vyhodnocení výsledků výzkumu nebude problém od sebe oddělit domácí a zahraniční zpravodajství. Druhou sadu kategorií negativity představují „Rozpory ve společnosti“, které dělíme na „konflikty uvnitř a mezi politickými skupinami“, „ekonomickými skupinami“ a „společenskými skupinami“. Do kategorie týkající se politických skupin budeme řadit témata z oblasti politického zpravodajství, typicky potom spory uvnitř a mezi politickými stranami a hnutími, boj o politickou moc apod. V rámci „ekonomických skupin“ budeme kódovat zprávy informující o konfliktech souvisejících s obchodní činností různých podnikatelských subjektů a institucí. Nejpriléhavější tak pro tuto kategorii budou mediální výstupy týkající se například hrozícího propouštění, bankrotů apod. Demontrace, rasové nepokoje, stávky, vyčleňování minorit z majoritní společnosti atd., to budou témata charakteristická pro kategorii „spory uvnitř a mezi společenskými skupinami“. Oproti „Mezinárodnímu napětí“ se témata ve druhém souboru kategorií negativity budou týkat především jednoho státu či národa. Jako třetí zastřešující souhrn kategorií jsme si vymezili „Zločin“. K podrobnějšímu rozpracování této skupiny jsme využili *Statistických přehledů kriminality* Policejního prezidia České republiky. Z trestných činů statisticky evidovaných jako nejčastější, o kterých zároveň předpokládáme, že budou také médií nejčastěji reflektovány, jsme se pro účely naší analýzy rozhodli vytvořit kategorie negativity a v kontextu souboru „Zločin“ je odděleně sledovat. Jedná se tedy o „vraždy a usmrcení z nedbalosti“, „loupeže a přepadení“, „ublížení na zdraví“, „trestné činy sexuálního charakteru“, „korupci“, „podvody“, „úmyslné nehody“, „jinou trestnou činnost“ a „morální pochybení“. Jak pro kategorie z oddílu „Zločin“ tak pro celou tematickou soustavu negativity bude v našem výzkumu platit, že pod příslušné téma budou kódovány události i jevy bez ohledu na fázi vývoje situace. To znamená, že například pod kategorií „úmyslné nehody“ zařadíme jak zprávu informující o uskutečnění žhářství tak zprávu, ve které byl takový čin prezentován teprve ve fázi hrozby nebo přípravy. Do kategorie „morální pochybení“

budou spadat takové případy, které nemusejí být formálně klasifikovány jako trestná činnost, nicméně ve veřejném povědomí jsou nesporně chápány jako závadné a zavrženíhodné (například opilost rodičů dítěte apod.). Do únikové kategorie „jiná trestná činnost“ budeme potom kódovat takové trestné činy, které se nehodí do kategorií výše, typicky půjde například o únosy, obchodování s lidmi, nebo majetkovou trestnou činnost. Čtvrtý soubor kategorií představují „Nehody“, mezi něž odděleně řadíme „dopravní nehody“ a „další nehody neúmyslně zaviněné člověkem“. První téma v rámci této sady bude postihovat autonehody a dále letecká, lodní či vlaková neštěstí. V rámci druhého tématu budeme sledovat zprávy informující o různých nehodách neúmyslně zaviněných člověkem, jako jsou výbuchy plynu nebo požáry (úmyslné nehody typu žhářství apod. jsme zařadili pod oddíl „zločin“). Jako další tematický soubor jsme vyčlenili „Přírodní neštěstí“, kam řadíme medializované události zapříčiněné vlivem přírody. Jedná se například o zemětřesení, povodně nebo vážné nehody a škody způsobené silným větrem. Předposlední souhrn kategorií negativního zpravodajství jsme si na první pohled vágně pojmenovali jako „Komplikace/Ohrožení“. Je to souhrn vycházející z uskutečněného pilotního výzkumu, který si blíže popíšeme v praktické části této diplomové práce. V rámci této sady se budeme v podstatě zajímat o informování o rozličných událostech, které hrozí či reálně ohrožují nebo alespoň znepříjemňují každodenní život jedinců, skupin ale i celé společnosti. Do této sady jsme zařadili komplikace „ekonomické“ (například zvyšování daní, zdražování apod.), „meteorologické“ (omezení související s vlivem počasí - například smog), „ekologické“ (úniky jedovatých látek do půdy, vody, ovzduší, ale také například globální oteplování), „dopravní“ (dopravní uzavírky apod.), „zdravotní“ (hrozby globálních nemocí ale také zdravotní komplikace osobností, celebrit nebo hendikepovaných lidí) a konečně komplikace spojené se „zrušením/omezením služeb“ (hrozba uzavření důležité instituce či omezení jindy dostupné služby). Uvědomujeme si, že hranice mezi některými kategoriemi může být velice tenká, proto považujeme za důležité mezi sebou některé jasně vymezit. Zejména se jedná o kategorie „přírodní neštěstí“ vs. „meteorologické komplikace“ a „dopravní nehody“ vs. „dopravní komplikace“. V prvním případě se „přírodní neštěstí“ od srovnávané kategorie odlišuje především silou, chcete-li vyšší mírou přítomnosti aspektu zničení, poškození či dokonce ztrát na životech. Zatímco „meteorologické komplikace“ jsou představovány zpravodajstvím referujícím spíše o jistých omezeních v životě člověka a požadavku se jim určitým způsobem přizpůsobit a například aspekty ohrožení lidského života nebo majetku ještě

daným mediálním sdělením nerezonují tak silně (například znečištění ovzduší > omezit venkovní aktivity), zprávy v kontextu „přírodních neštěstí“ už vypovídají o bezprostředním ohrožení života a majetku či o reálných proběhnuvších ztrátách na majetku a na životech způsobených nejčastějšími přírodními pohromami, kam můžeme zařadit, jak již bylo řečeno, zemětřesení, povodně a silný vítr. V podstatě stejný explikační princip funguje i v případě dalších dvou na první pohled konfliktních kategorií. Mezi „dopravní nehody“ už řadíme takové zprávy, ve kterých je referováno o proběhnuvších incidentech v automobilovém, leteckém či lodním provozu, které s sebou opět nesou jasně patrný aspekt poškození, zničení nebo dokonce zranění či smrti. „Dopravní komplikace“ chápeme opět jako určité omezení v každodennosti člověka, kterému je nezbytné se přizpůsobit. Může se jednat o uzavírky na silnicích z důvodů jejich opravy nebo o omezení leteckého provozu z důvodu například výbuchu sopky. Dá se samozřejmě předpokládat, že i přes naše vymezení bude možné určitou zprávu zakódovat do obou kategorií současně (například dopravní komplikace na D1 z důvodu autonehody). Klasifikaci zpravodajské hodnoty „negativita“ uzavíráme souborem „Ostatní“, kam budeme řadit taková témata, která se nehodí do skupin definovaných výše. (viz **Tabulka 1**)

Tabulka 1 Návrh tematické kategorizace negativity ve zpravodajství

Mezinárodní napětí	Vojenské konflikty Politické konflikty Ekonomické konflikty
Rozpory ve společnosti	Konflikty uvnitř a mezi politickými skupinami Konflikty uvnitř a mezi ekonomickými skupinami Konflikty uvnitř a mezi společenskými skupinami
Zločin	Vraždy a usmrcení z nedbalosti Loupeže a přepadení Ublížení na zdraví Trestné činy sexuálního ch. Korupce Podvod Úmyslné nehody Jiná trestná činnost Morální pochybení
Nehody	Dopravní nehody Další nehody neúmyslně zaviněné člověkem
Přírodní neštěstí	Negativní události zaviněné působením přírody
Komplikace/Ohrožení	Ekonomické Meteorologické Ekologické Dopravní Zdravotní Zrušení/omezení služeb
Ostatní	Nehodící se do předchozích kategorií

3. Metodologie

Kategorizací negativity ve zpravodajství jsme uzavřeli teoretickou část textu a nyní se přesouváme k části metodologické. V této části diplomové práce formulujeme, co je jejím cílem, stanovíme si hlavní výzkumné otázky, definujeme výběrový soubor, popíšeme si, jakou metodou se hodláme k cíli dobrat a dále se zaměříme na teoretické a pracovní hypotézy a jejich operacionalizaci.

3.1 Cíl práce

Cílem této diplomové práce je porovnat hlavní zpravodajské relace České televize a televize Nova a to z perspektivy zpravodajské hodnoty „negativita“. V rámci každé relace se budeme nejprve zajímat o poměr negativních zpráv vůči zprávám pozitivním či neutrálním a v tomto kontextu mezi sebou oba zpravodajské pořady následně srovnáme. Výskyt jiných zpravodajských hodnot je pro účel naší analýzy méně podstatný. Smyslem této práce je empiricky rozkrýt příznakovou strukturu televizního zpravodajství jednak v kontextu veřejnoprávního a jednak v kontextu komerčního média a dále poukázat na případné rozdíly ve využívání negativních témat a ve způsobech jejich prezentace.

Aby bylo možné provést výzkum takto detailně orientovaný na konkrétní zpravodajskou hodnotu, bude na cestě k cíli nezbytné přesně a jasně definovat to, co si vlastně představujeme pod negativitou ve zpravodajství. V rámci tohoto pojmového vymezení hodláme negativitu dále tematicky klasifikovat a vytvořit tak typologii negativních zpráv. Vedle prostého objasnění, zda některá zpravodajská relace publikuje více či méně negativních zpráv, se tak prostřednictvím komparační analýzy pokusíme zjistit, zda se tematická struktura mediálních výstupů, námi vymezených jako negativní, mezi oběma relacemi nějakým způsobem liší. Jinými slovy budeme hledat odpověď na otázku: „Je pro zpravodajství některého ze sledovaných médií příznačné zařazování konkrétních negativních témat, nebo mediální pracovníci obou televizí vybírají z navrženého spektra negativních témat obdobně a v podobném poměru?“

Jedním z našich východisek je také předpoklad, že způsob, jakým sledované zpravodajské redakce pracují s negativními událostmi, tedy jak je postprodukčně zpracovávají a posléze prezentují, se bude různit s ohledem na charakter a fungování vybraných mediálních organizací. Předmětem našeho zájmu tak bude zjistit, s jakou intenzitou jak veřejnoprávní tak komerční média přistupují k využívání postprodukčních technik, kterými je podporováno dramatické vyznění zprávy. Vybereme několik prvků, které podle nás nesporně přispívají ke zvýšení negativní povahy zprávy a ty budeme sledovat. Jednat se bude o indikátory zejména z obrazové a zvukové složky televizních reportáží, tedy analyzovat budeme: hudební doprovod, expresivitu jazyka moderátorů a redaktorů, expresivitu aktérů události, nekompetentní vyjádření, zvukové efekty, uvozující titulek, expresivitu obrazu, explicitní negativitu, implicitní negativitu, dějově nesouvisející vyobrazení negativity, přítomnost konfliktního vyznění události a přítomnost pesimistické předpovědi dalšího vývoje události (podrobněji bude definováno ve 4. kapitole této práce).

3.2 Výzkumné otázky

Z předchozí podkapitoly si tedy můžeme vyextrahovat hlavní, potažmo doplňující výzkumné otázky, k jejichž zodpovězení se budeme snažit analýzou dobrat. Hlavní výzkumná otázka tedy bude znít:

„Jaké je složení televizního zpravodajství z pohledu dichotomie pozitivní/neutrální vs. negativní zprávy v kontextu veřejnoprávní a komerční mediální organizace?“

Doplňující výzkumné otázky formulujeme takto:

„Jaká je hlubší tematická struktura zpravodajství, které identifikujeme jako negativní a existují z tohoto pohledu rozdíly mezi zpravodajstvím veřejnoprávního a komerčního média?“

„Jakým způsobem jsou negativní zprávy prezentovány v rámci média veřejnoprávního a média komerčního?“

3.3 Výběrový soubor

Výběrový soubor tvoří celkem čtrnáct vydání hlavních zpravodajských relací, tedy sedm vydání *Událostí* České televize a sedm vydání *Televizních novin* televize Nova. Tyto dvě relace jsme si zvolili záměrně s cílem porovnat ve zkoumané oblasti povahu negativního zpravodajství média veřejné služby a média komerčního. Z tohoto pohledu jsou oba pořady ve svých „kategoriích“ nejsledovanější v zemi a dají se tak považovat za dostatečně reprezentativní. Za dostatečně reprezentativní jsme považovali i vzorek, který, jak je patrné, představuje jeden kalendářní týden. S ohledem na aktuálnost výzkumu k termínu obhajoby této diplomové práce bylo naším záměrem vybrat jeden podzimní týden roku 2013. Při konkrétním výběru jsme si museli dát pozor na právě probíhající volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, kterým věnovala zpravodajství obou médií náležitou pozornost jak v období předvolebních kampaní tak v období povolebního vyjednávání. Zároveň kýženou „průměrnost“ analyzovaného vzorku ohrožoval nastupující vánoční čas, a tak nám nakonec v tomto termínu jako ideální týden vyplynul ten s datem od 2. do 8. prosince 2013.¹⁸

Analýzu hodláme provést ve třech pomyslných úrovních. Jednak v úrovni tématu události, když budeme určovat její příznak (negativní, neutrální, pozitivní) a jednak události s příznakem negativním budeme následně rozřazovat do tematických kategorií. Dále zprávy identifikované jako negativní hlouběji analyzujeme, když budeme v jejich zvukové a obrazové složce pátrat po výskytu stanovených dramatizačních a negativizačních faktorů (ty podrobněji definujeme ve 4. kapitole této práce). Ve zpravodajství obou médií lze vysledovat tři formáty zpráv, které se mezi sebou podle našeho názoru dají pouze těžko porovnávat. V hlavních zpravodajských relacích televize Nova a České televize tak můžeme identifikovat jednak krátkou několikaslovnou zmínku o jisté události (fleš); dále se objevují živé vstupy moderátorů nebo osobností doplněné o ilustrační záběry a nakonec plnohodnotné reportáže zpravidla uvedené moderátory ze studia (mohou být podpořené i krátkým živým vstupem redaktora) a zakončené domicilem. Všechny zprávy od sebe bývají v absolutní většině případů nejjasněji odděleny změnou tématu. Na úrovni zkoumání

¹⁸ Relace *Události* je veřejně dostupná na internetových stránkách <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/> a záznamy relace *Televizní noviny* připojujeme k textu zkopírované na disku DVD.

příznaku podrobíme analýze všechny tyto tři formáty zpráv. Na úrovni rozřazování zpráv s negativním příznakem do tematických kategorií a na úrovni výzkumu výskytu četnosti dramatizačních faktorů podrobíme analýze pouze plnohodnotné reportáže, které pro nás představují homogenní soubor, v rámci kterého je možné mediální výstupy mezi sebou srovnávat. Existovala také druhá možnost, a to podrobit rozřazování do kategorií všechny tři typy identifikovaných zpravodajských výstupů a soubor očistit až v souvislosti se zkoumáním faktorů, ztratili bychom tím tak ale možnost dávat si do souvislostí výsledky výzkumu dramatizačních činitelů s výsledky v oblasti analýzy tematických kategorií.

3.4 Metoda

Za metodu tohoto výzkumu jsme si zvolili kvantitativní obsahovou analýzu s ohledem na tvrzení: „Opakuje-li se něco v mediovaných obsazích či v jednání médií, má to pravděpodobně nějaký význam“ (Burton, Jiráček, 2001, s. 55). Pro kategorizaci nashromážděných dat jsme si zvolili program Microsoft Excel, ve kterém jsme si vytvořili tabulkovou soustavu umožňující náležitě řazení a porovnání zjištěných dat. Při tvorbě a zpracování jednotlivých kategorií jsme vycházeli jednak z teoretického přehledu (viz kapitola 2.3) a jednak jsme se nechali inspirovat dřívějšími akademickými pracemi a jejich výzkumy (viz např. Kořínková, 2009; Bartková, 2012 nebo Smiešková, 2010). Pokud se v analýze odkazujeme k pojmu *negativní zpravodajství*, odkazujeme se tím k definici, kterou jsme si stanovili v kapitole 2.4.

Nicméně určování správné výzkumné metodiky nebylo úplně jednoduché vzhledem k faktu, že analýzu výrazně podobnou té naší se nám v podstatě nepodařilo vypátrat. Nakonec jsme tedy přistoupili k analýze kvantitativní, na kterou postupně, v souvislosti s výsledky, jichž jsme dosáhli v jednotlivých kategoriích, budeme navazovat kvalitativní interpretaci zjištěných dat. Kvantitativní analýza v kombinaci s následným kvalitativním vyhodnocením, tak našemu záměru vyhovuje nejlépe a umožňuje nám adekvátně zodpovědět navržené výzkumné otázky.

3.5 Hypotézy

Vzhledem k rozdílům v povaze fungování a cílům dvou mediálních organizací, jejichž hlavní zpravodajské relace analyzujeme, považujeme za pravděpodobné, že zpravodajský pořad komerční televize Nova bude vykazovat vyšší podíl negativních zpráv než zpravodajství veřejnoprávní České televize. Zatímco u *Událostí* České televize v souvislosti s negativním zpravodajstvím předpokládáme poměrně vyrovnané zastoupení jednotlivých tematických kategorií negativity, tak jak jsme si je definovali v kapitole 2.4.1, ve zpravodajství televize Nova předpokládáme spíše výskyt domácího zpravodajství zaměřeného na zločin a nehody. Zároveň u obou analyzovaných relací předpokládáme jistý rozdíl ve způsobu, jakým negativní události prezentují. Ve zpravodajství televize Nova tak předpokládáme výskyt vyššího množství faktorů negativity podporujících dramatické vyznění sdělení, které jsme již načrtli na začátku kapitoly 2.4 a které si podrobněji definujeme v rámci následující kapitoly týkající se pracovních hypotéz.

3.5.1 Pracovní hypotézy

H1: Hlavní zpravodajská relace televize Nova bude obsahovat vyšší podíl negativních zpráv než hlavní zpravodajská relace České televize.

Za negativní zprávy považujeme takové, které odpovídají definici negativního zpravodajství, kterou jsme si přesně vymezili v kapitole 2.4. Každá z analyzovaných relací je do jisté míry specifická a může ve své stopáži například zahrnovat odlišný celkový počet zpráv, budeme tak mezi sebou porovnávat procentuální podíly zpráv negativních vůči zprávám pozitivním či neutrálním.

H2: V rámci zpravodajství média veřejné služby budou tematické kategorie negativního zpravodajství zastoupeny vyrovnaně, zatímco u zpravodajství média komerčního budou výrazně převažovat zprávy spadající pod kategorie zločin a nehody.

Za tematické kategorie negativního zpravodajství považujeme ty, které jsme shrnuli v kapitole 2.4.1 a přehledně znázornili v Tabulce 1. Znovu upozorňujeme, že

tyto kategorie se mohou vzájemně překrývat a doplňovat, tedy neznamená, že jedna zpráva se rovná jedné kategorii. Jako příklad tak můžeme uvést reportáž týkající se povodní a s ní spojených dopravních omezení. Takovou zprávu potom budeme zároveň řadit do kategorie *Přírodní neštěstí* a zároveň do kategorie *Dopravní komplikace*.

H3: Televizní noviny využívají v negativním zpravodajství hudební dramatizaci častěji než Události České televize.

Za hudební dramatizaci považujeme jednoduše takovou situaci, kdy je do zpravodajského příspěvku post-produkčně přidán hudební doprovod, který svým charakterem evidentně přispívá k negativnímu vyznění zprávy. Předpokládáme výskyt zejména akčních a dojmavých melodií ilustrujících dramatické události.

H4: Moderátoři a redaktori zpravodajství televize Nova budou ve svých výpovědích častěji využívat expresivních, hodnotících a subjektivně zabarvených výrazů, které podporují negativní či dramatické vyznění zprávy.

Za expresivní výrazy v tomto případě považujeme takové, které obsahují negativně hodnotící konotaci či negativní citový příznak. Jako příklad můžeme uvést využití slova *tunelář* v reportáži pojednávající o korupci, dále se může jednat například o spojení *pirát silnic* ve zprávě o dopravní nehodě atd. V tomto kontextu se můžou objevit také vulgarismy (označení viníků určité události za *idioty*), slova hanlivá (pachatelé jsou označováni za *výlupky*), augmentativa (tzn. zveličování, např. spojení *nedozírné následky*). Za hodnotící výrazy a subjektivně zabarvené výrazy budeme potom považovat zejména spojení adjektiv a podstatných jmen, když se například oběť určité události dostane do *nezáviděníhodné situace* apod. Dále se bude jednat o jakékoli výrazy, kterými je vyjadřován subjektivní a nevěcný pohled původců sdělení na vzniklou situaci a pomocí kterých je zvyšováno dramatické vyznění zprávy (např. přirovnání *vrah byl chladný jako kámen; vraždil chladnokrevně, vrah nehnul ani brvou*). V rámci těchto kategorií budeme zaměřovat pozornost na výpovědi moderátorů ve studiu uvozujících zprávu a dále na redaktora/autora reportáže.

H5: Televize Nova do svého zpravodajství zařazuje expresivní/emotivní projevy aktérů události ve větší míře než Česká televize.

Za aktéry považujeme například pachatele činu, oběť, policistu nebo soudce, tedy jednoduše ty, kteří se účastní děje události. Za emotivní projevy potom považujeme taková vystoupení, ve kterých je vedle informativní funkce přítomna také emotivní funkce projevu (osoba je viditelně rozrušená), nebo informativní funkce chybí úplně a projev je čistě emotivní (například *pláč příbuzných oběti* na kameru). Za neinformativní a dramaturgický projev policisty nebo soudce můžeme považovat například prohlášení: „Takový případ jsem za svoji kariéru neviděl“.

H6: Televize Nova bude ve své zpravodajské relaci využívat vyjádření nekompetentních osob k nastalé události více než Česká televize.

Za vyjádření nekompetentních osob považujeme nevěcné ankety, které reportéři uskutečňují pouze s cílem zvýšit dramatické vyznění zprávy. Jedná se o vyjádření například sousedů oběti, které do případu nevnáší žádnou novou informaci a má pouze dramaturgickou funkci, například: „Ještě včera jsem z okna viděl paní Novákovou, jak vynáší odpadky, teď je mrtvá“. Do této kategorie ale hodláme řadit i vyjádření typu: „Je to hrozné.“, „Strašná událost.“, „Neuvěřitelné!“.

H7: V Televizních novinách se budou objevovat více postprodukčně přidané zvukové efekty.

Za postprodukčně přidané zvukové efekty v tomto případě považujeme zvuky prostředí jako například zvuk policejní sirény nebo střelbu, ale i uměle dodatečně přidaný pláč či křik a dále jakékoli ilustrativní zvuky zvyšující dynamiku a dramatické vyznění zprávy.

H8: V Televizních novinách více než v Událostech se objevuje větší množství negativně vyznívajících úvodních titulků.

Jak v *Televizních novinách* tak v *Událostech* jsou reportáže doplněné úvodními titulky, které jsou v podstatě ekvivalentem k titulcům novinovým. Spatřujeme rozdíl mezi titulkem, který o negativní události pojednává věcně, např.: *Dopravní nehoda na Českolipsku* a tím, který vyznívá dramaticky/negativně, např.: *Při tragické nehodě u České Lípy zemřeli 3 lidé*. Negativita titulku tak může být dána jednak informací, která je v titulku zmíněna (zmínit počet obětí nebo jiný negativní důsledek události vyznívá dramatičtěji než strohá a věcná informace o tom, co se kde stalo) a jednak způsobem, jakým je titulek formulován (v tomto kontextu bývá využíváno expresivních, hodnotících a subjektivně zabarvených formulací tak, jak jsme si je popsali v rámci hypotézy H4, tzn. například formulace typu: *tragická nehoda, brutální vrah* atd.).

H9: V Televizních novinách se častěji než na České televizi objevují expresivní prvky ve způsobu práce s obrazem.

Ve zpravodajství se můžeme setkat s více či méně náročnými vizuálními efekty. Za ty s dopadem na dramatické vyznění zprávy budeme považovat například takové, kdy se záběr kamery změní na zaměřovač odstřelovací pušky nebo se obraz změní na černobílý apod. Dále budeme v tomto kontextu sledovat prvky typické spíše pro filmovou tvorbu. Ke zvyšování dramatickosti zprávy tak podle nás dochází například využíváním nápadně rychlého střihu příznačného pro žánr akčních filmů; zpomalených záběrů, které se ve filmu používají k prodloužení a prohloubení emocionálního prožitku a dále se například může jednat o tzv. subjektivní kameru, která simuluje vidění světa z pohledu jedince.

H10: V Televizních novinách bude více než v Událostech docházet k explicitnímu zobrazování průběhu negativních události nebo jejich následků.

Explicitním zobrazováním průběhu negativních událostí a jejich následků myslíme například přímé zobrazení autonehody, jak byla zachycena průmyslovou kamerou nebo náhodným svědkem a dále zobrazení škod způsobených touto událostí včetně zobrazení obětí a poškozeného majetku.

H11: V Televizních novinách více než v Událostech se budou objevovat záběry nepřímo zobrazující negativní událost.

Za nepřímé zobrazení negativity považujeme takové, kdy je událost ilustrována například počítačovou simulací (používá se při simulaci průběhu autonehody) nebo hranou rekonstrukcí (používá se například pro ilustraci loupežných přepadení). Do této kategorie budeme zařazovat i slovní spory například politických představitelů. Dále do této kategorie hodláme řadit i takové situace, kdy je negativita pouze naznačena kombinací komentáře a obrazu (reportáž o zdražování potravin, ve které se objevují záběry rodičů a dětí, jejichž spokojený život je zdražováním ohrožen).

H12: V obou zpravodajských pořadech bude převažovat zobrazování reálné negativity nad negativitou fiktivní.

Stejně jako u posledních dvou hypotéz i zde jsme se inspirovali v teoretické části této diplomové práce zaměřené na typologii násilí v médiích. Za reálné násilí tak budeme považovat takové, které je součástí reflektovaných událostí (záběry demonstrací, autonehod apod.) a za násilí fiktivní takové, které bylo uměle vytvořeno pro účely dramatické televizní nebo filmové tvorby (výbuchy a automobilové honičky v rámci filmového nebo seriálového díla).

H13: V Televizních novinách častěji než na ČT se budou objevovat explicitní a implicitní vyobrazení negativity ve formě ilustračních záběrů, která obsahově přímo nesouvisí s dějem reportáže.

Jedná se o takové případy, kdy jsou do reportáže zakomponovány negativní ilustrační záběry, které ale přímo nezobrazují právě reflektovaný jev, ale pouze k němu na základě podobnosti v určitém smyslu odkazují. Pokud například redakce nemá záběry přímo z místa dění, doplní čtený komentář dramatickými záběry jiné události, nebo přistoupí k vytvoření vlastních ilustračních záběrů (například ruka svírající nůž a předstírající bodání).

H14: Dějová linie reportáží televize Nova bude častěji obsahovat atribut konfliktu než v případě zpráv České televize.

Tuto kategorii jsme si vypůjčili od Lengauera et al. (2012). Budeme zjišťovat, zda jsou informace prezentovány v rámci určitého střetu dvou a více názorů, nebo jinak, zda se stávají předmětem jisté hádky či rozepře. Taková situace je typická například pro politická jednání, v rámci kterých často dochází k prezentování dvou více či méně protichůdných názorů na jeden problém. V takových reportážích se nedozvídáme o tom, které řešení je správné nebo zda vůbec existuje možnost dojít k dohodě, taková zpráva tak vyznívá konfliktně.

H15: Pokud se v reportáži objeví určitá předpověď následného vývoje události, chcete-li výhled do budoucna, bude tato předpověď nebo výhled vyznívat pesimisticky častěji v případě televize Nova než v případě České televize.

Jedná se o další kategorii vypůjčenou od Lengauera et al. (2012). Zajímá nás, jaké je vyznění následujícího vývoje situace, o které reportáž referuje. Pokud vyznívá pesimisticky, je tím podle nás podpořeno dramatické a negativní vyznění zprávy. S pesimistickým vyzněním následujícího vývoje situace se můžeme setkat například během informování o probíhajících nebo hrozících povodních, kdy se teprve čeká kulminace hladin řek.

4. Analytická část

V této kapitole si představíme výsledky našeho výzkumu, dojde tedy k zodpovězení výzkumných otázek a vyhodnocení pravdivosti stanovených hypotéz. Zjištěná data se pokusíme kvalitativně interpretovat a následně ke všem kategoriím uvedeme několik příkladů. Ještě než začneme s prezentací dosažených dat, krátce pohovoříme o pilotním výzkumu.

4.1 Pilotní výzkum

Pilotní výzkum byl proveden na příkladu zpravodajství televize Nova ze čtvrtka 29. prosince 2012. Naším původním záměrem bylo analyzovat právě toto období, ale kvůli problémům se záznamovou technikou jsme museli nakonec přistoupit k nahrání jiného vzorku dat. Jak jsme již uvedli v kapitole týkající se kategorizace negativních témat ve zpravodajství, na základě pilotního výzkumu jsme se rozhodli přidat souhrnnou kategorii *komplikace/ohrožení*. Bylo to z toho důvodu, že televizní zpravodajství se často snaží své publikum varovat, a informuje tak o událostech, které se teprve mají odehrát, čímž můžou jednotlivcům nebo i celé společnosti způsobit jisté komplikace v každodenním životě (o těchto komplikacích však zpravodajství v množství případů referuje i zpětně, tedy ne vždy se jedná o varování v přesném slova smyslu). Nejčastěji se tato varování týkala počasí, dopravní situace, hospodářských témat a zdraví. Podrobněji jsme se vymezení a rozdílu této kategorie oproti jiným věnovali ve zmiňované kapitole 2.4.1, proto nepovažujeme za nutné v této části práce podruhé opakovat stejné definice.

Na základě pilotního výzkumu jsme přistoupili také k některým dalším více či méně kosmetickým úpravám v souboru proměnných. Všechny tyto změny jsou již samozřejmě zohledněny ve formulacích stanovených hypotéz. Původně dvě kategorie z obrazové složky zpravodajství, tedy *filmové prvky* a *speciální efekty*, jsme sloučili do kategorie *obrazová expresivita*. Ukázalo se jako zbytečné sledovat tyto dva faktory odděleně, jednak z toho důvodu, že způsoby, jakými s těmito obrazovými faktory televize pracovala nebyly až tak pestré, jak jsme předpokládali a jednak se obě kategorie velmi často doprovázely a vyskytovaly v reportážích současně. Dále došlo k drobným

úpravám kategorií týkajících se míry expresivity zobrazované negativity. De facto jsme se rozhodli řídit typologií televizního násilí, jak je formulována ve *Slovníku mediální komunikace* s tím, že jsme se samozřejmě nesoustředili pouze na vyobrazování násilí, ale na vyobrazování negativity tak, jak jsme si ji vymezili v kapitole 2.4. V této souvislosti jsme přidali kategorii, ve které jsme se zaměřovali na souvislost zobrazované negativity s dějem události/zprávy, tzn. že pokud se v reportáži objevovaly záběry vyznívající negativně, které měly navíc povahu ilustračních záběrů, kódovali jsme je pod tuto kategorii jako další dramatizační/negativizační faktor. Dále jsme se rozhodli zrušit kategorii *emoce*, kam měly původně spadat záběry osob v jistém emočním vypětí (pláč, rozčílení, vulgární jazyk), které jsme se nakonec rozhodli kódovat pod *negativitu explicitní*.

4.2 Hlavní výzkum

V této části naší diplomové práce se zaměříme na prezentaci, interpretaci a uvedení příkladů výzkumem dosažených dat. Struktura této kapitoly se bude odrážet od toho, v jakém pořadí jsme formulovali pracovní hypotézy v předcházející části diplomové práce.

Během sedmi dní v týdnu od 2. do 8. prosince 2013 se stalo předmětem našeho výzkumu dohromady 302 reportáží různého rozsahu a podoby. Z toho bylo na úrovni tématu vyhodnoceno 194 jako negativních. Ty jsme tedy nehledě na jejich rozsah a podobu rozřadili do tematických kategorií, tak jak jsme si je vymezili v kapitole 2.4.1. Těchto 194 zpráv jsme dále očistili o ty, které svým rozsahem (často pouhé zmínky – fleše) a podobou (živý vstup moderátora nebo osobnosti občas doprovázený ilustračními záběry) neodpovídaly formátu klasické televizní reportáže tedy od uvedení moderátorem nebo redaktorem ze studia až po domicil autora. Tyto zprávy by nebylo možné hlouběji analyzovat a identifikovat u nich jednotlivé dramatizační, chcete-li negativizační prvky, protože pro ně jednoduše není v takovém zpravodajském formátu dostatek prostoru. Plnohodnotných negativních reportáží, u kterých jsme se následně jali analyzovat faktory negativity tak bylo ve výsledku 159.

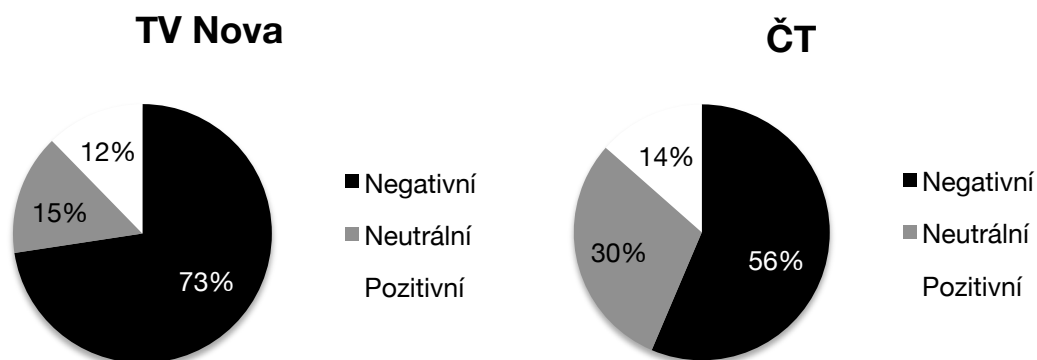
4.2.1 Podíl negativních zpráv

Jak jsme již uvedli, celkem se do naší analýzy promítlo 302 reportážních příspěvků různé povahy, z čehož 146 příspěvků pocházelo z produkce zpravodajství televize Nova a 156 z produkce *Událostí* České televize. V rámci *Televizních novin* bylo identifikováno 106 (resp. 94 plnohodnotných reportáží) zpráv negativních a 40 zpráv neutrálních či pozitivních, naproti tomu v rámci relace *Události* jsme ve stejné souvislosti došli k číslům 88 (resp. 65 reportáží) negativních zpráv a 68 zpráv neutrálních a pozitivních. Co se týče kýženého podílu zpráv se záporným příznakem, u *Televizních novin* tento podíl činil 72,6% a u *Událostí* šlo o 56,4%. První hypotéza se tedy potvrdila a podíl zpráv s negativní konotací v hlavní zpravodajské relaci televize Nova výrazně převyšuje podíl stejných zpráv v obdobné relaci České televize. Tento rozdíl vznikl jednak tím, že televize Nova přistupovala k výběru odlišného typu událostí a jednak tím, že i v případě, že se výběr události shodoval s výběrem České televize, způsob zpracování takové události v kontextu *Televizních novin* významně tíhnul k negativnímu vyznění. Z události tak byly vybírány často negativní aspekty děje, které byly dále podporovány a zvýznamňovány dramatizačními aspekty, o kterých se rozepisujeme dále. Příkladem může být způsob informování o sestavování nové koaliční vlády. Zatímco Česká televize o koaličních jednáních informovala bezpříznakově nebo upozorňovala na pokroky ve vyjednávání, televize Nova v této souvislosti často vyzdvihovala neúspěchy v jednání a sporné body, které ve svém výsledném vyznění generují pocit „nekonečného dohadování se“. Podobně rozporně informovaly obě televize o opětovném jmenování Petra Lessyho do funkce policejního prezidenta, čímž fakticky došlo k situaci, kdy se na stejném postu ve vedení policie objevily dvě vedoucí osoby. Česká televize, až na jedinou výjimku, o celé situaci pojednávala bezpříznakově a vyváženě, naproti tomu zpravodajství televize Nova celou událost pojalo doslova jako *válku policajtů* (příklad titulku, který se zpravodajstvím na toto téma prolínal v podstatě celý týden). K situaci ve vedení policie tak *Události* přinesly 1 negativní zprávu a *Televizní noviny* 4. (viz **Graf 1**)

V souvislosti s dalšími výsledky analýzy upozorňujeme, že čísla vycházejí ze zúženého souboru dat, očištěného od zmiňovaných flešů a krátkých rozhovorů, které nenaplňují formát plnohodnotné televizní reportáže. Ze 106 negativních zmínek další analýze podlehl 94 reportáží s negativním příznakem na televizi Nova a z 88 zmínek

v relaci České televize jsme dále analyzovali 65 plnohodnotných reportáží v *Událostech* ČT.

Graf 1 Podíl negativních zpráv vůči zbytku zpravodajství (n (TV Nova) = 106; n (ČT) = 88).

4.2.2 Struktura negativního zpravodajství

Ke 159 negativním zprávám jsme přiřadili 195 tematických podkategorií. Z toho vyplývá, že ne vždy znamenalo, že by se redaktoři v rámci dané události drželi pouze jednoho nosného negativního tématu, a tak bylo možné v rámci jistých reportáží identifikovat negativních témat, jež jsme si vymezili v kapitole 2.4.1, více. V relacích obou televizí se takovéto multi-tematické reportáže nejčastěji vyskytovaly v souvislosti s informováním o orkánu Xaver. Bouři a její následky jsme tak v obou případech několikrát kódovali současně do kategorií *přírodní neštěstí* (průběh bouře), *meteorologické komplikace* (varování před pokračující bouří), *dopravní komplikace* (následky bouře) a *dopravní nehody* (v důsledku bouře). Nedá se říci, že by ve zpravodajství České televize byly jednotlivé negativní tematické kategorie zastoupeny výrazně rovnoměrněji, než v případě zpravodajství televize Nova. Po zprůměrování odchylek od průměrného procenta zastoupenosti jednotlivých souborů kategorií, kterých jsme bez kategorie Ostatní v teoretické části vymezili 6 (průměrné procento zastoupenosti činí 16,6%, tzn. 100% děleno 6), jsme sice zjistili, že Česká televize měla ve svém zpravodajství jednotlivé souhrnné kategorie zastoupené o něco rovnoměrněji, rozdíl od televize Nova však činil pouze 2,4%. Potvrdila se však ta část hypotézy, ve které jsme přepokládali v rámci nováckého zpravodajství významné zastoupení

kategorií *zločin* (43,6%) a *nehody* (17%). Tyto dvě kategorie dohromady byly tedy v *Televizních novinách* zastoupeny z 60,6%, na rozdíl od *Událostí*, kde zaujímaly pouze 35,3% prostoru. Tyto dvě kategorie jsou také jedinými, které v procentuálním zastoupení v rámci této relace překonávají zastoupení stejných kategorií na ČT. To je dáno zejména častými reportážemi o vraždách, loupežích, morálních pochybeních a autonehodách. O všech jiných tématech tedy Česká televize referovala častěji než komerční médium. V kategorii *mezinárodní napětí* to bylo více než dvakrát častěji. Do této skupiny kategorií jsme kódovali mj. jakékoli zmínky o režimu v Severní Korey. Rozdíl mezi oběma relacemi ale v této souvislosti vznikl spíše tím, že na rozdíl od TV Nova, Česká televize informovala také o sporech týkajících se souostrovní Senkaku ve Východočínském moři, dále o posouvání hranic v oblasti Severního pólu, ale také o sporu o dostavbu české jaderné elektrárny Temelín, který vyvolala francouzská firma Areva a jež je momentálně evropskými správními orgány řešen jako spor České republiky a Francie. V rámci *rozporů ve společnosti* je rozdíl mezi oběma pořady dán především častějším informováním České televize o různých minoritách a jejich vyčlenění ze společenského dění (Romové, bezdomovci apod.). Česká televize přišla i s vyšším počtem reportáží na téma orkánu Xaver (8 reportáží) než TV Nova (6 reportáží). Největší rozdíl mezi relacemi potom vznikl v kategorii *komplikace/ohrožení*, konkrétně v podkategorii *ekonomické komplikace*, kde Česká televize informovala častěji o různých problémech vedoucích k všeobecnému zdražování zboží a služeb (zdražování tepla; rozšíření mýta na silnice 1. třídy; zdražování vody; zdražování v důsledku intervencí České národní banky atd.). Kategorie *komplikace/ohrožení* se nakonec v rámci negativního zpravodajství v *Událostech* objevovala vůbec nejčastěji (ve 43,1% reportáží, pro srovnání na TV Nova jen v 30,9% sdělení). (viz **Tabulka 2**)

Tabulka 2 Podíl jednotlivých témat v negativních zprávách TV Nova a ČT (n (TV Nova) = 94; n (ČT) = 65).

	TV Nova	ČT	TV Nova	ČT
Mezinárodní napětí	0,0%	1,5%	3,2%	7,7%
	0,0%	3,1%		
	0,0%	3,1%		
Rozpory ve společnosti	10,6%	9,2%	14,9%	20,0%
	2,1%	3,1%		
	2,1%	16,9%		

	TV Nova	ČT	TV Nova	ČT
Zločin	12,8%	3,1%	43,6%	21,5%
	8,5%	4,6%		
	2,1%	0,0%		
	1,1%	0,0%		
	3,2%	6,2%		
	5,3%	1,5%		
	0,0%	0,0%		
	4,3%	4,6%		
Nehody	6,4%	0,0%	17,0%	13,8%
	3,2%	1,5%		
Přírodní neštěstí	6,4%	12,3%	6,4%	12,3%
Komplikace/Ohrožení	0,0%	9,2%	30,9%	43,1%
	6,4%	7,7%		
	4,3%	1,5%		
	8,5%	10,8%		
	10,6%	12,3%		
	1,1%	1,5%		
Ostatní	5,3%	3,1%	5,3%	3,1%

4.2.3 Hudební dramtizace

Jak jsme předpokládali ve třetí hypotéze, hudební dramtizace byla opravdu doménou výhradně komerční televize Nova. V negativních zprávách jsme dramatický hudební doprovod doplněný v postprodukci zaznamenali ve 20 případech, tzn. ve 21,3% reportáží, zatímco pracovníci České televize k tomuto dramtizačnímu prvku nesáhli ani jednou. Televize Nova hudbu využívala zejména v kontextu smutných událostí (dojímavé melodie) nebo jako doprovod k ilustračním záběrům znázorňujícím (často vojenskou) akci (pochodové melodie).

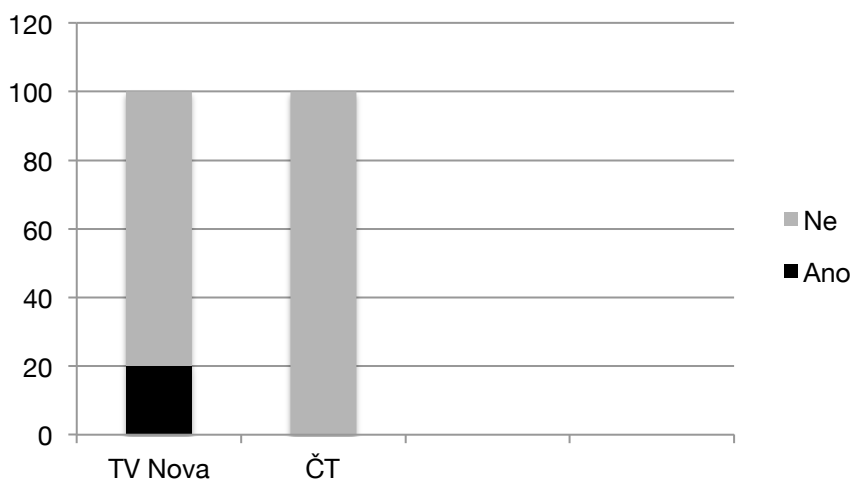
Příklady (TV Nova):¹⁹

- smutná melodie v souvislosti s informováním o pokusu o sebevraždu otce dívky usmrcené během autonehody (2.12., 1., Julinová)

¹⁹ Příklady z reportáží budeme v celém textu citovat následujícím způsobem: „(datum, pořadí reportáže v relaci, jméno redaktora)“.

- dojmavá melodie v souvislosti s úmrtím herce Paula Walkera během autonehody (2.12., 3., bez autora)
- pochodová hudba k reportáži týkající se režimu v Severní Koreji (3.12., 4., Nášelová)
- akční hudba k reportáži pojednávající o odsouzení jednoho z pachatelů tzv. „loupeže století“ (4.12., 1., Špalek)
- hudba z německého seriálu Kobra 11 doprovázející autentické záběry riskantní jízdy policistů (8.12., 2., Kočárek)

Graf 2 Podíl reportáží v % s hudební dramaturgií (n (TV Nova) = 88; n (ČT) = 65).

4.2.4 Expresivita v jazyku moderátora/redaktora

Potvrdila se také naše čtvrtá hypotéza, tedy že v *Televizních novinách* bude projev moderátorů častěji podporovat negativní vyznění reportáže, než v případě České televize. Jazyková expresivita s negativní konotací byla identifikována v 95,7% případů v televizi Nova a ve 49,2% reportáží České televize. Moderátoři a redaktori *Televizních novin* tak mnohem častěji sahalo po slovech a slovních spojeních s negativním příznakem, zatímco žurnalisté *Událostí* použili příznakový jazyk pouze v polovině reportáží na negativní téma. Výsledek této části výzkumu je poměrně jednoznačný, považujeme ovšem za nutné upozornit, že v naší analýze nedošlo k šetření četnosti výskytu jednotlivých negativně expresivních jazykových projevů v rámci jednotlivých reportáží a následně k součtu za celou relaci, ale námi prezentovaný výsledek reflektuje

množství zpráv, ve kterých byly tyto jazykové projevy zaznamenány, jedno v jakém množství či míře. Jsme tak přesvědčeni, že podrobnějším šetřením na toto téma a porovnáním celkového množství použitých expresiv s negativním významem by v této kategorii došlo k dalšímu zvětšení rozdílu mezi oběma relacemi. To by podle našeho názoru mělo být dáno tím, že v rámci reportáží České televize docházelo spíše k ojedinělým případům využívání expresiv, naproti tomu v *Televizních novinách* se negativně expresivní výrazy objevovaly i několikrát v kontextu jedné reportáže. Podobně by za vlastní analýzu mohlo stát šetření na téma zvukové povahy projevu moderátorů a reportérů, protože jisté zvýšení dramatickosti děje události přikládáme i způsobu, jakým o ní novináři mluví (způsob intonace, dramatické větné pauzy, kladení důrazu na určitá slova ve výpovědi). Z tohoto pohledu se zpravodajství televize Nova jeví také dramatictější/negativněji než zpravodajská relace veřejnoprávní televize. Tento aspekt jsme však v naší analýze podrobněji nesledovali a nemáme ho podložený žádnými daty.

Příklady (TV Nova):

- v souvislosti se smrtí herce Paula Walkera je často negativita zvýznamňována označením události za tragédii, nebo hodnotícím spojením tragická událost (2.12., 3., bez autora)
- v reportáži o navrácení Petra Lessyho do funkce policejního ředitele je situace expresivně označována za „paradox, který nemá obdoby“; nebo za „válku policajtů“; dále se objevily věty jako: „Pecina odstartoval doslova policejní válku“; „policejní prezident nastoupil před novináře nabroušený tak, jak ho ještě nikdy nikdo neviděl“ (3.12., 1., Hruška)
- případ přehodnocení rozsudku nad mladým vrahem redaktorka popisovala jako „jednu z nejbrutálnějších vražd, která se za posledních dvacet let v Praze stala“ (3.12., 7., Štíhová)
- v souvislosti s popisováním následků orkánu Xaver používali redaktoři následující přirovnání: „silný vítr lámal stromy jako sirky“; „jsou zde i lidé, kteří po větrné noci mohou prohlásit, že se podruhé narodili“; „padající smrky by auto dokázaly rozpárat jako konzervu“ (6.12., 3., různí)
- v reportáži o havarovaném vrtulníku, při které zemřel pilot pronáší a kterou redaktorka označuje několikrát expresivně za tragédii dále pronáší

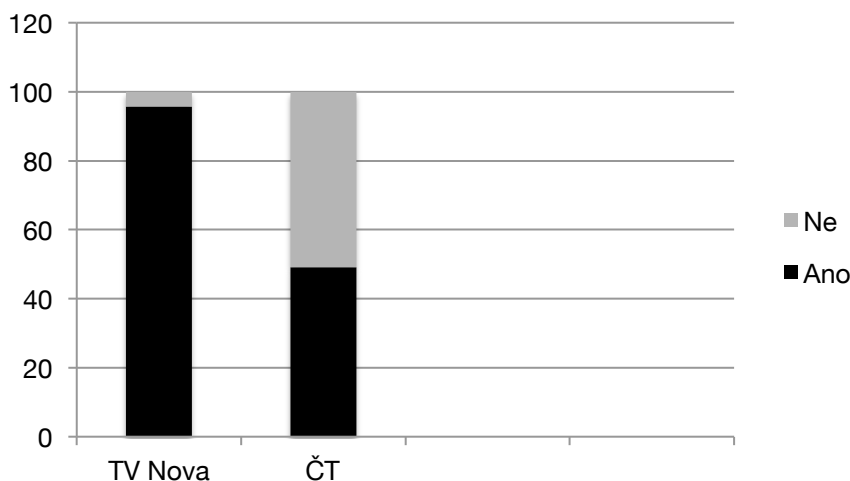
následující věty: „podobnou událost tady ve Štěpánově ještě nezažili“; „Štěpánov na Olomoucku ochromila obrovská rána“ (3.12., 5., Pichelová)

- v souvislosti s volbou posledního místopředsedy Poslanecké sněmovny ČR používají moderátorka a redaktorka následující slovní spojení: „poslanci mají za sebou první válku“; „další studená sprcha pro Miroslava Kalouska“ (4.12., 8., Šmídová)

Příklady (ČT):

- v souvislosti s natáčením filmu podle skutečných událostí je případ únosu syna tehdejšího slovenského prezidenta označována moderátorkou za „jednu z největších kauz 90. let“ (2.12., 7., Savarová)
- v souvislosti s pádem nákladní lanovky v Krkonoších, při níž zemřel jeden člověk označuje redaktor událost několikrát za tragickou a záchrannou akci dále za „jednu z nejtěžších záchranných akcí za posledních deset let“ (2.12., 11., Svoboda)
- v reportáži o demonstracích na Ukrajině hovoří redaktor následovně: „pokusy nastartovat oranžovou revoluci číslo dvě tak pomalu ztrácejí dech“; „hlasování o demisi skončilo fiaskem“; „naděje se rozplývají“ (3.12., 4., Pazderka)
- situaci kolem stížností na dostavbu jaderné elektrárny Temelín komentuje redaktor slovy „je to boj o každé slovo“ (4.12., 3., Vostal)
- „nejhorší předpovědi se vyplnily“, tak redaktor komentuje orkán Xaver (6.12., 7., Knetl)
- k „honu na černé pasažéry“ přirovnává redaktor práci revizorů (7.12., 13., Brunslík)

Graf 3 Podíl reportáží v %, ve kterých se vyskytla expresivita moderátorů/reportérů (n (TV Nova) = 88; n (ČT) = 65).

4.2.5 Expresivita aktérů

V rámci proměnné *expresivita aktérů* jsme hledali takové případy, ve kterých účastníci události hovořili přímo na kameru, tzn. byl s nimi redaktorem veden rozhovor, a vedle čistě informativní funkce jejich vystoupení se v něm dala identifikovat i funkce emotivní. Takové případy se v *Televizních novinách* vyskytly ve 41,5% reportáží na negativní téma a v České televizi ve 35,4% případů. Nejčastěji se jednalo o situace, kdy některý ze zúčastněných přímo na kameru projevuje své emoce, tzn. pláče, je evidentně rozčilený nebo rozrušený a v případě úředních autorit (policisté, soudci, lékaři) jsme kódovali i taková jejich vyjádření, která do případu nevnášejí novou informaci, ale pouze eskalují pocit napětí a dramatu (vyjádření typu: „S takovým případem jsem se za svoji kariéru ještě nesetkal.“). Pátá hypotéza se tak těsně potvrdila.

Příklady (TV Nova):

- v souvislosti s vrácením bývalého policejního prezidenta Petra Lessyho zpět do funkce TV Nova odvysílala část tiskové konference Martina Červíčka (stávající policejní prezident), na které je evidentně rozčilený (pro srovnání, i když byla ČT na tiskové konferenci také přítomna, samotnému vystoupení Červíčka nevěnovala zdaleka tolik pozornosti); Červíček: „Já tady nebudu policejní prezident ani vo den dýl. Běžte se podívat ke mně do kanceláře, mám ji vyklizenou!“ (3.12., 1., Hruška)

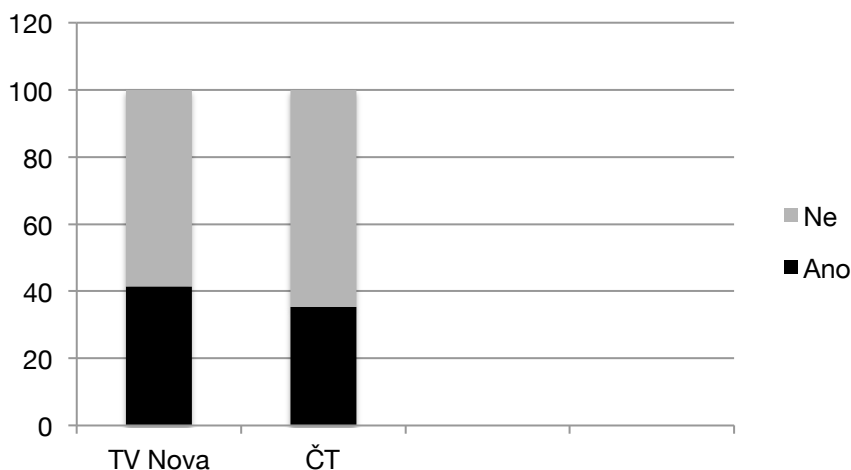
- v reportáži o smrti mladého chlapce vedl reportér rozhovor s matkou; než cokoli jiného rozhovor je spíše demonstrací lidské bolesti, kdy žena explicitně na kameru pláče (4.12., 12., bez autora)²⁰
- v reportáži týkající se loupeže štěněte majitelka na kameru pláče (7.12., 7., Mráčková)
- podobně příznakově působí i vyjádření otce dítěte usmrčeného při autonehodě, které redaktor zakomponoval do reportáže; otec: „Je mi smutno.“ (3.12., 2., Kočárek)
- jako negativně expresivní chápeme také rozhovor s postiženým chlapcem (navíc retrospektivní, protože chlapec je v okamžiku reportáže po smrti), pro kterého je evidentně těžké komunikovat; ve stejné reportáži redaktor využívá i rozhovor s rozrušenou plačící matkou (6.12., 1., Berka)
- jako dramatizační prvek působí i vyjádření příbuzné napadeného: „Pro mě je to otřesná událost, která by se měla trestat mnohem přísněji.“ (6.12., 12., Plintovič)

Příklady (ČT):

- v reportáži o pádu nákladní lanovky, při kterém zemřel člověk, se objevuje pokus o rozhovor s majitelem zařízení, který sestával pouze z věty: „Je to strašná věc.“ (2.12., 11., Svoboda)²¹
- v reportáži o útoku na americké střední škole ve městě Newtown se objevuje vyjádření místního faráře: „Rány se ještě nezacelily.“ (5.12., 8., Řezníček)
- emotivně a bez informační hodnoty působí i vzájemné urážky politiků v souvislosti s reportáží o schvalování státního rozpočtu; Babiš: „Pana Kalouska považuji za hlavu organizovaného zločinu v Čechách.“; Kalousek: „Těžko reagovat na slova pana Babiše, když si v jedné větě čtyřikrát protiřečí.“ (6.12., 1., Martanová)
- „Je to fakt hrozné.“, prohlášení tohoto typu se objevovaly v souvislosti s reportáží o orkánu Xaver (6.12., 5., Peterová)

²⁰ Viz Obrázek 1.

²¹ Viz Obrázek 2.

Graf 4 Podíl reportáží, ve kterých se vyskytla expresivita aktérů (n (TV Nova) = 88; n (ČT) = 65).

4.2.6 Nekompetentní vyjádření

Nekompetentních vyjádření negativní povahy například sousedů nebo jiných osob, které se k danému tématu vyjadřovali, aniž by patřili mezi přímé aktéry události, jsme v naší analýze identifikovali v poměru 29,8% (TV Nova) a 3,1% (ČT). Na komerční televizi k tomuto dramatizačnímu prvku mediální pracovníci přistoupili ve 28 případech, zatímco na veřejnoprávním programu pouze ve 2. Šestá hypotéza se tak poměrně jasně potvrdila.

Příklady (TV Nova):

- v souvislosti s pokusem o sebevraždu otce dívky, která byla usmrcena při autonehodě se objevuje prohlášení sousedky: „Už jsem ho dlouho neviděla, asi na tom nebyl nejlíp.“ (2.12., 1., Julinová)²²
- v reportáži o jiné autonehodě redaktor zařazuje prohlášení obyvatelky malého města, která se vyjadřuje ke smrti muže: „Byl strašně oblíbený u všech.“ (3.12., 15., Brzek)
- v reportáži o myslivci, z něhož se stal pytlák a je vyšetřován policií se objevuje prohlášení osoby sedící v restauračním zařízení u piva: „Já vám vo tom nebudu říkat nic.“ (5.12., 16., Klárová)
- soused se vyjadřuje v reportáži o zloději benzínu: „To bych do něj neřek.“ (5.12., 23., Pultar)

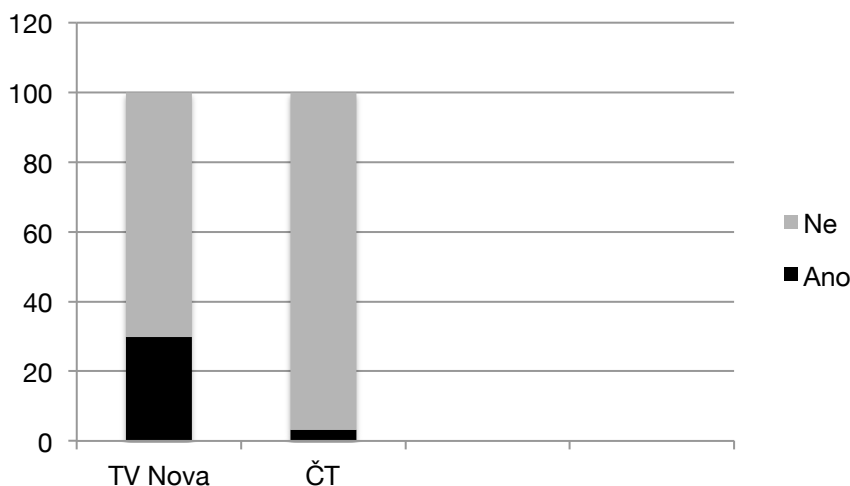
²² Viz Obrázek 3.

- výpověď fanynky na téma smrti herce Paula Walkera: „Jsme zdrcení. Je to tragédie. Byl tak mladý, tak mladý.“ (2.12., 3., bez autora)

Příklady (ČT):

- v reportáži o problémem s odklizením naplavenin na Labi: „Je to systém postavený na hlavu.“ (2.12., 17., Stuchlík)
- v souvislosti s demolicí domu ve Středočeském kraji zařazuje reportér do reportáže prohlášení paní: „Je to děs a hrůza, že se bourá zděný barák!“ (5.12., 22., Rosí)²³

Graf 5 Podíl reportáží v % obsahujících nekompetentní vyjádření (n (TV Nova) = 88; n (ČT) = 65).

4.2.7 Zvukové efekty

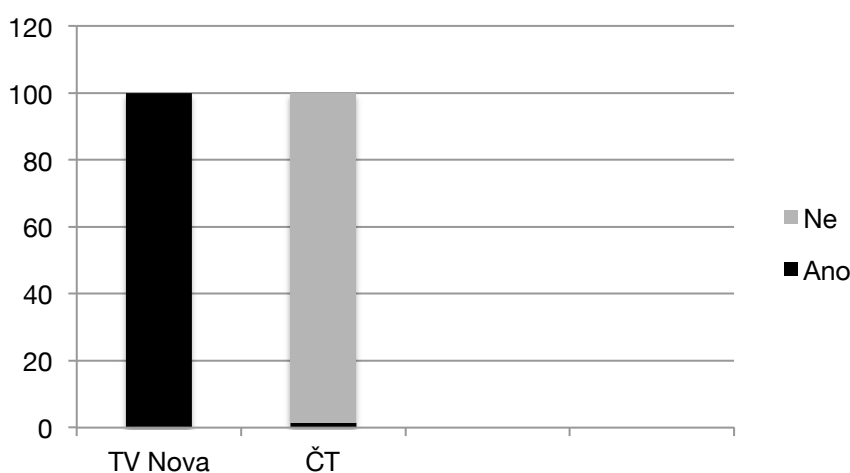
Postprodukčně přidané zvukové efekty se objevovaly především u televize Nova na podporu dynamičnosti střihu. V každé reportáži se v určité pasáži v doprovodu střihu objeví (například v souvislosti s drobnou změnou tématu v rámci jedné reportáže) zvukový efekt evokující průlet letadla. Tento zvukový efekt jsme identifikovali ve 100% případů, naproti tomu v České televizi pouze v 1,5% případů. Sedmá hypotéza se tak potvrdila. Střih zvukem však není jediný typ zvukového efektu, který komerční stanice využívala (viz příklady).

²³ Viz Obrázek 4.

Příklady (TV Nova):

- v reportáži o týrání šestiměsíčního dítěte byl postprodukčně přidán dětský pláč (3.12., 14., Julinová)
- v sérii reportáží na téma orkán Xaver byl postprodukčně přidán zvuk hasičské sirény (6.12., 3., různí)
- v souvislosti s autonehodou v Ústeckém kraji je na podporu dramatického vyznění do reportáže přidán zvuk autonehody (kvílející brzdy, rána, sypající se sklo) (3.12., 2., Kočárek)
- v několika případech se na podporu statické akce objevil i zvuk závěrky fotoaparátu během prezentace fotografií například z autonehod (3.12., 10., Špalek; 4.12., 18., Holek; 2.12., 14., Škábová)

Graf 6 Podíl reportáží v % obsahujících zvukové efekty (n (TV Nova) = 88; n (ČT) = 65).

4.2.8 Úvodní titulky

Analýzou jsme potvrdili také osmou hypotézu, když vyšlo najevo, že v *Televizních novinách* se negativně příznakový úvodní titulek objevil v 60,6% reportáží, naproti tomu v *Událostech* (pokud byl vůbec nějaký titulek použit) jsme takový dramatizační prvek identifikovali pouze u 15,4% reportážních příspěvků. Nejčastěji docházelo k používání variací na slova jako „tragický“, „hrozný“ apod. Dále často docházelo k personifikování neživotných předmětů, jako např.: „Metanol v Česku opět zabíjel.“, „Orkán Xaver už zabil v Evropě 8 lidí.“, „Oheň vzal rodině střechu nad hlavou.“

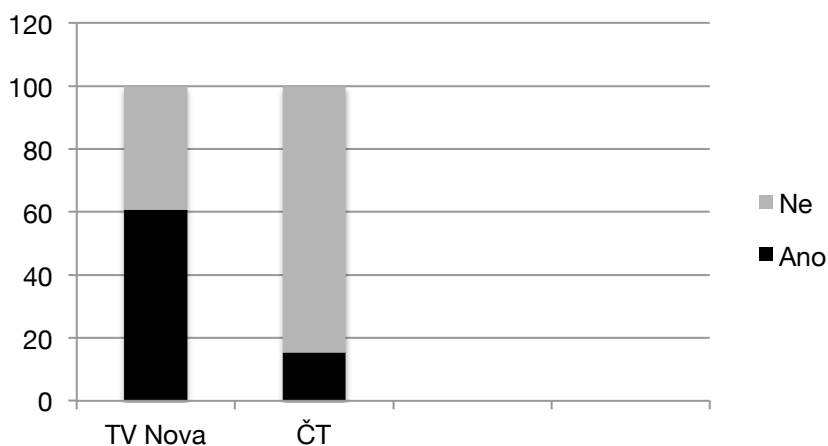
Příklady (TV Nova):

- „Tragédie v Lopeníku nekončí.“ – na téma autonehody, při které zemřelo několik dívek (2.12., 1., Julinová)²⁴
- „Poslanci mají za sebou první válku.“ – neúspěšná volba čtvrtého místopředsedy Poslanecké sněmovny ČR (4.12., 8., Šmídová)
- „Smrt předběhla úsilí lékařů. Láďa Hasman zemřel.“ – smrt postiženého chlapce (6.12., 1., Berka)
- „Kojence mlátil do hlavy, aby usnul.“ (3.12., 14., Julinová)
- „Vesnice se bojí obrovské smečky vlčáků.“ (8.12., 19., Berka)
- „Malá štěňata vyhodili jako odpadky.“ (3.12., 21, bez autora)
- „Brutálně zmlátili fanouška.“ (6.12., 12., Plintovič)

Příklady (ČT):

- „Jizvy pozůstalých z Newtownu.“ – v souvislosti s vražděním na americké střední škole (5.12., 8., Řezníček)
- „Ukrajinské drama.“ – k politické situaci na Ukrajině (2.12., 3., Pazderka)²⁵
- „Boj o plyn ze Středozemního moře.“ (3.12., 19., Szanto)
- „Ochromená sněmovna?“ (4.12., 1., Martanová)

Graf 7 Podíl reportáží v % obsahujících příznakové úvodní titulky (n (TV Nova) = 88; n (ČT) = 65).

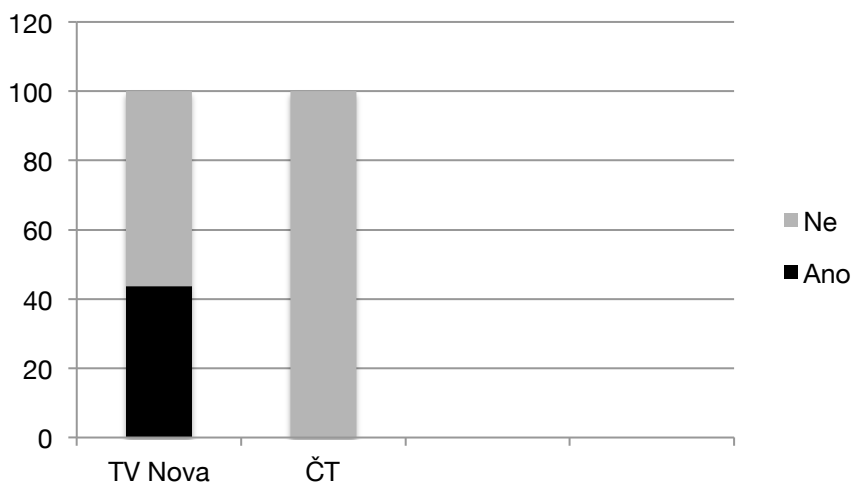
²⁴ Viz Obrázek 5.

²⁵ Viz Obrázek 6.

4.2.9 Expresivita obrazu

Práce s obrazem typická spíše pro filmový průmysl, kterou považujeme v prostředí televizního zpravodajství za příznakovou a dále různé způsoby editace obrazu v postprodukci se ve zprávách komerčních stanice vyskytly ve 43,6% reportáží na negativní téma, zatímco ve veřejnoprávní televizi jsme tyto techniky neidentifikovali vůbec. Asi nejčastějším jevem, používaným v *Televizních novinách* bylo v této souvislosti zpomalování obrazu. Časté byly například zpomalené nájezdy na obličej obětí nehod (na fotografiích) nebo na přeživší a rozrušené pozůstalé. Podobně častým jevem bylo převedení obrazu do černobílého spektra²⁶. Takto editovaný obraz často umocňoval smutek nebo utrpení zobrazovaných osob. V podobných situacích byla do obrazu přidávána například také vinětace (ztmavení okrajů obrazu, zejména v rozích). V několika případech jsme identifikovali také zrychlené záběry, které měly za cíl navodit pocit tragikomiky nebo ironie.

Graf 8 Podíl reportáží v % obsahujících expresivní obraz (n (TV Nova) = 88; n (ČT) = 65).

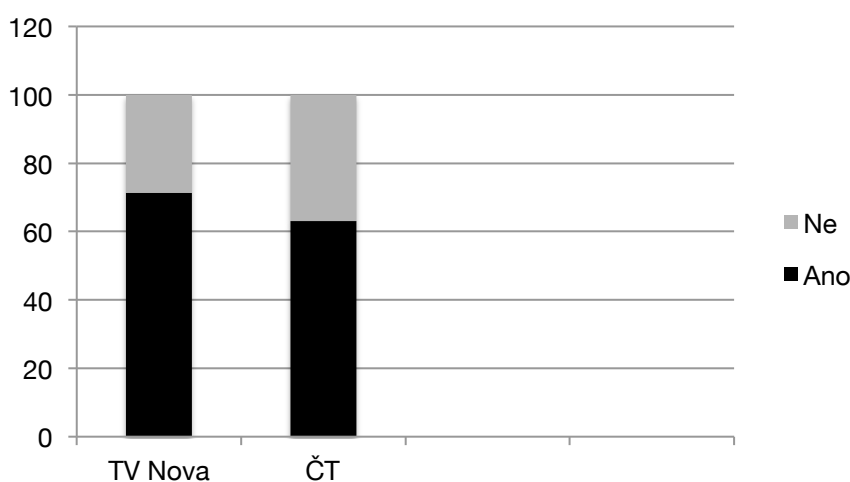
4.2.10 Explicitní vyobrazení negativity

V rámci negativních reportáží došlo v *Televizních novinách* k explicitnímu zobrazení negativity v 71,3% případů a v *Událostech České televize* v 63,1% případů. Desátá hypotéza se tak poměrně těsně potvrdila. Povaha explicitně zobrazované

²⁶ Viz Obrázek 7.

negativity se podle našeho názoru v obou relacích mírně lišila. V *Televizních novinách* se například jednou objevil záběr zavražděné oběti uložené v černém pytli, dál reportéři v explicitních záběrech nezašli. Rozdíly byly patrné během informování o zdravotních komplikacích jednotlivců, kdy se reportéři televize Nova několikrát uchýlili k přímému zobrazení pacientů a jejich zranění (například záběr na pacienta nahého od pasu dolů trpícího nemocí sloních nohou (6.12., 2., Berka)). Ve zpravodajství televize Nova se několikrát objevily i záběry rozrušených (například plačících) lidí zasažených nějakou negativní událostí (nap.: 3.12., 15., Brzek). Několikrát se také objevily záběry lidí útočících na samotné reportéry (3.12., 2., Kočárek)²⁷. Jak ve zpravodajství komerční tak ve zpravodajství veřejnoprávní televize se dále nejčastěji objevují například záběry následků autonehod (zničená vozidla v podstatě v každé reportáži o autonehodě); záběry z již vyklizeného místa činu, kde se odehrála vražda; záběry průběhu a následků bouře Xaver (padající stromy, záchranná akce hasičů, autonehody, poničená obydlí atd.); dále se objevují záběry z průmyslových kamer či od svědků přímo vyobrazující trestnou činnost; záběry demonstrací (všechny reportáže o demonstracích na Ukrajině) a střetů demonstrantů s policisty (některé reportáže o demonstracích na Ukrajině); záběry vojenské techniky v akci (Nova – armáda KILDR v akci: 7.12., 17., Střihavková²⁸; ČT – vojenská technika v akci: 3.12., 19., Szanto²⁹) atd.

Graf 9 Podíl reportáží v % obsahujících explicitní vyobrazení negativity (n (TV Nova) = 88; n (ČT) = 65).

²⁷ Viz Obrázek 8.

²⁸ Viz Obrázek 9.

²⁹ Viz Obrázek 10.

4.2.11 Implicitní vyobrazení negativity

Jedenáctá hypotéza se nepotvrdila a implicitní negativita byla častěji součástí reportáží v Událostech České televize (32,3%) než na obrazovkách TV Nova (24,5%). Charakter této proměnné se ale podle našeho názoru u obou televizních stanic poměrně lišil. Zatímco ve veřejnoprávním zpravodajství šlo spíše o určité případy politického či společenského konfliktu vedeného aktéry pouze ústní formou (což můžeme ilustrovat i v souvislosti s vyššími výsledky podílu zastoupení tematických kategorií *mezinárodní napětí a rozpory ve společnosti* ve vysílání České televize – zastoupení těchto kategorií je zde dvojnásobné oproti televizi Nova), povaha implicitní negativity na obrazovkách komerční televize byla naopak dána spíše využíváním počítačových simulací nebo hraných rekonstrukcí pouze naznačujících průběh jisté negativní události (na TV Nova nejčastěji zločin nebo nehody), které veřejnoprávní médium nevyužívalo vůbec. Na obrazovkách České televize také často docházelo k pouhému nepřímému naznačování negativity, které jsme řadili pod tuto kategorii též. Jednalo se například o záběry hrajících si dětí v souvislosti s reportáží o zdražování tepla, které evokovaly pocit, že až ke zdražení dojde, děti na to doplatí a bude jim zima (3.12., 16., Vajner).

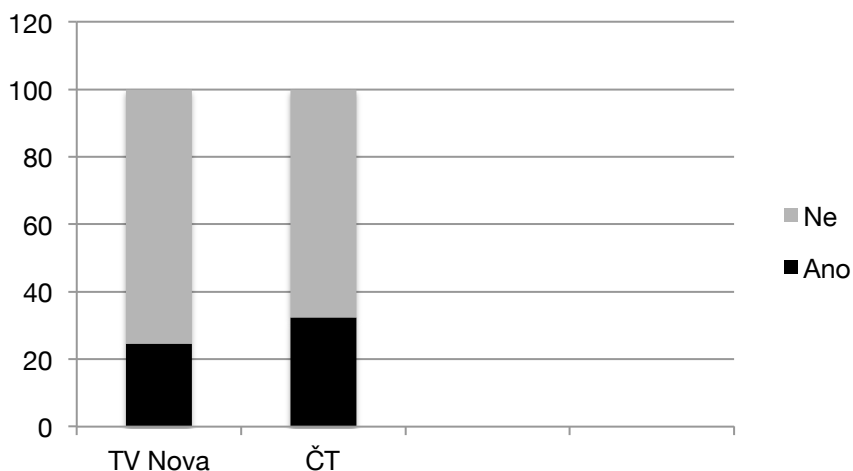
Příklady (TV Nova):

- v souvislosti s autonehodou, při které zemřel chlapec a od které pachatelka ujela, redaktorka simuluje náraz vozidla při přejetí psa (pachatelčina obhajoba je postavená na faktu, že si myslela, že přejela zvíře a ne člověka) (3.12., 2., Kočárek)
- počítačová simulace záchranné akce vyprošťování srnek uvízlých ve vypuštěném rybníku (3.12., 10., Špalek)³⁰
- hraná rekonstrukce vraždy mladé dívky na Jihlavsku (8.12., 9., Pik)³¹
- oběti bylo po vraždě odříznuto ucho – grafická rekonstrukce oddělení ucha od hlavy (3.12., 20., Holek)

³⁰ Viz Obrázek 11.

³¹ Viz Obrázek 12.

Graf 10 Podíl reportáží v % obsahujících implicitní vyobrazení negativity (n (TV Nova) = 88; n (ČT) = 65).

4.2.12 Reálná vs. fiktivní negativita

V souvislosti s povahou vyobrazené negativity se potvrdila hypotéza H12 a ve zpravodajství obou stanic se v drtivé většině případů objevovala negativita reálná. Po negativitě fiktivní sáhla Česká televize ve 3 případech a televize Nova ve 4.

Příklady (TV Nova):

- ve třech reportážích na téma smrti herce Paula Walkera se objevily akční scény z filmů Rychle a Zběsile (2.12., 3., bez autora; 2.12, 4., Bystřický; 7.12., 19., Berka)³²
- na téma tzv. „loupeže století“ se v jedné reportáži objevily dramatické scény ze seriálu Expozitura (4.12., 1., Špalek)

Příklady (ČT):

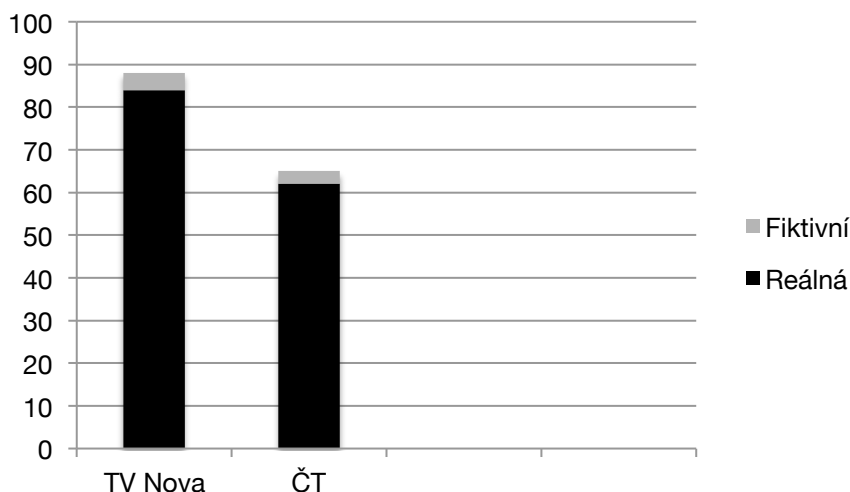
- v souvislosti s informací o filmu týkajícího se únosu syna slovenského prezidenta se objevují záběry právě z tohoto filmu (2.12., 7., Meřejovský)
- v reportáži o problémech financování Císařských lázní v Karlových Varech se objevují akční scény z filmů, které se zde natáčely (4.12., 21., Brušík)³³

³² Viz Obrázek 13.

³³ Viz Obrázek 14.

- do reportáže o smrti Nelsona Mandely jsou zakomponovány dramatické scény z jeho životopisného filmu (6.12., 4., Zlatohlávková)

Graf 11 Reálná vs. fiktivní negativita ve zpravodajství (n (TV Nova) = 88; n (ČT) = 65).

4.2.13 Dějově nesouvisející záběry

Záběry zobrazující určité negativní situace, které ale nijak nesouvisejí s dějem události a slouží pouze ilustrativním účelům, jsme ve zpravodajství televize Nova identifikovali ve 30,9% případů, zatímco ve zpravodajství České televize pouze ve 9,2% případů. Dějově nesouvisející scény, které k určitým reportážím mediální pracovníci připojují v souvislosti s nedostatkem obrazového materiálu k danému tématu, považujeme za jeden z nejvýraznějších negativizačních prvků ve zpravodajství, protože negativní vyznění události generují a umocňují obzvláště uměle a často vzhledem k ději i bezdůvodně. Televize Nova této techniky využívala zejména v souvislosti s tématy zločin a nehody. Ve zpravodajství České televize se dějově nesouvisející záběry objevily pouze v 6 reportážích, z toho ve dvou případech v podobě převzatých filmových scén, a tak se ve zbylých čtyřech dá jen těžko vysledovat určitá tematická pravidelnost.

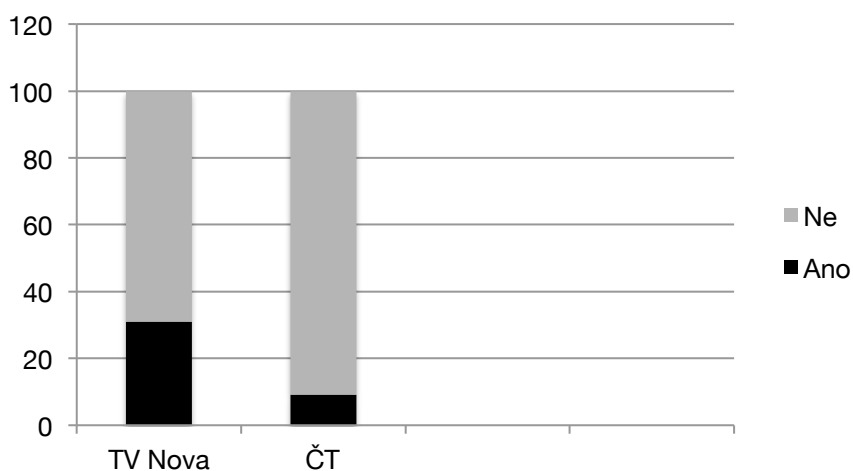
Příklady (TV Nova):

- v souvislosti s informací o pokusu o sebevraždu otce děvčete, které zahynulo při autonehodě, se objevují záběry rok staré havárie (2.12., 1., Julinová)
- v návaznosti na reportáž o agresivním revizorovi zařazují mediální pracovníci i záběry z předešlých případů napadení cestujícího revizorem (7.12., 1., Poništová, Hanslík)
- v doprovodu reportáže o propuštění amerického vězně ze zajetí v Severní Korey se objevují záběry korejské armády a vojenské techniky v akci (7.12., 17., Střihavková)

Příklady (ČT):

- v souvislosti s informováním o dění na policejním prezidiu zařazují mediální pracovníci záběry zasahujícího policejního passatu (3.12., 3., Smiešková)
- v rámci reportáže o orkánu Xaver se objevují záběry z povodní v Nizozemsku v 50. letech (5.12., 4., Šarfová)
- v souvislosti s reportáží na téma udělení pokuty pražskému právníkovi za zadání nepravdivé inzerce do tisku v předvolebním období zařazuje redakce záběry z potlačování revoluce z roku 1989 (5.12., 6., Brunclík)

Graf 12 Podíl reportáží v % obsahujících dějově nesouvisející vyobrazení negativity (n (TV Nova) = 88; n (ČT) = 65).

4.2.14 Konflikt

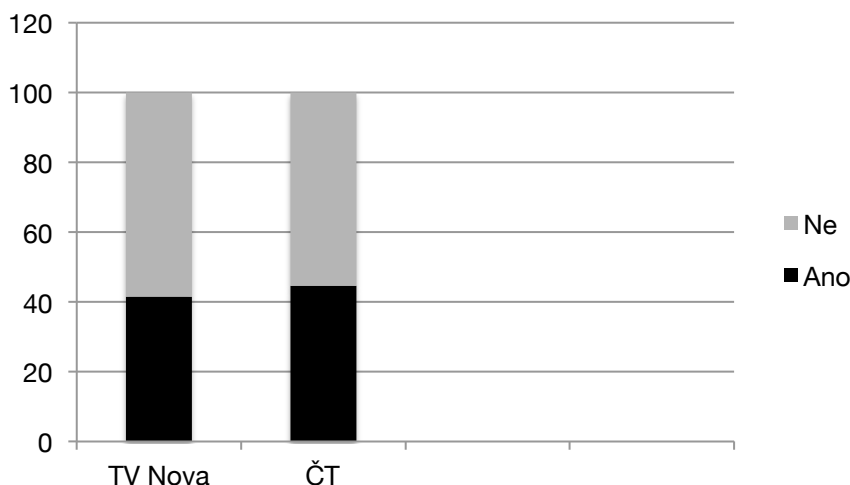
Motiv konfliktu jsme identifikovali ve 44,6% reportáží v *Událostech* a ve 41,5% reportáží v *Televizních novinách*. Hypotéza H14 se tedy nepotvrdila. Ve valné většině případů jsme motiv konfliktu v souvislosti s reportážními výstupy veřejnoprávního média identifikovali v kontextu zpráv z tematických kategorií *mezinárodní napětí a rozpory ve společnosti*, zatímco v případě *Televizních novin* se spíše jednalo o témata z oblasti zločinu.

Příklady (TV Nova):

- reportáž o autonehodě, ze které je obviněná žena, jež vinu popírá (3.12., 2., Kočárek)
- v rámci soudu s bývalým poslancem Davidem Rathem a dalšími obžalovaní neustále odmítají, že se dopustili něčeho nezákonného (3.12., 6., Škábová, Hanslík)
- v souvislosti s navrácením Petra Lessyho do funkce policejního prezidenta je celá situace postavena jako konflikt Lessyho a Peciny s Martinem Červíčkem (např.: 4.12., 2., Badejová)

Příklady (ČT):

- informace o osudu Císařských lázní v Karlových Varech je prezentována jako spor o jejich budoucnost (4.12., 21., Brušík)
- reportáž o neúspěšném zvolení čtvrtého místopředsedy Poslanecké sněmovny ČR je prezentována jako spor politických stran (4.12., 1., Martanová)
- budoucnost zákona o církevních restitucích a jeho místo v koaliční smlouvě nově vznikající vlády je podána jako spor KDU-ČSL s ČSSD a hnutím ANO (3.12., 2., Vašek)

Graf 13 Podíl reportáží v % vyznívajících konfliktně (n (TV Nova) = 88; n (ČT) = 65).

4.2.15 Pesimismus

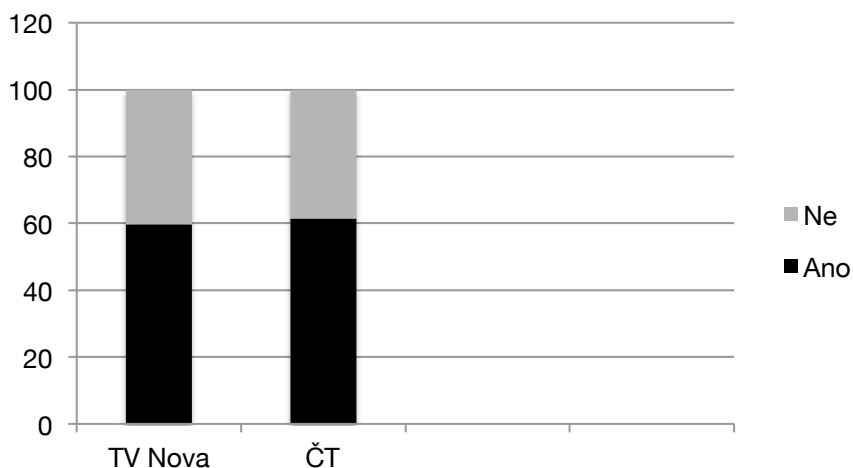
Podíl reportáží, ve kterých se objevuje pesimistická předpověď v následujícím vývoji situace, jsme ve veřejnoprávní relaci identifikovali jako 61,5% a v relaci komerčního média jako 59,6%. Hypotéza s pořadovým číslem 15 se tedy nepotvrdila a pesimistické předpovědi se v relacích obou médií vyskytují zhruba stejně. V této souvislosti se ale opět ukazuje jako vhodné, dát si zjištěná data do kontextu s převažujícími tematickými kategoriemi negativity v rámci obou televizních relací. V *Televizních novinách* převažovaly kategorie *zločin a nehody*, u kterých můžeme často vysledovat silný apel na vnímání a emoce diváka tím, že v nich bývá často obsažen motiv násilí či destrukce. Jak potvrzují výzkumy účinků násilí v médiích, sledování násilných obsahů často zapříčiňuje například pocit strachu z viktimizace atd. Negativitu generovanou zpravodajstvím TV Nova si tak dovoluujeme označit za sugestivnější než například negativitu spojenou s kategorií *komplikace/ohrožení*, jež převažuje ve veřejnoprávním zpravodajství a kterou jsme si již v kontextu její definice označili za mírnější v tom smyslu, že témata v ní sdružená mají především varovný charakter a spíše upozorňují na možnost jisté hrozby. Na základě sledování celkových 96 reportáží, u kterých jsme pesimismus v obou relacích identifikovali, předkládáme názor, že má pesimismus ve veřejnoprávním zpravodajství méně apelativní charakter než ve zpravodajství komerčního média.

Příklady (TV Nova):

- v souvislosti s hrozbou konce služeb policejních asistentů na budějovickém sídlišti Máj jsou do reportáže zakomponovány záběry loňských demonstrací s varováním, že by k nim v této souvislosti mohla situace opět dospět (7.12., 12., Bydžovský)
- rozhodnutí soudu, které je prezentováno jako nespravedlivé a na základě kterého musí podvedená rodina zaplatit dvakrát za nákup domu (6.12., 8., Badejová)
- po smrti postiženého syna je rodina bez financí, protože všechno věnovali na jeho léčbu (6.12., 1., Berka)
- bobři prokousávají hráz v Jihomoravském kraji a ta hrozí, že se protrhne a zaplaví nedalekou vesnici (6.12., 15., Julinová)
- rodina přišla o dům v důsledku požáru, zdůrazňován je fakt, že se tak stalo před Vánoci (8.12., 11., Julinová)

Příklady (ČT):

- vývoj situace na Ukrajině prezentuje reportér slovním spojením „ztráta nadějí“ a obecně je považuje za neúspěšné (3.12., 4., Pazderka)
- fotbalové mistrovství světa v Brazílii je označováno za ohrožené v důsledku nezvládnutých příprav a nehod při stavbách stadionů (4.12., 24., Nechvátalová)
- reportáž o zvyšování cen tepla (3.12., 16., Vajner)
- reportáž o zvyšování cen lihovin (4.12., 6., Tlachová, Luňáková)
- zpráva o zdražování v důsledku intervence České národní banky (5.12., 16., Marková, Poláková)

Graf 14 Podíl reportáží v % vyznívajících pesimisticky (n (TV Nova) = 88; n (ČT) = 65).

4.2.16 Shrnutí výzkumu

Kategorie pesimismus byla poslední, kterou jsme podrobili kvantitativnímu šetření. V poslední části analytického oddílu se tak budeme věnovat zodpovězení výzkumných otázek formulovaných na začátku kapitoly věnované metodologii a tím tak v podstatě celkově shrneme výsledky našeho bádání.

Tabulka 3 Počet, resp. podíl reportáží obsahujících některý z dramatizačních faktorů (n (TV Nova) = 88; n (ČT) = 65).

	HUDBA	EXPRES. (M/R)	EXPRES. (A)	NEKOMP. VYJ.	ZVUK. EFEKTY	TITULEK
TV Nova	20 21,3%	90 95,7%	39 41,5%	28 29,8%	94 100,0%	57 60,6%
ČT	0 0,0%	32 49,2%	23 35,4%	2 3,1%	1 1,5%	10 15,4%

	EXPR. OBR.	EXPLICIT NEG	IMPLICIT. NEG.	DEJ. NESOUV.	KONFLIKT	PESIMIS.
TV Nova	41 43,6%	67 71,3%	23 24,5%	29 30,9%	39 41,5%	56 59,6%
ČT	0 0,0%	41 63,1%	21 32,3%	6 9,2%	29 44,6%	40 61,5%

V první řadě jsme se zajímali o složení televizního zpravodajství z pohledu dichotomie pozitivní/neutrální vs. negativní zprávy a to ve srovnání mezi zpravodajstvím veřejnoprávní a komerční mediální organizace. Ve zpravodajství veřejnoprávní České televize jsme tedy identifikovali 56,4% podíl negativních zpráv vůči 30,1% zpráv neutrálních a 13,5% zpráv pozitivních. Jako zprávy neutrální jsme kódovali takové, které se jevily jako bezpříznakové nebo se u nich příznak nedal jednoznačně určit. Za zprávy pozitivní jsme považovali takové, které odpovídaly opaku definice zpráv negativních, již jsme formulovali v kapitole 2.4. U komerční televize Nova vyšlo analýzou najevo, že podíl negativních zpráv ve zpravodajství činil 72,6% oproti 15,1% zpráv neutrálních a 12,3% zpráv pozitivních. V tomto smyslu se tak hlavní zpravodajská relace televizní stanice Nova jeví jako negativnější než *Události České televize*.

V druhé výzkumné otázce jsme se ptali na povahu tematické struktury zpráv, které jsme identifikovali jako negativně příznakové a dále bylo předmětem našeho zájmu zjistit, zda se v tomto smyslu od sebe liší povaha zpravodajství média veřejné služby a média komerčního. V tomto okamžiku, z důvodů uvedených v kapitole 3.3, jsme výběrový vzorek očistili o zprávy formátu fleše a živé vstupy redaktorů a osobností. S tímto vzorkem jsme poté pracovali až do konce analýzy. V *Událostech České televize* převažovala témata z oblasti *rozporů ve společnosti* a z kategorie *komplikace/ohrožení*. V jejich rámci byla převaha oproti zprávám televize Nova dána zejména častějším informováním v souvislosti s konflikty společenských skupin (demonstrace na Ukrajině, věnování se problémům společenských minorit) a dále v souvislosti s ekonomickými tématy, jež se často týkaly varování před celoplošným zdražováním zboží a služeb. Ve zpravodajství komerční televize podle předpokladů převažovala témata z oblasti zločinu a nehod. Především v důsledku masivního informování o zločinu byl způsoben úbytek zastoupení dalších témat v relaci *Televizní noviny*, a tak výsledky dále ukazují více než poloviční zastoupení tématu *mezinárodní napětí*, poloviční zastoupení tématu *přírodní neštěstí* a výrazně nižší podíl v kategorii *rozpory ve společnosti* oproti veřejnoprávnímu zpravodajství.

Ve třetí výzkumné otázce jsme se ptali, jestli existuje rozdíl ve způsobu, jakým jsou negativní zprávy prezentovány v rámci média veřejnoprávního a média komerčního. K tomuto účelu jsme si stanovili dvanáct dramatizačních faktorů, které

podle našeho názoru nejvýrazněji podporují negativní vyznění reportáže a jejich výskyt jsme následně kvantitativní analýzou počítali. Výsledky ukázaly, že televize Nova používala v průměru 6 negativizačních faktorů na reportáž a veřejnoprávní Česká televize v průměru 3 faktory. Toto srovnání je spíše ilustrativní, podívejme se na výsledky v jednotlivých kategoriích. *Hudební dramtizace* se objevila ve více než pětině reportáží *Televizních novin*, zatímco v *Událostech* jsme ji neidentifikovali ani v jednom případě. *Expresivitu* moderátorů a reportérů jsme zjistili téměř ve všech reportážích televize Nova a v polovině reportáží ČT. *Výpovědi aktérů* události, které v sobě nesly emotivní funkci, jsme vyšetřili ve 41,5% reportáží televize Nova a ve 35,4% reportáží ČT. *Dramatická vyjádření* osob, které s událostí neměly žádnou souvislost a jejich výpověď nepřinášela novou informaci jsme identifikovali v téměř třetině reportáží TV Nova a ve 3% reportáží veřejnoprávní televize. Postprodukčně přidané *zvukové efekty* jsme zaznamenali ve všech reportážích v *Televizních novinách* a pouze v jedné ve veřejnoprávních *Událostech*. Příznakový *titulek* byl identifikován v 60,6% reportáží TV Nova a v 15,4% reportáží České televize. Příznaková *práce s obrazem*, typicky zpomalené záběry nebo černobílý obraz, byla zaznamenána ve 43,6% případů v komerčním zpravodajství a v žádné reportáži v *Událostech*. *Přímé vyobrazení negativity* nebo jejích následků jsme registrovali u 71,3% zpráv na Nově a u 63,1% zpráv na ČT. Nepřímou tedy *naznačenou negativitu* jsme potom registrovali ve 24,5% případů na TV Nova a ve 32,3% reportáží v relaci *Události*. *Dějově nesouvisějící* dramatické záběry jsme identifikovali v téměř třetině reportáží *Televizních novin* a v 9% reportáží České televize. Kategorie *konflikt* a *pesimismus*, ve kterých jsme se zajímali spíše o vyznění prezentované události jsme zaznamenali u obou televizních relací téměř shodně v cca 43% resp. v 60% reportáží.

Výsledky výzkumu tedy hovoří poměrně jasně. Z hlediska negativních témat je jasně negativnější zpravodajství komerční televize Nova a ve zhruba dvojnásobném množství využívá také navržených dramalizačních faktorů, které negativní vyznění konkrétních zpráv ještě umocňují. Výsledky dosažené v oblasti dramalizačních faktorů se dají dále interpretovat v souvislosti s tematickou strukturou negativního zpravodajství obou hlavních zpravodajských relací. Témata preferovaná televizí Nova často spadají do kategorie *zločin* nebo *nehody*, které jsou pro diváka dramatičtější nejen dějem, ale nabízejí také dramatický obrazový a zvukový materiál, který se dá dále postprodukčně podporovat spíše, než témata z oblasti politiky, ekonomiky a společnosti preferovaná

Českou televizi. V tomto kontextu je třeba hledat rozdíly i v těch dramatizačních faktorech, které se v obou relacích vyskytly ve stejné míře, a tak shledáváme rozdíl mezi pesimismem generovaným zpravodajstvím o zločinu (typicky TV Nova) a zpravodajstvím spadajícím pod hlavičku tematické kategorie *komplikace/ohrožení* nebo *rozpory ve společnosti*, které se spíše týká již zmiňované politiky, ekonomiky a společenských problémů.

Naším výzkumem se tak v podstatě potvrdila teoretická premisa, že komerční zpravodajství více podléhá procesům komercializace a bulvarizace, což se na podobě mediálních výstupů promítá mj. mírou zobrazování negativních témat, ale také způsobem jejich prezentace, případě způsobem prezentace témat ve své podstatě neutrálních, kde je ale negativní vyznění generováno právě tím, jak je takové téma mediálními pracovníky zpracováno, které informace jsou vyzdvihovány a v jaké podobě je zpráva následně uvedena (v našem případě) na televizních obrazovkách. Jak se proces bulvarizace konkrétně projevuje, se dá ilustrovat na příkladu reportáží vztahujících se ke stejné události. Do značné míry rozdílně tak obě televize pojaly navrácení Petra Lessyho do funkce policejního prezidenta, čímž v policii vzniklo v podstatě dvojvládí. Česká televize o celé události informovala poměrně vyváženě a ve způsobu prezentace se téměř neobjevovaly dramatizační faktory ani nebyly vyzdvihovány informace podporující konfliktní či pesimistické aspekty zprávy. *Televizními novinami* se na druhé straně celý týden prolínal titulek *Válka policajtů* a ve vysoké míře byly využívány negativizační faktory jako zpomalení, dramatická hudba či dramatické nesouvisějící záběry vkomponované do reportáží. Podobně obě televize přistoupily k informování o dění v KLDŘ. Reportáže České televize působily mnohem méně dramaticky, zato televize Nova v podstatě do každé zprávy na toto téma zařazovala nesouvisějící záběry armádních přehlídek, odpalování raket a další vojenské techniky v akci. Takové motivy s dějem události příliš nesouvisely a jednoznačně je můžeme označit za prvky podporující divácký pocit strachu a ohrožení.

Důraz na drama, chcete-li na negativitu, se ve zpravodajství televize Nova jednoznačně projevil. Zbulvarizované zpravodajství tedy ve vysoké míře využívá dramatizačních aspektů, jejichž smyslem je, spíše než nést informaci, povrchně poutat pozornost publika a vzbuzovat emoce.

Závěr

Shrnutím kvantitativní analýzy jsme tak dospěli až k závěru této diplomové práce. Velice stručně tak ještě sumarizujeme dosažená zjištění, pokusíme se navrhnout možnosti dalšího rozpracování této analýzy a nakonec práci krátce zhodnotíme.

Naše analýza potvrdila mínění, že komerční média ve zpravodajství podléhají procesu bulvarizace, která s sebou nese mj. vyšší míru negativizace zpravodajských výstupů. U komerční televize Nova jsme negativitu oproti veřejnoprávní České televizi identifikovali ve vyšší míře jak na úrovni podílu negativních témat tak na úrovni způsobu prezentace takovýchto témat. Negativní zprávy tak v *Televizních novinách* dosahují podílu přes 70%, zatímco v *Událostech* České televize činí tento podíl 56%. V souvislosti s negativním zpravodajstvím se v *Televizních novinách* objevovala dominantně témata týkající se zločinu a nehod, zatímco v relaci *Události* to byla spíše témata týkající se určitých omezení a komplikací v životě jedinců či celé společnosti a dále témata politická či ekonomická. Dramatizační, chcete-li negativizační faktory, jak jsme si je definovali pro účely výzkumu, jsme ve zpravodajství televize Nova identifikovali ve dvojnásobné míře oproti zpravodajství České televize. Negativita bývá v mediálních obsazích na obrazovkách TV Nova ještě dále poměrně podstatně zvýznamňována v postprodukci. Největších rozdílů ve výsledcích v tomto šetření dosahovaly relace v kategoriích: *hudební dramtizace*, *expresivita moderátorů*, *nekompetentní vyjádření osob nesouvisejících s dějem události*, *zvukové efekty*, *uvozující titulek*, *expresivita obrazu a zařazování dějově nesouvisejících dramatických záběrů* a scén. Ve všech těchto kategoriích měla televize Nova jasně vyšší zastoupení oproti České televizi. Rozdíl ve způsobu prezentace událostí byl ale patrný i u takových negativizačních faktorů, které se ve zpravodajství obou televizí vyskytovaly ve stejné míře. Jak jsme uvedli, výsledky této části analýzy je vhodné dát si do souvislosti s tematickou strukturou negativního zpravodajství u obou televizí. Faktory jako konflikt nebo pesimismus tak vyznívají poněkud jinak například v souvislosti se zpravodajstvím informujícím o zločinu a jinak v souvislosti s politickými tématy. Když tyto faktory identifikujeme ve zprávě o vraždě působí na diváka naléhavěji možná až tísnivěji než v kontextu politického zpravodajství, kde maximálně podněcují k cynickému přístupu diváka k politickému dění. Bulvarizace zpravodajství je potom dobře identifikovatelná u reportáží, kterými obě média informují o stejné události. Tlak na negativní vyznění je

v kontextu veřejnoprávního média značně menší, než v případě média komerčního, které se snaží prvoplánově působit na diváckou pozornost a emoce.

Tento výzkum by se dal jistě dále rozpracovat více dopodrobna. Již jsme uvedli, že analýze by mohl být podroben i neverbální projev a zvuková stránka jazyka moderátorů (ale také redaktorů), jejichž role je, především ve vysílání komerční televize, stěžejní už vzhledem k tomu, jaký je na tyto osobnosti v prostředí mediální organizace kladen důraz, když jsou v podstatě prezentovány jako *tváře televize*. Bylo by také možné metodicky odlišně pojmout výzkum výskytu jazykové expresivity moderátorů a redaktorů v tom smyslu, že by se šetřila celková četnost výskytu těchto jevů a ne pouze četnost reportáží, ve kterých byly tyto prostředky využity, jedno v jakém množství či míře. V tomto kontextu by se dalo například využít frekvenční analýzy slov. V souvislosti s jistými rozdíly v povaze pesimismu, kterou jsme shledali odlišnou u média komerčního a média veřejnoprávního, by bylo určitě zajímavé, podařilo-li by se podpořit náš dojem analýzou účinků zpravodajství na diváky obou relací. Nicméně tuto diplomovou práci považujeme za úspěšnou s ohledem na fakt, že zvolenou metodou se nám podařilo zodpovědět položené výzkumné otázky. Tento text shledáváme přínosným v tom smyslu, že jsme v něm explicitně definovali pojem negativita ve zpravodajství a podařilo se nám navrhnout funkční typologii negativity, kterou jsme posléze prakticky využili v kvantitativní analýze.

V závěru bychom se ještě rádi vyjádřili k důležitosti veřejnoprávního vysílání, které v souvislosti s výzkumem prezentovaným v tomto textu považujeme za přinejmenším prospěšné. I když nemůžeme zpravodajství České televize označit za zcela prosté negativní expresivity, rozdíl v této souvislosti oproti zpravodajství televize Nova je poměrně značný. Ve chvíli, kdy mediálnímu trhu vládne několik komerčních stanic, jejichž zpravodajství po obsahové a formální stránce do velké míry podléhá tlaku na maximální sledovanost, které se dosahuje záměrnou dramatisací skutečnosti a zkreslováním reality, považujeme existenci seriózní alternativy v podobě veřejnoprávního média za velice významnou.

Summary

This analysis confirmed the assumption that commercial media are influenced by process of tabloidization. It leads to more frequent use of negativity and negative motifs in news contents. We identified higher amount of negativity in news program *Televizní noviny* broadcasted by commercial television Nova. This higher level of negativity was confirmed both in the way of percentage of negative topics in news and also in the way, how are negative topics presented in comparison with public TV program *Události*. So, in Czech commercial news program *Televizní noviny* more than 70% of news had negative expressivity whereas in public service program *Události* it was 56%. In context of negative news topics like crime and accidents appeared mostly in *Televizní noviny* program whereas topics related to complications and threats in life of individuals or whole society and topics about economy and politics appeared in *Události*. Factors of negativity, which we designed for purposes of this thesis, were identified in twice more cases in commercial news than in public service news. So, we can say that negative impression of commercial news is highly increased in postproduction. The highest difference between both programs was registered in following categories: musical dramatization; expressivity of presenters and reporters; unqualified statements of individuals who are in no connection with news story; audio effects; opening titles; and including dramatic shots and scenes which don't relate with the story line. In all of these categories TV Nova's news dominated obviously. But the difference between both news programs was registered also in those factors of negativity, which appeared in similar amount. So, for example categories like conflict and pessimism result quite differently in context of news about crime and in another way in news about economical and political complications. When we identified these factors in story about murder they result quite more depressingly than in story about political complications (in that context they at most encourage cynical attitude to political affairs). Process of tabloidization is possible to identify in those stories through which both news programs inform about the same events. The pressure which forces journalists to use negativity in content they produce is much lesser in case of public service news than in commercial news where we suppose high effort to affect viewers attention and their emotions.

Použitá literatura

BARNETT, Steven. Dumbing Down or Reaching Out: Is it Tabloidisation wot done it?. *The Political Quarterly*. 1998, vol. 69, B, s. 75-90. DOI: 10.1111/1467-923X.00193. Dostupné z: <http://www.blackwell-synergy.com/links/doi/10.1111/1467-923X.00193>

BARTKOVÁ, Magdaléna. Jazyk médií u nás (Projevy bulvarizace v titulcích Mladé fronty DNES). Olomouc, 2012. Dostupné z: http://theses.cz/id/rda4ar/BARTKOVA__M._Jazyk_medii_u_nas__Projevy_bulvarizace__v_t.pdf. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

BANDURA, A., Dorothea ROSS a Sheila A. ROSS. Transmission of aggression through imitation of aggressive models. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*. 1961, vol. 63, issue 3, s. 575-582. DOI: 10.1037/h0045925. Dostupné z: <http://doi.apa.org/getdoi.cfm?doi=10.1037/h0045925>

BERGER, Peter L a Thomas LUCKMANN. Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění. 1. vyd. Překlad Jiří Svoboda. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, 214 s. ISBN 80-859-5946-1.

BLOCK, Jerald J. Lessons from Columbine: Virtual and Real Rage. *AMERICAN JOURNAL OF FORENSIC PSYCHIATRY*. 2007, roč. 28, č. 2. Dostupné z: <http://www.forensicpsychonline.com/Block.pdf>

BOBEK, Martin. Problematika mediálního konstruování reality. Olomouc, 2010. Dostupné z: <https://theses.cz/dok/fmgr.pl?lang=cs;so=nx;furl=%2Fid%2Fyx3775%2F>. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

BURTON, Graeme a Jan JIRÁK. Úvod do studia médií. 1. vyd. Brno: Barrister, 2001, 390 s. ISBN 80-859-4767-6.

CÍFKA, Petr. Bulvarizace českých deníků před a po smrti Karla Svobody. Praha, 2008. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze.

COMSTOCK, G. A Sociological Perspective on Television Violence and Aggression. *American Behavioral Scientist*. 2008-04-01, vol. 51, issue 8, s. 1184-1211. DOI: 10.1177/0002764207312009. Dostupné z: <http://abs.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/0002764207312009>

DOKULILOVÁ, Radka. Bulvarizace českých deníků – změny v letech 1995 – 2010. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií, 2011. 107 s. Vedoucí diplomové práce PhDr. Tomáš Trampota, Ph.D.

DONOHUE, G. A., C. N. OLIEN a P. J. TICHENOR. Structure and Constraints on Community Newspaper Gatekeepers. *Journalism*. 1989-12-01, vol. 66, issue 4, s. 807-845. DOI: 10.1177/107769908906600405. Dostupné z: <http://jmq.sagepub.com/lookup/doi/10.1177/107769908906600405>

ESSER, F. 'Tabloidization' of News: A Comparative Analysis of Anglo-American and German Press Journalism. *European Journal of Communication*. 1999-09-01, vol. 14, issue 3, s. 291-324. DOI: 10.1177/0267323199014003001. Dostupné z: <http://ejc.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/0267323199014003001>

GALTUNG, J. a M. H. RUGE. The Structure of Foreign News: The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers. *Journal of Peace Research*. 1965-01-01, vol. 2, issue 1, s. 64-90. DOI: 10.1177/002234336500200104. Dostupné z: <http://jpr.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/002234336500200104>

GERBNER, George, Larry GROSS, Michael MORGAN a Nancy SIGNORIELLI. Living with Television: The Dynamics of the Cultivation Process. *Perspectives on Media Effects*. 1986, s. 17-40. Dostupné z: http://wiki.commres.org/pds/CultivationTheory/LivingWithTelevision_TheDynamicsoftheCultivationProcess.pdf

GIEBER, W. Do Newspapers Overplay 'Negative' News?. *Journalism*. 1955-09-01, vol. 32, issue 3, s. 311-318. DOI: 10.1177/107769905503200305. Dostupné z: <http://jmq.sagepub.com/lookup/doi/10.1177/107769905503200305>

GOLDING, Peter a Philip ELLIOTT, News Values and News Production. In: *Media studies: a reader*. 1st pub. Editor: Paul Marris a Sue Thornham. Edinburgh: Edinburgh University Press, 1996, xii, 527 p. ISBN 07-486-0778-1.

HARTUNG, Barbara W. a Gerald STONE. Time to Stop Singing the "Bad News" Blues. *Newspaper Research Journal*. 1981, č. 1, s. 19-26. Dostupné z: <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=fe5a7c06-cf32-4e65-b351-ccaf46f9bbf6%40sessionmgr114&vid=4&hid=122>

HASKINS, Jack B. The Trouble with Bad News. *Newspaper Research Journal*. 1981, č. 2, s. 3-16. Dostupné z: <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=c7acc74d-1e66-44b4-8454-366d8c1f3d93%40sessionmgr113&vid=4&hid=122>

HUBÍK, Stanislav. *Sociologie vědění: základní koncepce a paradigmaty*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakl., 1999, 224 p. ISBN 80-858-5058-3.

KABELE, Jiří. *Přerody: principy sociálního konstruování*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1998, 394 p. ISBN 80-718-4359-8.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 207 p. ISBN 80-717-8697-7.

JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty: studijní text pro distanční studium*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005, 125 s. ISBN 80-244-1246-2.

KABELE, Jiří. Sociální konstruktivismus. *Sociologický časopis*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 1996, č. 3, s. 317-337. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/a8d4b9796abd2eacee415e34c9d59d6b9d78aa21_298_317KABEL.pdf

KOŘÍNKOVÁ, K. *Formální a obsahové proměny televizního zpravodajství: komparační obsahová analýza*. Brno, 2009. Diplomová práce. Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity. Vedoucí diplomové práce Jaromír Volek.

KÖPPLOVÁ, Barbara a Ladislav KÖPPL. Dějiny světové žurnalistiky. 1. vyd. Brno: Novinář, 1989-, v. <1 >. ISBN 80707721661.

KUNCZIK, Michael. Základy masové komunikace. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1995, 307 s. ISBN 80-718-4134-X.

LENGAUER, G., F. ESSER a R. BERGANZA. Negativity in political news: A review of concepts, operationalizations and key findings. *Journalism*. 2012-01-11, vol. 13, issue 2, s. 179-202. DOI: 10.1177/1464884911427800. Dostupné z: <http://jou.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/1464884911427800>

MCCOMBS, Maxwell E. Agenda setting: nastolování agendy - masová média a veřejné mínění. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 251 s. ISBN 978-807-3675-912.

MCNELLY, J. T. Intermediary Communicators in the International Flow of News. *Journalism*. 1959-03-01, vol. 36, issue 1, s. 23-26. DOI: 10.1177/107769905903600103. Dostupné z: <http://jmq.sagepub.com/lookup/doi/10.1177/107769905903600103>

MCQUAIL, Denis. Úvod do teorie masové komunikace. Vyd. 4. rozš. a přeprac. Překlad Hana Antonínová. Praha: Portál, 2009, 639 s. ISBN 978-807-3675-745.

National Television Violence Study: Executive Summary. *Academia.edu*. 1998, č. 3. Dostupné z: https://www.academia.edu/944389/National_Television_Violence_Study_Executive_Summary_Editor_University_of_California_Santa_Barbara_

O'NEILLE, Deirdre a Tony HARCUP. News Values and Selectivity. In: *The handbook of journalism studies*. 1st pub. Editor: Karin Wahl-Jorgensen, Thomas Hanitzsch. New York: Routledge, 2009, xx, 446 s. International Communication Association handbook series. ISBN 0805863435.

OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007, 263 s. ISBN 978-807-2772-667.

PAULUSOVÁ, Zuzana. Existuje u nás ještě zpravodajství veřejné služby? Události versus Televizní noviny - komparace vybraných obsahových a formálních prvků zpravodajských relací. Brno, 2009. Dostupné z: <http://bit.ly/1ap8EcE>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně.

PIŠIOVÁ, Michaela. Recepce násilí v médiích optikou žáků vybrané základní školy. Brno, 2013. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/385825/fss_b/Michaela_Pisiova-385825-Bakalarska_prace.pdf. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně.

POLÁKOVÁ, Dana. Mediální obraz Vladimíra Železného. Brno, 2006. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/82525/fss_b/bakalarska_prace.pdf. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně.

POTTER, W. James, Misha W. VAUGHAN, Ron WARREN, Kevin HOWLEY, Art LAND a Jeremy C. HAGEMEYER. How real is the portrayal of aggression in television entertainment programming?. *Journal of Broadcasting*. 1995, vol. 39, issue 4, s. 496-516. DOI: 10.1080/08838159509364322. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/08838159509364322>

POTTER, WJ a R WARREN. Humor as camouflage of televised violence. *Journal of Communication*. 1998, vol. 48, issue 2, s. 40-57. DOI: 10.1111/j.1460-2466.1998.tb02747.x. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1460-2466.1998.tb02747.x>

PROKOP, Dieter. Boj o média: dějiny nového kritického myšlení o médiích. 1. české vyd. Praha: Karolinum, 2005, 409 s. ISBN 80-246-0618-6.

REIFOVÁ, Irena. Slovník mediální komunikace. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 327 s. ISBN 80-717-8926-7.

SMIEŠKOVÁ, Zuzana. Bulvarizace zpravodajství (na materiálu hlavního zpravodajství TV Nova). Olomouc, 2010. Dostupné z: <http://theses.cz/id/jwaj8g/49463-481481733.pdf>. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

SPARKS, Colin a John TULLOCH. Tabloid tales: global debates over media standards. Lanham, Md.: Rowman, c2000, xiii, 315 p. ISBN 08-476-9572-7.

Statistické přehledy kriminality za rok 2012: Analýza stavu a vývojových trendů za rok 2012. POLICEJNÍ PREZIDIUM ČR. Policie České republiky[online]. [cit. 2013-10-16]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2012.aspx>

TRAMPOTA, Tomáš. Zpravodajství. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, 191 s. ISBN 80-736-7096-8.

URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. Masová komunikace a veřejné mínění. Vyd. 1. Ilustrace Zdeněk Prošek. Praha: Grada, 2011, 230 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-802-4735-634.

VOLEK, Jaromír. Quality Press and (or) Economic Success? Commercialization and Tabloidization of Czech Quality Press: Key Dilemmas of Newspaper Editors. Observatorio (OBS*) Journal. 2009, č. 9, s. 40-61. Dostupné z: <http://bit.ly/IbNmss>

WESTERSTAHL, J. a F. JOHANSSON. Foreign News: News Values and Ideologies. European Journal of Communication. 1994-03-01, vol. 9, issue 1, s. 71-89. DOI: 10.1177/0267323194009001004. Dostupné z: <http://ejc.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/0267323194009001004>

WHITE, David Manning. The "Gate Keeper": A Case Study In the Selection of News. Journalism Quarterly. 1950, č. 27, s. 383-390. Dostupné z: <http://www.aejmc.org/home/wp-content/uploads/2012/09/Journalism-Quarterly-1950-White-383-90.pdf>

ZILLMAN, Dolf. Television Viewing and Physiological Arousal. Responding to the screens: Reception and reaction processes. 1991, s. 103-133. Dostupné z: [http://www-bcf.usc.edu/~kwanminl/courses/comm631/readings/Zillmann\(1991\)_Television%20viewing%20and%20physiological%20arousal.pdf](http://www-bcf.usc.edu/~kwanminl/courses/comm631/readings/Zillmann(1991)_Television%20viewing%20and%20physiological%20arousal.pdf)

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Návrh tematické kategorizace negativity ve zpravodajství (tabulka)**
- Příloha č. 2: Podíl negativních zpráv vůči zbytku zpravodajství (graf)**
- Příloha č. 3: Podíl jednotlivých témat v negativních zprávách TV Nova a ČT (tabulka)**
- Příloha č. 4: Podíl reportáží s hudební dramaturgií (graf)**
- Příloha č. 5: Podíl reportáží, ve kterých se vyskytla expresivita moderátorů/reportérů (graf)**
- Příloha č. 6: Podíl reportáží, ve kterých se vyskytla expresivita aktérů (graf)**
- Příloha č. 7: Podíl reportáží obsahujících nekompetentní vyjádření (graf)**
- Příloha č. 8: Podíl reportáží obsahujících zvukové efekty (graf)**
- Příloha č. 9: Podíl reportáží obsahujících příznakové úvodní titulky (graf)**
- Příloha č. 10: Podíl reportáží obsahujících expresivní obraz (graf)**
- Příloha č. 11: Podíl reportáží obsahujících explicitní vyobrazení negativity (graf)**
- Příloha č. 12: Podíl reportáží obsahujících implicitní vyobrazení negativity (graf)**
- Příloha č. 13: Reálná vs. fiktivní negativita ve zpravodajství (graf)**
- Příloha č. 14: Podíl reportáží obsahujících dějově nesouvisící vyobrazení negativity (graf)**
- Příloha č. 15: Podíl reportáží vyznívajících konfliktně (graf)**
- Příloha č. 16: Podíl reportáží vyznívajících pesimisticky (graf)**
- Příloha č. 17: Počet, resp. podíl reportáží obsahujících některý z dramatizačních faktorů (tabulka)**
- Příloha č. 18: Expresivita aktéra (TV Nova - 4.12., 12., bez autora) (obrázek)**
- Příloha č. 19: Expresivita aktéra (ČT - 2.12., 11., Svoboda) (obrázek)**
- Příloha č. 20: Nekompetentní vyjádření (TV Nova - 2.12., 1., Julinová) (obrázek)**
- Příloha č. 21: Nekompetentní vyjádření (ČT - 5.12., 22., Rosí) (obrázek)**
- Příloha č. 22: Příznakový úvodní titulek (TV Nova - 2.12., 1., Julinová) (obrázek)**
- Příloha č. 23: Příznakový titulek (2.12., 3., Pazderka) (obrázek)**
- Příloha č. 24: Expresivita obrazu (TV Nova - 2.12., 1., Julinová) (obrázek)**
- Příloha č. 25: Explicitní negativita – útok na redaktora (TV Nova - 3.12., 2., Kočárek) (obrázek)**
- Příloha č. 26: Explicitní negativita (TV Nova - 7.12., 17., Střihavková) (obrázek)**
- Příloha č. 27: Explicitní negativita (3.12., 19., Szanto) (obrázek)**

Příloha č. 28: Implicitní negativita (TV Nova - 3.12., 2., Kočárek) (obrázek)

Příloha č. 29: Implicitní negativita (TV Nova - 8.12., 9., Pik) (obrázek)

Příloha č. 30: Fiktivní negativita (TV Nova - 2.12., 3., bez autora) (obrázek)

Příloha č. 31: Fiktivní negativita (ČT - 4.12., 21., Bruščík) (obrázek)

Přílohy

Obrázek 1 Expresivita aktéra (TV Nova - 4.12., 12., bez autora).

Obrázek 2 Expresivita aktéra (ČT - 2.12., 11., Svoboda).

Obrázek 3 Nekompetentní vyjádření (TV Nova - 2.12., 1., Julinová).

Obrázek 4 Nekompetentní vyjádření (ČT - 5.12., 22., Rosi).

Obrázek 5 Příznakový úvodní titulek (TV Nova - 2.12., 1., Julinová).

Obrázek 6 Příznakový titulek (2.12., 3., Pazderka).

Obrázek 7 Expresivita obrazu (TV Nova - 2.12., 1., Julinová).

Obrázek 8 Explicitní negativita – útok na redaktora (TV Nova - 3.12., 2., Kočárek).

Obrázek 9 Explicitní negativita (TV Nova - 7.12., 17., Střihavková).

Obrázek 10 Explicitní negativita (3.12., 19., Szanto).

Obrázek 11 Implicitní negativita (TV Nova - 3.12., 2., Kočárek).

Obrázek 12 Implicitní negativita (TV Nova - 8.12., 9., Pik).

Obrázek 13 Fiktivní negativita (TV Nova - 2.12., 3., bez autora).

Obrázek 14 Fiktivní negativita (ČT - 4.12., 21., Brušík).

